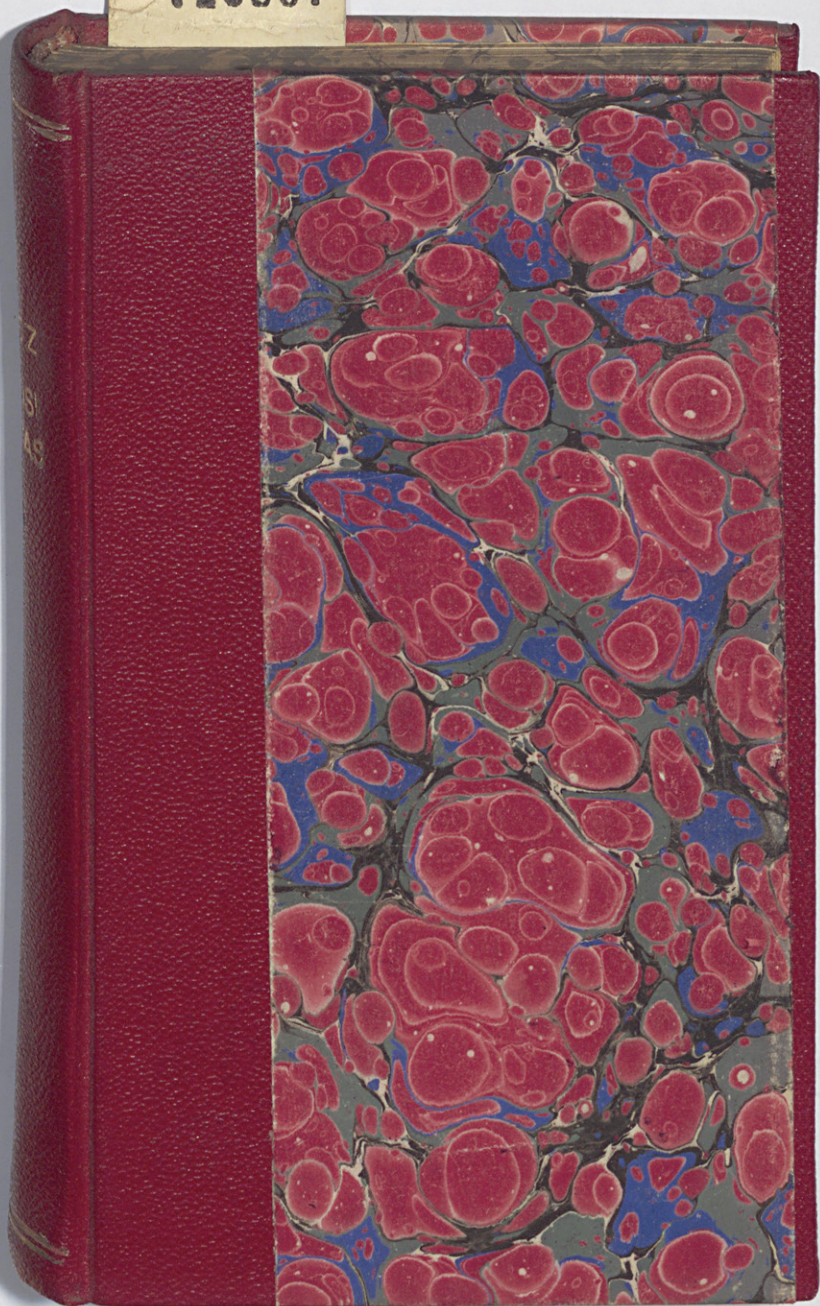
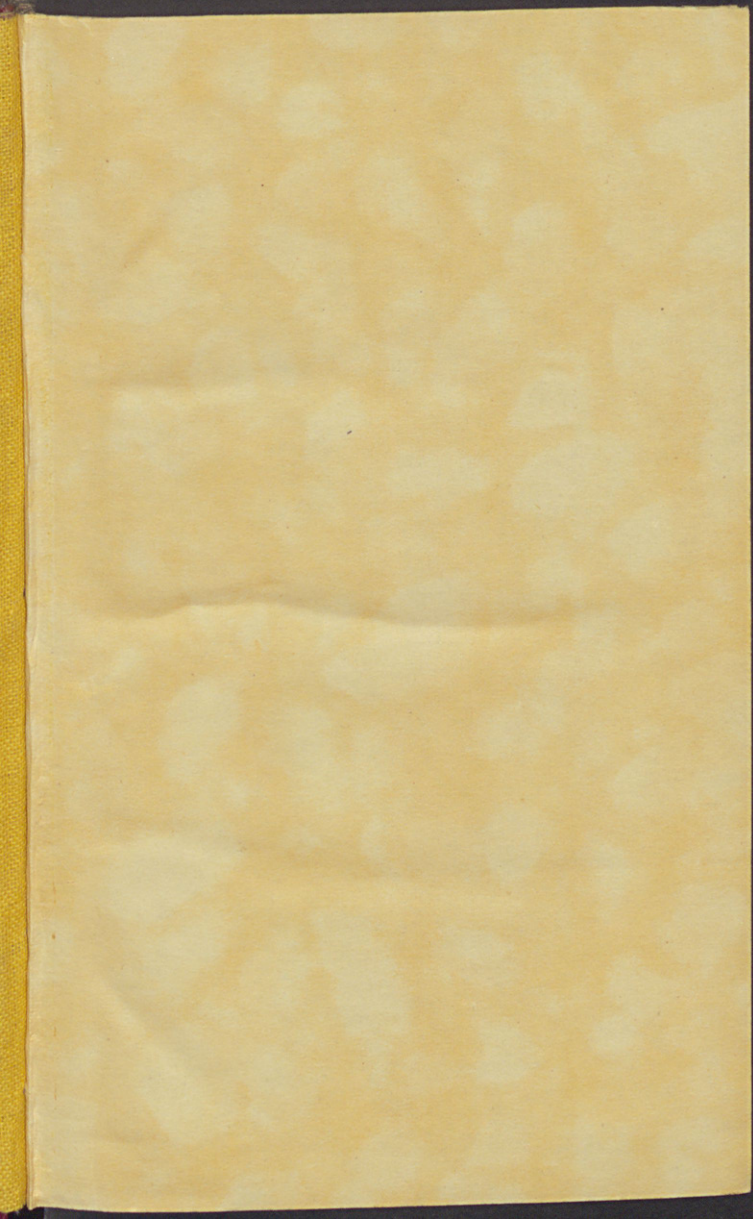
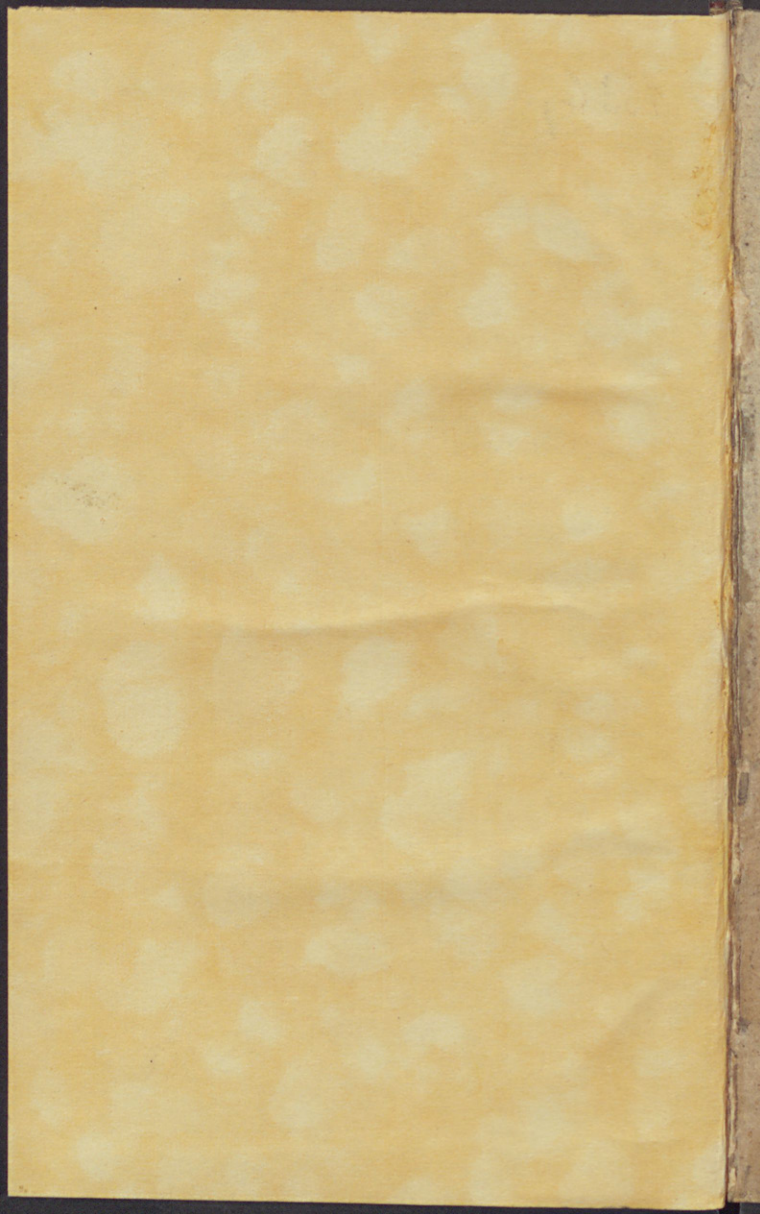

720367

1636,

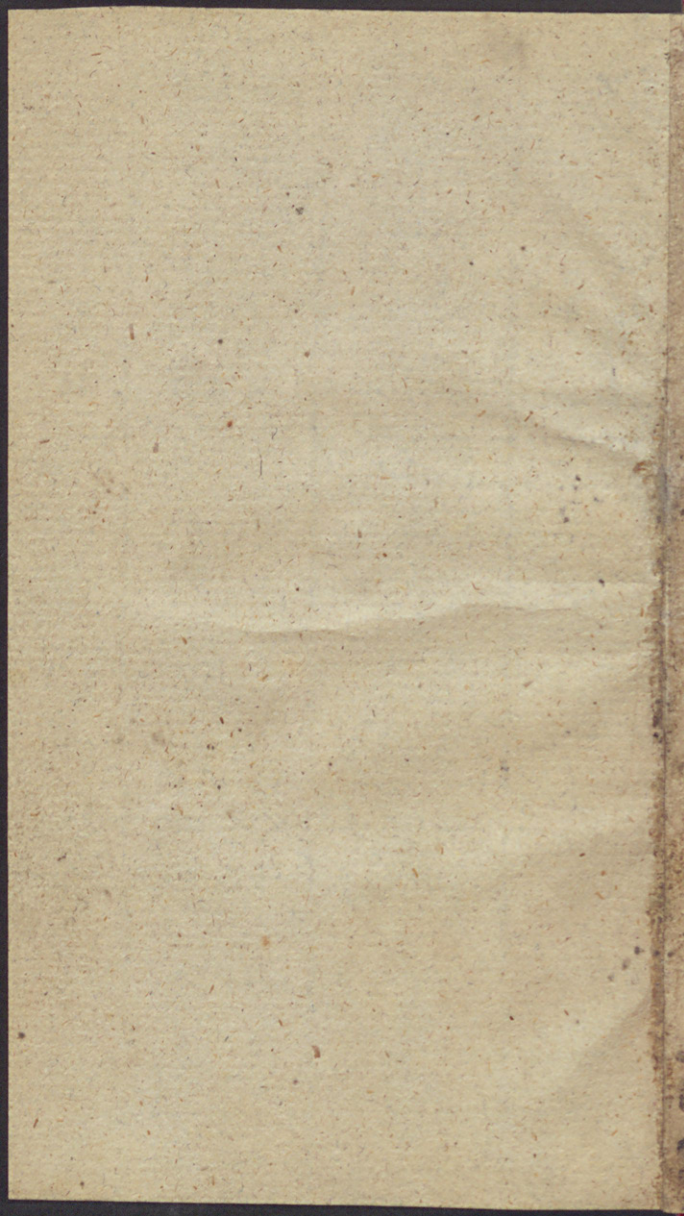
Rácz Sámuel:

Orvosi oktatás, mellyben a leggyakrabban és legközségesebb belső magvulgyának jelei és orvosságai röviden leíratnak. 2. kiad. Az orvosságoknak magyar és deák lajstromával.

Pozsony és Kassa, 1778. Landner Mihály.

L.

[Petrík G. Magyarországi
bibliographiaja. 1712-1860.
3. köt. 168 l.]

Handwritten: Méltóságos
M É L T Ő S A G O S

Ü R M É N Y I

Ü R M É N Y I

J Ó S E F U R N A K

FELSÉGES TSÁSZÁRI, 'S KIRÁLYI,

FEJEDELMINK

TANÁTSOSSÁNAK,

É S

A FELSÉGES MAGYAR CANCELLÁRIÁN

REFERENDÁRIUSSÁNAK.

SZENT ISTVÁN APOSTOLI KIRÁLY

R E N D E

N E M E S S É N E K.

306169

BÖLTSESSEG, 'S KEGYESSÉG

SZIV ES

BARÁTTYÁNAK.

EZEN MUNKÁJÁT, UGYMINT IGAZ

HÁLÁ-ADÓ SZIVNEK

BIZONYSÁGÁT,

ILLENDŐ TISZTELETTEL

AJÁNLJA

A' Könyvnek

SZERZŐJE.

MÉLTÓSÁGOS
REFERENDARIUS
URAM!

A mennyiben édes Hazámnak, szinte olly mértékben szükség Méltóságodnak tiszteletében gyulladoznom. A Haza-szeretet az anya természetnek szivünkbe óltatott törvénye, mellynek tsak azok nem-érezik édetségét, kik minden nemes indulatokból ki-vetköznek. Hogy ha tehát különbözhetetlen Méltóságodnak tiszteletétől, úgy leg-alacsonyabb szivűnek kellenék akkor lennem; ha első kötelességemnek nem tartanám ennek áldozni.

Már

Már pedig mellyik Magyar ké-
telkedkhetik hála-adatlanság nélkül,
hogy Hazáját nem szeretheti; ha
csak Méltóságodhoz leg-érzékenyebb
hajlandósággal nem viseltetik? En
leg-alább meg-másolhatatlan ítélet-
tel igazolom. És ha elegendőképpen
ösmerem szívemet, a' mint bizon-
nyára ösmerem, csak utolsó pihené-
semmel fogom Méltóságodhoz von-
zó tiszteletemet ki lehelleni.

Nem számlálom én itt elől Or-
szágunk ditsőségének elő-mozdítá-
sában fárodhatatlan igyekezeteit;
mert

mert a' Hazának kötelessége ezeket
számba venni, 's édes vereijtékeit le-
törölni, hanem tsak azt mondom :
ha Kamillusnak, Détziusoknak hal-
hatatlan nevet szerezhetett Hazájak-
ért vitézül viselt dolgai; úgy Mél-
tóságodnak a' szép Tudományoknak
fel-ébrelesztése még a' leg-később i-
dökre-is fenn-tarthattya édes em-
lékezetét.

Tekéntsünk bár egy kevésé az
Orvosi Tudományra. Boldog Isten
melly. sohajtozva szikölködött e' nél-
kül Hazánk ! ámbar a' külső Or-
szá-

szágok mindenkör vóltak olyan hajlandósággal Nemzetünkhöz , hogy ebben a' mesterségben-is tudós embereket költsönöznének; de ezek leginkább a' városokat lakták. Azonban pedig a' borbélyok tudatlansága miatt, kiknek gond-viselésére biztattatott egyedül a' szegénység, a' falusi temető-helyek szünet nélkül tellyettek! Hány izzadó munkás dőlt-el ekéjétől? Hány tsötsömös kisdéd alutt-el szomorú anyyának karjain, és előbb tanulta, mi légyen az halál, mint az élet? Noha pedig még valamelly tudós Orvosnak keze vissza vonyhatta volna a' sírnak küszöbéről!

De úgy tettzik mintha az Egek
egyedül Méltóságodat rendelték vol-
na ennek az hiányosságnak helyre
hozattatására, a' midőn tellyes szi-
vefséggel javasolta FELSÉGES
ASZSZONTUNKNAK hogy ez
a' neme-is bé-hozattatnék az Orvosi
Tudománynak Országunkba : melly
a' falusi Borbélyokat oktatná a' kö-
zönségessebb nyavalyáknak orvoslá-
sára. Ki könnyű következés, hogy
lok jóra született Haza-si meg-es-
mérven ennek a' Tudományoknak ér-
demét, 's mint-egy szegyenlven ab-
ban Idegeneknek segítségével élni, a'
mire

mire tönkön ereje-is elégséges volna,
hasznos elő - menettel fogja magát
benne a' Haza' számára gyakorolni.
Melly szerentsés vagyok, hogy fogat-
natos közben-járása által Mélsósá-
godnak , **FELSEGES ASZSZO-**
NYUNK leg-előbbször-reám bizta
ennek a' leg-hasznosabb Tudomány-
nak nyilván való tanittását ! Méltó-
ságodnak pedig minémü ditsőség,
hogy annak vólt szerzője , a' miről
az el-folyt sok századok még nem-
is álmaozhattak !

Ez a' különös szerentsém, melyet egyedül Méltóságodnak köszönhetek, okozta, hogy illetén Tudományról már egyszer ki-adott könyvemet ismét a' nyomtató - prés alá bocsátanám; mint-hogy már az első ki-adás el-fogyott. Melly könyvemhez való szivesége a' ditső Magyar Nemzetnek uj ösztönt adott, megjobbitott ki-adásnak el-készítésére. Már pedig kiné ajálhatnám nagyobb igazsággal nevedéken munkátskámat, mint Méltóságodnak? Ki nem tsak minden szép Tudományoknak tzimmeres Párt-fogója; hanem

hanem ennek, a' mellyről ez a' könyv
szóll Attya-is. Kérem tehát, hogy
ollyba vegye, mint tulajdonát. És
engedgye-meg, hogy ditsőséges Ne-
ve alatt jelenhesen-meg a' Magyar
világ előtt, mellynek sugárai meg-
fogják a' ször - szál háfogatóknak
látását tompítani, hogy még a' te-
temes hibákat se szemlélhessék; rólam
pedig az egész világ előtt bizony-
ságot fognak tenni: hogy:

MELSÓSÁGOS
REFERENDARIUS
URAMNAK

bőltig érdemetlen szolgálja vagyok
RÁTZ SÁMUEL.

A' KÖNYV-SZERZŐJÉHEZ.

BARÁTOM!

Melley érzékeny szivel néz Hazánk könyvedre!
Melly vidám szemekkel tekénget nevedre!
Midön szülöttyének fárodságát láttya.
Mellyel élet' ágát meg - hőszszabithattya.
Le-fizetted, hidd-el nagy részét adódnak,
Mellyel adós voltál Anya Országodnak;
A' midön é tető szerekkel segitted,
Kitől magad előbb életedet vetted.
Bátran danol már most a' polgár mezein,
Áldás között forog ostroma kezein.
Mosolodva nézi zöld szántó-földjeit,
Hól gyümölsbe láttya vér - verejtékeit,
'S reményli tsüireben gyűjtött élelmével
Komor télt el - hadgyni házi tsemetével;
Mert nem fél mostoha halál' kaszájától,
Hogy olly könnyen foszfsza édes vagyonától.
Munkéd bátorittya! Miként örvendezhetz!
Hogy sok szives Magyar a' sirtól meg-menthetz.
Ezzel szükölködött még eddig Országunk,
Ebben - is helyre jött már hiányosságunk:
FELSÉGES ASZSZONYUNK (inkáb' mondom A-
Evvel-is akarta, hogy javúljon Hazánk. (NYÁNK)
Mit kívánhatz Magyar már nagy ASZSZONYODTÓL,
A' mit meg-tagadna sohajtó Honyodtól?
Mérsékelheted - é öröm - könyveidet,
Ha Buda Várára veted szemeidet?

Egek!

Egek! Miként derül régi fényessége,
 Miként terjed világ előtt ditsőfsége;
 Hogy kút-fője minden szép Tudományoknak,
 Melly első tzimmerre hires Országoknak.
 Görögök Athénáft égig magasztalták,
 Máfok Tyberisnek part várát tsudálták,
 Frantziák Párisnak élnek nagy nevével,
 Kérkedik Anglia Londonnak hírével;
 Magyar elégedgy-meg Anya-városoddal,
 Könnyen azokkal érfz okoskodásoddal.
 De szükség, hogy ilyen sok jó téteményért,
 Hazádnak örökre költsönözött fényért,
 Érzékeny hálát adgy NAGY TERESIÁNAK,
 'S szüntelen országlást kívánnyál Házának!
 Emlékezet követ építsél szivedben,
 Mellyre e' verseket rajzold örömedben:
 Még Magyarának tsak egy vér-tsöpp rug ereben,
 Még röpülő lelke akadoz nyelvében,
 NAGY TERESIÁNAK szöll-tétéménnyéről;
 Mert számat sem adbat ezer kegyelméről.
 Te pedig Barátom zöld boroftyánodnak,
 Nyugodj árnyékában! 's szép Tudományodnak
 Hazád áldásiban talál-d fel jutalmát;
 Eletednek pedig Égtől várd óltalmát.

írta Anyos Pál Első Remete
 Sz. Pál Rendén lévő

Szerzetes.

A'

K Ö N Y V N E K

TEKÉNTETE.

I.	I.
Az Hideg-lelés-röl. 13	De Febre. 13
II. A' Forró hidegröl. 14	II. De Febre continua. 14
III. A' Gyenge Forró Hidegröl. ibidem.	III. De Febre continua simplici ibidem.
IV. A' Kemény Forró Hidegröl. 16	IV. De Febre continua acuta. 16
V. A' Kása himlöröl és Nátha széplöröl. 26	V. De Miliaribus et Petechiis. 26
VI. A' rothatt forró Hidegröl. 35	VI. De Febre continua putrida. 35
VII. A' Gyúladásröl. 39	VII. De Inflammatione. 39
VIII. A' Főnek Gyúladásröl. 43	VIII. De Phrenitide. 43

A

IX.

IX. A' Szemnek gyu- laddásról. 45	IX. De Ophtalmia. 45
X. A' Fülnek gyuladd- sáról. 49	X. De Inflammatio- ne Aurium. 49
XI. A' Toro-kFájds- ról. 50	XI. De Angina. 50
XII. Az Óldal-Nyilal- lásról. 62	XII. De Pleuritide. 62
XIII. A' Tüdő-Gyula- dásról. 72	XIII. De Peri-neu- monia. 72
XIV. A' Tüdő-Fené- ről. 80	XIV. De Gangrae- na Pulmonis. 80
XV. A' Tüdő-Tályag- ról. 81	XV. De Vomica Pul- monis. 81
XVI. A' Tüdő-Fekély- ről. 86	XVI. De Ulcere Pul- monali. 86
XVII. A' Tüdő-rothba- dásról. 87	XVII. De Phtyfi Pulmonis. 87
XVIII. A' Tüdőnek Tsomótskáiról, és kemény daganatiról. 88	XVIII. De Tuber- culis, et Schirris Pulmonis. 88
XIX. A' Ver-Pökés- ről. 90	XIX. De Hemo- ptoe. 90
XX. A' Fulladozdsról. 96	XX. De Astmate. 96
XXI. Az Hurutról. 105	XXI. De Tussi. 105

XXII. Az Ágyék bér- tyának Gyuladásá- ról. 108	XXII. De Inflam- matione diaphrag- matis. 108
XXIII. A' Májnak Gyuladásáról. 109	XXIII. De Inflam- matione Hepatis. 109
XXIV. A' Májnak da- gadásáról. 112	XXIV. De Infarctu Hepatis. 112
XXV. A' Sárgaság- ról. 117	XXV. De Ictero. 111
XXVI. A' Lép - Da- gadásról. 115	XXVI. De Infarctu Lienis. 115
XXVII. A' Fodor baj- nak dagadásáról. 117	XXVII. De Infar- ctu Mesenterii. 117
XXVIII. A' félben ba- gyó hideg-lelésről. 118	XXVIII. De Febre intermittente. 118
XXIX. A' Gyomor- Gyuladásról. 124	XXIX. De Inflam- matione Ventr- culi. 124
XXX. A' Gyomor- Görtsről. 127	XXX. De Spasmo Ventriculi. 127
XXXI. Az Hányás- ról. 134	XXXI. De Vomi- tu. 134
XXXII. Az Has - fá- jásról. 137	XXXII. De Coli- ca. 137
XXXIII. A' Bányász- kólikáról. 144	XXXIII. De Coli- ca Metallica. 144
XXXIV. Az Has- menésről. 151	XXXIV. De Diar- rhaea. 151

XXXV. A' Ver-bas-
ról. 154

XXXVI. A' veszett
Kutya-marásról. 159

XXXVII. A' Rűbről. 160

XXXVIII. A' Szom-
júságról. 162

XXXIX. A' Forró-
ságról. 163

XL. A' Fájdalmokról. 163

XLI. Az Ér-vágás-
ról. 168

XLII. A' Gyomor-
nak, és a' Belek-
nek tisztításáról. 170

XLIII. Az hivefitő
orvoságokról. 172

XLIV. A' lágyító or-
voságokról. 172

XLV. A' Rothadás
ellen való orvosá-
gokról. 173

XLVI. Geleszták el-
len való orvosá-
gok. 174

Az orvoságoknak Ma-
gyar, 's Deák Laistróma.

175

XXXV. De Dy-
senteria. 154

XXXVI. De Mor-
fu Canis rabidi. 159

XXXVII. De Sca-
bie. 160

XXXVIII. De Si-
ti. 162

XXXIX. De Calo-
re. 163

XL. De Doloribus. 163

XLI. De Venae Se-
ctione. 168

XLII. De Purga-
tione Ventriculi,
et Intestinorum. 170

XLIII. De medica-
mentis refrige-
rantibus. 172

XLIV. De medica-
mentis emollien-
tibus. 172

XLV. De medica-
mentis antiputri-
dis. 173

XLVI. Remedia an-
thelmintica. 174

Remediorum Hunga-
ricus, et Latinus Index.

175

ORVOSI OKTATÁS.

I.

AZ HIDEGLELÉSRŐL.

§. 1.

Minden meg - állapotott idejű emberben az Élet-erek egy első minutában 60-szor, a- vagy leg - tovább 70 - szer vernek; a Gyermekekben gyakrabban. Az ér - ve-rések *Pulsusnak* neveztetnek.

§. 2.

§. 2. Midőn a' pulsus gyakrabban, mintsem természet szerént §. 1. lenni szokott, ha azonban az ember valami alkalmatlanságról panaszkodik, akkor a' betegség hideglelésnek hivattatik.

II.

A' FORRÓ HIDEGRÖL.

§. 3. Az Hideglelés fok-féle: a' melyik egynéhány nap telben - hagyás nélkül tart, az forró hidegnek mondatik.

§. 4. A' Forró Hidegnek leg-gyakrabban, és leg-közönségesebb nemei ezek: Gyenge forró hideg; kemény forró hideg; és rothatt forró hideg.

III.

A' GYENGE FORRÓ HIDEGRÖL.

§. 5. A' gyenge forró hidegben fekvő beteg, gyenge fő-fájásról; szenvedhető forróságról; türehető szomjúságról; étel nem kívánásról; és kevés lankatásról panaszkodik.

§. 6. Az ábrázat pirosatska; a' bőr nedves; a' szemek tiszták; a' nyelv fehér; a' lélekzés nem igen rosz; a' pulsus gyors, erős, és lágy; a' vizellet verefetske. Ebben a' nyavalyában semmi veszedelmes esetek nem tapasztaltatnak.

§. 7. Minden gyenge forró hideg hives levegő-eget, nyugodalmat, koplalást, böv vizes italt, gyengén hivesítő Nro. 2. és gözölgető Nro. 3. orvofságot kíván.

§. 8. Ha a' beteg véres természetű; ha a' meg szokott ér-vágást el-mulatta; ha a' rend szerént való vér tisztulások, úgy mint: hó-szám, 's a' t. ki-maradtak, avagy rendetlenül follynak; ha a' fő-fájás, forróság, és szomjúság igen fokáig, és igen nagyön nevednek; ha a' lélekzés nehezedik; ha a' pulsus keményedik; akkor egyszer eret kell vágni.

§. 9. Ha a' gyomor meg-terheltetett, akkor hánytató Nro. 4. ha az has megszorúlt, akkor laxativa Nro. 5. és klister Nro. 6. kívántatik.

§. 10. Ha a' beteg köhéntsél, akkor lágyító orvofságok No .8. jovosoltatnak.

IV.

A' KEMÉNY FORRÓ HIDEGRÖL.

§. 11. A' kemény forró Hidegben fekvő beteg nagy fő-fájásról; szenvedhetetlen forróságról; türhetetlen szomjúságról; étel-utálásról; nehéz lélekzésről; és nagy bágyadságról panaszkodik.

§. 12. Az ábrázat piros; a' szemek veressek; a' bőr feszes, és száraz; az ajak, szája, torok, 's nyelv száraz; a' lélekzés nehéz, és gyors; a' köhéntseles alkalmatlan; az álom nyughatatlan, és nagyon bádgyasztó; a' pulsus gyors, erős, kemény, és feszült; a' vizellet lang színű. Ez a' nyavalya gyakran igen veszedelmes esetekkel jár.

§. 13. Orvosoltatik hives levegő-éggel; nyugodalommal; koplalással; bőv vizes itallal Nro. 7.; ér-vágással; hivesítő, vért vékonyító, rothadásnak ellentálló, és lágyító Nro. 2. és 8. orvossággal.

§. 14. Eret minden negyedik órában vágni kell, míg a' forróság nem szűnik
a'

a' lélekzés nem könnyebbedik; a' pulsus nem lágyul; avagy a' beteg nagyon meg-nem erőtlenedik; a' pulsus meg-nem gyengül; lehet minden második órában-is az ér-vágást elé-venni.

§. 15. Ha a' Nro. 2. 7. 8. jovosolt orvosságok hasmenést okoznának, akkor a' Nro 7. és 8. le-iratott eszközök helyett málokat Nro. 9. és 10. kell meg-próbálni; ha ezek-is segítenék az hasmenést, akkor a' Nro. 2. 11. és 12. fel-találendő szerek leg-hasznasabbak.

§ 16. Ha a' beteg minden nap, avagy minden másod nap az emésztettől nem tisztul, akkor lágyító, és hivesítő klister Nro. 6. jovosoltatik.

§. 17. Ha a' kemény forró hideg, nehéz emésztő, és meg-romlott ele-deltől, avagy a' gyomornak meg-ter-helésétől származik; ha a' beteg émely-gésről, hányásra való erőlkedésről, száj-keferúségről, gyomor'-nehézségről, és fő-szédelgésről panaszolkodik, akkor az ér-vágás után egy vagy két órá múlva hánytatót Nro. 4. kell adni. Az há-nyás

B

nyás után Nro. 2. és 8. készitetett orvosságokhoz szoktunk fogni.

§. 18. Ha a' beteg arról panaszkodik, hogy szüntelen jól vagyon lakva; a' szája édes nyálos, enyves, ragadós; a' gyomra nehéz; az hasa puffott, akkor az ér-vágás után laxatívát No. 5. adunk. A' Laxálás után hivesítünk és lágyítunk Nro. 2. és 8.

§. 19. Ha a' fő-fájás igen nagy; az elme meg-tompult; a' izemek szikráznak; akkor a beteg gyakran fel-űlyen; a' lábait minden nap kétszer fereszfze a' talpaira etzetes kovászt Nro. 13. köttesen; magát gyakran klitéreztesse Nro. 6. Ha ezek nem használnak, akkor a' lábikrájira, és a' nyak-ísgára tétessen hólyag-huzó flastramot Nro. 14. etzetet gyakran szagolyon; a' vakszemeit etzettel mosogatassa; a' Nro. 16. le-irt orvosságba martsa ruhát, 's kösse az homlokára. Ha ezek után-is a' fő-fájás nem szűnik; a' szemek veressék 's szikráznak; a' fülek zugnak; a' beteg fő szedelgésről panaszkodik, akkor a' füle töveire vér szipót kell tenni, és egynehány löt vért ki-kell botosítani.

§. 20. Ha a' beteg esze nélkül kezd beszélni; avagy nagyon meg-álmofodik, és minden érzékenység nélkül fekszik; ha az ábrázaton, karokon, avagy lábokon valami győrtsek, in rágatódások tapasztaltatnak; ha a' beteg nagyon győtrődik, és tsuklik, a' melyiben meg-szorúl, nehezen lélekel, és gyakran kőhéntfel; akkor holyag-huzó flastrom Nro. 14. kívántatik: lehet egyízerre kilentzet-is fel tenni.

§. 21. Ha az álmodlanság három, vagy négy napnál tovább tart, és a' beteg az haláltól nagyon fél; fokát ijedez, gőrtseket gyakran ízened; ha azonban a' fő tiszta, szabad, nem nehéz, nem tompa, a' beteg nem álmos, és mindent jól érez; akkor minden este gyengén álmosító orvosság Nro. 17 ditsértetik.

§. 22. Az eddig jovosolt orvoslás alatt, ha a' beteg elég erős; a' pulsus még nem gyenge; az orvosságot könnyen, minden ellen mondás nélkül be-lehet adni; akkor jó a' reménység, nem-is kell az hivesítő, vékonyító, rothadásnak ellent álló, és lágyító orvosságokat Nro 2. 7. 8. avagy 2. 9. 10. avagy 2. 11. 12. meg-vál-

toztatni míg a' forróság nem szűnik, a' szomjúság nem enyhül, a' lélekezés nem könnyebbedik, a' pulsus nem jobbúl, egy szóval míg a' beteg meg-nem gyógyúl.

§. 23. Ha a' beteg meg-kezd könnyebbedni, akkor kevesebbet kell ugyan orvosolni, de mindazonáltal hirtelen az orvosságokat el-nem kell hagyni, mert a' nyavalya könnyen visszfa tér.

§. 24. Ha az esetek szűnetlen kemények, avagy gonoszodnak; ha azonban a' beteg ereje egészen el-vész, a' pulsus meg-lágyúl, meg-kitfinúl, és meg-gyengül 's úgy vér, mint a' tzer na szál, akkor a' vér higul, rothad, fel-oldoztatik, azért-is nagy a' félelem, min-gyárt el-is kell hagyni az hivesítő, vékonyító, és lágyító orvosságokat; azok helyett kell a' betegnek adni szorgalmatoson gyengén erősítő, ősztönőző, és rothadás ellen való Nro. 18 19. 20. orvosságokat olyan móddal, hogy egy órában port, más órában pedig mixturát, és minden órában herbathét igyék a' beteg. A' herbathébe nádméz helyett tégya' Nro 21. le-iratott syrupból.

§. 25. Ha ezekre az orvosságokra a' pulsus erősödni, és a' beteg jobban kezd lenni, akkor a' reménség nevekedik: de ha a' beteg erőtlén, és a' pulsus gyengén marad; ha az esetek gonoszodnak, akkor halál a' vége.

§. 26. A' kemény forró hidegnek meg-emésztetett matériája a' testből kifizokott hajtadni or-vér; hányás; pökés; hasmenés; vizellet; és izzadás által.

§. 27. Mikor a' beteg fő feszülésről, fzedelgésről, és a' föben lévő ereknek alkalmatlan verésekről panaszkodik, ha azonban az or-likok nagyon viszketnek, akkor meleg vízbe spongiát kell mártani, és a' beteg orra alá tenni, hogy az erek meg-lágyúlljanak, és a' vért ki-botfátsák.

§. 28. Ha valami itélő nap, az az: a' 4. 7. 9. 11. 14. 17. 21. 's a' t. nap az or-vér meg-indul, akkor gyakran egynéhány tsepp - is a' beteget meg-könyebbiti; némellykor bőven foly és azonban a' betegség szemlátomást gyengül. Illyenkor semmit sem kell tselekedni, hanem az hivesítő, vékonyító, rothadásnak ellent álló, és lágyító orvosságokkal

gokkal szorgalmatosan kell a' beteget éltetni.

§. 29. Ha az or-vér folyás miatt a' beteg meg-erőtlenedik, meg-halaványodik, meg hűl, el-ajúl; ha a' pulsus meg-gyengül; akkor etzetet, és hideg vizet kell öszve-elegyíteni, -abba ruhát mártani, és a' beteg orrába dugni. Ha ez eleget nem használ, akkor a' Nro 22. avagy 23. le-iratott vízbe ruhát kell mártani, és a' beteg orrába dugni. Hasznos a' lábait, és a' karjait meg-kötni. Belső orvosságnak jó a' Nro. 24. avagy ha az nem használ, a' Nro. 25. avagy ha ez sem használ a' Nro. 26. avagy a' Nro. 19. javasolt orvosság. Ha ezek semmit sem használnak, akkor a' beteg bizonyoson meg-hal.

§. 30. Némellykor minek utánna a' forró hideg egynehány nap tartott, és meg-könnyebbedett, a' betegek hirtelen gyötrődésről, gyomor nehézségről, étel utálásról, és hányásra való erőlkedésről kezdenek panaszolkodni: ilyenkor a' természet a' meg-emésztett betegség materiáját hányás által akarja a' testből ki-hajtani azért is a' beteggel mézes meleg

meleg vizet bőven kell itatni, hogy hányhassan; ha erre eleget nem hányna, akkor a' Nro. 4. jovosolt port bé-kell adni. Nem kell az hánytatótól félni, mert az ilyen állapotban szükséges az hánytató.

§. 31. Ha az hányáfra meg - könnyebbedik a' betegség, akkor jó a' reménység; ha pedig fok meg - romlott, sárga avagy fekete, rothatt, bűdös materiát hány - ki a' beteg, és a' betegség semmit sem könnyebbedik, akkor közel az halál, de még-is lehet meg - próbálni a' Nro. 27. 28. és 29. jovosolt orvosságokat. Hasznos az hideg etzet, és a' jeges viz - is a' gyomor' táján; nem rossz belőle a' szájba - is tartani, avagy lenyelni. Száraz köppelyeket lehet a' gyomor' tájára rakni.

§. 32. Leg - gyakrabban emésztet által ítéltetik-meg a' betegség. Illyenkor az emésztet kála higságú, és sárga; a' beteg - is szemlátomást magát jobban kezdi érezni, azért - is semmit sem kell az orvoslásban meg - változtatni.

§. 33. Ha hirtelen nagy hasmenés támad; ha azonban a' betegnek ereje egészen el-vész; ha a' pulsus meg-gyengül; ha a' lélekzés meg-nehezedik; ha az has fel-puffad; ha az emésztet rothatt, fekete, bűdös; ha az étel, és az orvosság nyersen által menyen, meg-nem emésztődik; akkor az halál niints meszse, még-is mindazonáltal meg-kell próbálni a' Nro. 30. avagy 28. ditsért mixturákat. Ezeknél sokkal jobbak, és hathatófobbak a' Nro. 31. 29. 26. és 32. iratott szerek.

§. 34. Ha a' forró hidegben fekvő beteg mely szorulásról, nehéz lélekzésről, és köhögéstről panaszolkodik; akkor lágyító és a' ki-pőkéft segítő orvosságok Nro. 8. 12. 33. és 34. leg-hasznosabbak. Ha ezekre a' beteg semmit sem pőkhet, és a' melyiben herreg, hidegen izzad, akkor koporsót készíts.

§. 35. Az izzadás gyakran hasznos; ha a' beteg általa meg-könnyebbedik, akkor csak herbathével Nro. 3. élyen, és magát az hidegtől ólya: igen nagyon meg-se hevítse; izzasztót bé-ne vegyen.

§. 36. Ha az izzadás igen fokáig tart; ha a' beteget nemcsak nem könnyebbiti, sőt inkább erőtlenníti, akkor a' beteget lassan lassan meg-kell hűtteni; a' takarókat el-kell hányni; a' beteget az ágyban gyakran fel-kell ültetni; a' Nro. 35. avagy ha az igen gyenge lenne, akkor a' Nro. 36. javasolt orvosság ilyenkor jól szolgál.

§. 37. Gzakran a' vizellet sűrű, és rövid údon az üveg fenekére fok sűrű fejer nyálas avagy inkább taknyos materiát le-szálit, azonnal a' beteg jobban lesz: ilyenkor az orvoslást meg-nem kell változtatni.

§. 38. Ha a' betegségnek meg-eméftett materiája kívül valami daganatot támaszt; és ha ez a' daganat már lágy, vizes materiával teli vagy; akkor fietve fel-kell vágni; ha pedig nem lágy, akkor fietve érteni, 's lágyítani kell Nro. 37. avagy 38. Ha meg-érik és meg-lágyúl, fel-kell vágni, és aztán borbély mesterséggel annak rendi szerént orvosolni.

§. 39. Valamint az or-vér; hányás; pökés; hasmenés; vizellet; izzadás némellykor a' forró hideget meg-könnyebbittik, némellykor pedig meg-nehezittik; úgy a' kása Himlő-is és a' nádha szeplő gyakran meg-könnyebittik, gyakran meg-is nehezittik a' betegséget.

V.

AZ KÁSA HIMLÖRÖL, ÉS NÁDHA SZEPLÖRÖL.

§. 40. Kisded, kerek, fel-emelkedett és kölös szemhez hasonló veres avagy fejer holyagotskák, kása Himlőnek neveztetnek.

§. 41. Kerek, bolha tsipéshez hasonló veres, szederjes, avagy fekete fókók nádha Szeplőnek hivattatnak.

§. 42. Minek előtte ezek a' foka-dékok, és szeplők a' bőrre ki-űtnek, a' beteg mely szorulásról, 's tsiklandásról, és ágyék-fájásról panaszkodik; igen fokat nyughatatlankodik; a' bőr némely-

mellykor száraz, némellykor pedig előbb meg - nedvesedik.

§. 43. A' kiken káfa himlő akar ki-
űtni, azok az ábrázattyokban, és a' nya-
kokban fokot izzadnak; gyakran meg-
borzadnak; fokot kőhéntsfelnek, és a'
mellyekben nagyon meg - szorúlnak; az
izzadság etzetes savanyú izű, és szagú.

§. 44. Ha a' betegségnek matériája
meg - emésztődik, és azután valami jó
ítelő nap a' bőrre fakadékok, avagy
fótok rendesen, és jól ki-űtnek; a' bete-
get tapasztalhatóképen meg - könnyebi-
tik, akkor, ha kevesek-is, az eddig
jovosolt orvoslást meg - nem kell változ-
tatni; borza fa - virág herbathét ugyan
Nro. 3. lehet adni, de egyebe. tfelekedni
nem bátorságos.

§. 45. Ha a' fokadékok, és a' fótok
imittamott a' bőr alatt még mélyen benn
vagnak, és a' beteg igen gyenge, igen
nagyon - is győtrődik, akkor gyengén iz-
zasztó orvofságok Nro. 18. 20. 19. és
39. (a' Nro. 20. és 39. együtt leg-jobbak)
izűkségefek, de vigyázni kell, hogy a'
beteg igen nagyon meg - ne hevitesék,
mert

mert a' melly ki-ütések nagy meleggel erőszakoson hajtának - ki, azok többire mind halálofok. Mihent jól ki - jönnek, a' ki-ütések, és a' beteg meg könnyebbedik, akkor mingyárt az izzasztó orvosságokat el-kell hagyni, és tsak borza-virág herbathével Nro. 3. kell éltetni a' beteget. Az - is meg kívántatik, hogy a' beteg magát meg - ne hűtse.

§. 46. Ha ezek a' ki-ütések hirtelen viszsa verődnek, és új kemény forró hideget okoznak; ha a' beteg nagy forróságról, szomjúságról, nehéz lélekzésről panaszolkodik; ha a pulsus nagy, feszült, és kemény; akkor hivesítő, vékonyító, és lágyító orvossággal Nro. 2. 7. és 8. kell éltetni a' beteget; eret-is kell vágni, szintén úgy, a' mint a' betegség elein. Ilyenkor az izzasztó, és hevítő orvosságok halált hoznak.

§. 47. Ha gyenge meg-hivesítéstől verődtek vissza a' fokadékok, és a' fókák; és ha azonban a' forró hideg meg-nem nehezedett; új veszedelmes esetek nem láttatnak; akkor a' testet gyengén gözölgetni kell Nro. 3. avagy 20. a' beteg tartsa magát mértékletes melegben.

§. 48. Ha a' természetnek ereje igen gyenge, és a' gyengén izzasztó orvosságok Nro 3. 20. a' ki hajtásra elégtelenek, akkor a' láb ikrára hólyag-huzó flastromot Nro. 14. kell kötni, és hathatós orvosságokat Nro. 18. és 20. kell bőven adni. Mihent jobban kezd lenni a' beteg, akkor mingyárt az erőhez, és az esetekhez kell szabni az orvoslást.

§. 49. Ha az elmének fel-háborodásától a' ki-űtések viszsza verődnek, és új forró hideget okoznak, akkor érvágással, hivesítő, vékonyító, és lágyító orvossággal Nro. 2. 7. 8. orvosoltatik; ha pedig semmi új esetek nem származtak; a' betegség nem nehezedett; akkor a' beteg nyugodgyék illendő melegben, és élyen a' Nro. 40. jovosolt orvossággal míg jobban lesz.

§. 50. Ha a' kása, avagy kőlős himlő, és a' nádha szeplő lopva meg-ezt rosz eledelektől viszsza verődik, és azután a' beteg nagyon gyötrődik; nehezen lélekel; a' gyomrában, és az hasában nehézséget, puffodást, 's feszülést érez; az hányásra önként erőlkedik, mindenféle ételt

ételt utáll ; akkor mingyárt minden gondolkodás nélkül hánytatót Numero. 4. avagy laxativát Nro. 5. és kliftért Nro. 6. kell jövesolni. Erre többire mindenkor ki-szoktak űtni megint a' fokadékok, és a' fókók ; ha ki-űtni nem akarnának, akkor a' Nro. 3. avagy 20. jövesolt herbathe hasznos.

§. 51. Némellykor minden ok nélkül a' ki-űtések viszsza-űtnek, azonban a' beteg a' melyiben igen nagyon meg-szorúl, majd meg-fullad ; az ő kezei, lábai és az homlaka meg-hűl, 's meg-izzad : Illyenkor meleg ruhával avagy posztóval a' meg-hűlt tagokat szorgalmatosan kell dörögölni, eret kell mingyárt minden várokozás nélkül vágni, mert külföldben a' beteg bizonyoson meg-hal.

§. 52. Az ilyen veszedelmes állapotban gyakran az ér-vágás alatt meghal a' beteg ; de ellenben némellykor az ér-vágás által meg-is gyógyúl az, a' ki ér-vágás nélkül bizonyoson meg-hólt volna : azért-is, mivel jobb egyet megtartani, mintsem mind meg-halni hagyni : a' veszedelmet, és a' kétséges ki-menetelt

netelt előre meg kell mondani, és az-
után lielve eret ki - kell vágni.

§. 53. Ha a' kőlös himlő, és a' petets
viszszá verődnek, és a' főbe vitetnek; ha
a' beteg szenvedhetetlen fő - fájásról pa-
naszolkodik; ha meg. álmosodik, avagy
esze nélkül beszéli; ha gőrtsek, in-rán-
gatódások támadnak; akkor mingyárt
az haját le - kell beretválni, és oszlótó
fűvekből készítettett főtt meleg vízzel
Nro. 41. szünetlen melegíteni. A' fül
tőveire vér szipókat kell tenni, és egy-
nehány lótvért ki-botsátani. Száraz
köppelyek a' fej körül lévő részeken
hasznosok. Erős ősztönőző klister Nro.
42. igen ditséretes. Lehet az egész fe-
jet hólyag-huzó flastrommal Nro. 14. bé-
borítani. A' beteg talpaira etzetes ko-
váaszt Nro. 13. szünetlen kell kötni. A'
Nro. 18. és 20. jovosolt gyenge izzasz-
tóval szorgalmatosan ki felé kell hajtani,
avagy ha új forró hideg támadna, akkor
ér - vágással, hivesítő, vékonyító, és
lágyító orvossággal Nro. 2. 7. 8. oko-
son kell orvosolni. Minden veszedel-
mes történet ellen, a' melly a' vízszá-
útott ki-űtéstől származik, az hólyag-
huzó flastrom szükséges, hasznos - is.

§. 54.

§. 55. Némellykor a' kőlős himlő, és a' nádha szeplő viszsza ütnek, de semmi roszszat nem tñálnak : vizellet, hafmenés, pökés, és az alszszonyi rendnél hólszám által minden matériája a' betegségnek a' testből ki-takarodik. Illyenko, ha ezek az üresülések rendesen folynak, az eddig jovosolt orvoslást meg-nem kell változtatni; ha pedig rendetlenül folynak, úgy kell velek bánni, a' mint felebb meg-mondottuk.

§. 55. Ha az hólszám nehezen foly, akkor a' lágyító orvosságok Nro. 8. hatnosok; ha pedig igen nagyon foly, akkor a' Nro. 19. 24. 25. 26. avagy 43. ditsértetnek. Olvasd-meg a' §. 29.

§. 56. Ha az ábrázat mingyárt a' betegség elein bé-esik és el-változik, hól piros, hól halavány, 's hól szederjes; ha a' beteg nagyon meg-erőtlenedik, fokát nyughatatlankodik, 's hánykolodik, a' térdeit fel-huzza; ha nagyon győtrődik; ha belől forró, 's kívül hideg; ha az ajakát gyakran tapogattya, az orrát fokát vakarja, az ágyból erővel ki akar ugrani, igen nehezen lélekzel, legyeket vadász, pijhét szed, senkivel semmit sem gon-

gondol; mindent hire, 's akarattya nélkül az ágyba ereszt; a' pulsus olyan gyors, hogy meg-ne leheffen olvosni, és azonban olyan gyenge, hogy csak alig leheffen érezni; akkor halállal végződik a' betegség.

§. 57. Ha az erő jó; az érzékenységek épek, és nem tompák; ha a' beteg mindenkor eszén vagyon; könnyen és tellyes melyel lélekzel; ha a' pulsus nem gyenge; a' nyelv nedves, és pirosodni kezd; akkor életet, és egészséget kell-remélni.

§. 58. A' beteget tisztán kell tartani; ha valami rész a' fekvés miatt kifebesedik, akkor minden nap kétszer, vagy háromszor bé-kell kenni a' Nro. 44. készítettett irral.

§. 59. Ételnek árpa kása, riskása, mindenféle gyümölcs, saláta, pár-é, 's a' t. jó lágyon meg-főve, és etzettel, bor-kővel, avagy tzitrom lével meg-savanyitva, ditsértetik. Gyenge tehénhús-levest-is etzettel, avagy bor-kővel lehet adni. Kemény, szeles, és hirtelen rothadó ételek ártalmasok. Ha a' beteg

C

job-

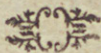

jobban kezd lenni, akkor lassan lassan az előbbeni ételekhez, és italakhoz lehet szokni.

§. 60. Minekutánna a' forró hideg ki-marad, ha a' beteg az ételt nem kívánja, és a' szájában nyálos, enyves matériát érez, akkor laxálni kell Nro. 45. A' laxálás után lehet a' betegnek lassan lassan egy kevés húst-is jó lágyon meg-főve adni.

§. 61. A' kik a' forró hidegből felgyógyulnak, ha nehezen hallanak, téteffenek a' nyak-tőigára hólyag-huzó flastromot Nro. 14, és egyszer'smind vegyennek laxatívát Nro. 5. avagy 45.

§. 62. A' kik a' forró hideg után éjtszaka fokat izzadnak, azok élyenek a' Nro. 35. le-iratott orvossággal. A láb dagadás ellen leg-jobb orvosság a száraz dörögölés.

VI.

A' ROTHATT FORRÓ HIDEGRÖL.

§. 63. A' kemény forró hidegben sűrű a' vér; a' rotthatt forró hidegben pedig igen hig, és igen könnyen rothadó. A' gyenge forró hidegben semmi tapasztalható hibája nintsen a' vérnek.

§. 64. A' rothatt forró hidegnek gerjesztő okai ezek: 1. A' sár viznek, epének meg-romlása; 2. rosz eledelek; 3. hoszszas éhség; 4. éretlen gabonából, és régi meg veszett lisztből sült kenyér; 5. rothatt hús, avagy döglett marhának az hűsa; 6. döglött hal; 7. meg-veszett és apró állatokkal bővelkedő vizek; 8. meg-romlatt, fokáig be-záratott levegő ég, kiváltképpen, ha egy szobában sok betegek feküsznek, és az aërt nem tisztittyák, 's nem frissítik. 9. hoszszas szomorúság, és búsulás.

§. 65. Ez a' betegség fokáig szokott a' testben lenni; hamar magát ki-nem mutattya. Ha valami ok előre ment, és az ember azután szokatlan, és alkalmatlan bágyadástól, és étel' nem-ké-

vánáfról panaszkodik, kivált ha az húst meg-útálya, akkor már kezdődik az rothatt forró hideg.

§. 66. Ha a' beteg gyakran meg-bor-zad, gyakran-is meg-hevűl, és azonban nehéz, és tompa fő-fájáfról panaszkodik; ha sokat nyughatatlankodik; ha az aluvásban meg-fárad, és meg-gyengűl; ha száj-keferűségről, és émelygésről panaszkodik; ha nagyon fél, búsul, senkivel sem gondol, nem igen szomjúhozik; ha azonban a' nyelv ön-szinű, avagy zöldes matériával bé-borittatik; a' pulsus lágy, gyenge, és kitfin; a' forróság nem igen nagy, akkor jelen nagyon az rothatt forró hideg.

§. 67. Ebben a' nyavalyában az érvágás ritkán hasznos; éppen csak akkor lehet eret vágni, a' mikor a' beteg igen bőv vérű.

§. 68. Az orvoslást mindenkor hánytaton Nro. 4. kell kezdeni, kiváltképpen ha a' beteg elég erős, és émelygésről, hányásra való erőlkedésről panaszkodik; ha rothatt, bűdös, és keferű bőfögéseket érez; ha egyszer'smind nehézséget is

a' gyomrában tapasztal. Soha ki - nem kell hagyni az hánytatót, ha rothatt eledelekből származik a' betegség.

§. 69. Ha az hányásnak semmi jeleit nem látnák - is, még - is leg - alább valami gyenge laxatívát Nro. 5. avagy 45. bé - kell adni, avagy ha a' beteg igen gyenge volna, gyakran klisterrel Nro. 6. avagy 46. a' beleket tisztítani illik.

§. 70. Minekutánna a' gyomor, és a' belek illendőképben meg - tisztultak, hasznosok, a' Nro. 18. 20. és 21. le - iratott orvosságok. Rend szerént való italnak igen jó a' Nro. 47. készített főtt víz. Ha ezekre rövid űdön a' betegség nem gyengül; ha az esetek gonoszodnak; a' nyavalya sulyosodik, akkor egyedül a' Nro. 19. és 39. jovosolt orvosságokban vagyon a' reménység; egy órában egyikből, másban a' másikból kell bé - adni. Lehet bort - is a' betegnek innya adni; az hideg víz sem rossz. Az hólyag - húzó flastromok, és az etzetes kovász Nro. 13. és 14. itten - is hasznosok. A' Nro. 19. fel - találandó orvosság helyett, az ilyen siralmas álla-

potban gyakran használt, és mint egy az halálnak orkából ki-hozta a' beteget a' Nro. 48. le-iratott orvofság.

§. 71. Ebben a' nyavalyában gyakran kölös himlő, és nádha fzeplő üt-ki; némellykor a' betegnek hasznára; gyakran halálára-is. Ezekkel miképpen kellyen bánni, felyebb az V. részben meg-vagyon írva.

§. 72. A' rothatt forró hideg nem kezdődik mindenkor higsággal, fel-öldoztatással, és rothadással; némellykor kezdetben a' vér elég sűrű; a' beteg forróságról, és szomjúságról panaszkodik; a' pulsus erős, nagy, és feszült; a' beteg elég erős; egy szóval: minden jelei a' kemény forró hidegnek együtt vagynak. Illyenkor ér-vágással; hivesítő, vékonyító, és lágyító orvofsággal Nro. 2. 12. orvosoltassék. Itálnak adassék a' Nro. 47. le-iratott főtt viz. Az ér-vágással okoson kell bánni, mert ebben a' betegségben rövid időn a' vér meg-higul, fel-öldoztatik, és meg-rothad; a' betegnek ereje el-vész; a' pulsus meg-gyengül. Egy ér-vágás több-
bire

bire mindenkor elégséges ; kettő ritkán szükséges.

§. 73. Ez a' betegség mindenkor veszedelmesebb ugyan, mint a' kemény forró hideg, de még-is nem mindenkor hasonló súlyos ; gyakran szerentséfen meg gyógyúl a' felyebb jovosolt orvoslással.

VII.

A' GYÚLADÁSRÓL.

§. 74. Midőn a' sűrű, és vastag vér az élet-ereknek végekben meg-reked, ha azonban a' vér sebeffen forog, akkor az a' tag, a' mellyben ezek az élet-erek vagynak, fel-dagad, meg-veressedik, nagyon fáj, feszül, 's ég ; az élet erek-is nagyon vernek. Ez az állapot gyúladásnak neveztetik.

§. 75. Nem minden gyúladásban sűrű, és vastag a' vér ; mert ha a' vér igen hig, igen vékony, avagy ha a' vérnek őszve foglalt részei egymástól fel-öldoztatnak, akkor a' kissebb és szorossabb

rossabb élet-erekbe igen könnyen, és igen bőv mértékben be-folynak azok a' nedvességek-is, a' mellyeknek természet szerént nagyobb ereken kellene maradni: annakokáért a' kisdud élet erek be-dugulnak, fel-dagadnak, meg-feszülnek, 's meg-hevülnek. Így származnak a' gonosz indúlatú gyúladások.

§. 76. Ebben a' munkában; arról a' gyúladásról vagyon emlékezet, a' mellyikben sűrű, és vastag a' vér.

§. 77. Az ilyen gyúladásban hivesítő, vért vékonyító, és a' kemény részeket meg-lágyító orvosságok, Nro. 1. 2. 7. 8. 9. 10. 72. kívántatnak.

§. 78. Hasznosok a' lágyító, és hivesítő klisztérek-is Nro. 6. 46.. Jók az hivesítő laxatívák-is Nro. 5. 49.

§. 79. Kivül a' meg-gyúladott részt szüntetlen kell melegíteni lágyító megfőtt spetziefekkel Nro. 50. és 51. avagy 52.

§. 80.

§. 80. Az ér-vágás leg-első, és leg-jobb orvosság. A' leg-első ér-vágásban sok vért, 12. lóttól 20. lótig kell ki-botsátani, a' második ér-vágásban már kevesebbet veszünk-ki, ne hogy a' természet igen meg-gyengülyen.

§. 81. Ha ezekre az orvosságokra a' fájdalom nem szűnik; ha fokáig keményen tart; ha a' beteg gyakran borzadozni kezd; akkor a' gyúladás el-nem oszlik, hanem genyetséget tfinál; azért is igyék a' beteg sok lágyító italt Nro. 8. 53. kívül lágyító Kataplásmák melegen Nro. 51. 52. kívántatnak. Ha erre nem akar lágyulni, akkor az evesedést fiettetni kell rágó, és lágyító szerekkel Nro. 37. 38. Ha meg-érik a' genyetség, és a' fájós hely meg-lágyul, akkor fietve fel-kell vágni, és azután a' borbély mesterség által meg-gyógyítani.

§. 82. Ha a' gyúladás se el-nem oszlik, se genyetséget nem tfinál; ha a' fájdalom szenvedhetetlen; akkor a' fénetől, gangrénától kell félni.

§. 83. Ha a' nagy fájdalom hirtelen el-műlik; a' pulsus meg-gyengül, meg-kitfinül, reszket, egyenetlen, és félben hagyó; ha a' lábok, és a' kezek meg-hűlnék; ha az ajak meg-szederjesedik, és a' izemek bé-esnek; a' lélekzés egyenetlen; az egész test enyves izzadsággal bé-borittatik; akkor a' fene, gáangréna már jelen vagyon, és a' beteg a' világtól bútsúzik.

§. 84. Mihent valami jelei a' fenének ele-tűnnek, akkor mingyárt el kell hagyni a' vékonyító, hivesítő, és lágyító orvosságokat: erőfitő, rothadásnak ellent álló orvosságokhoz Nro 18. 20. 21. kell fogni. Ebben a' szomorú állapotban gyakran egyedül a' Nro. 19. avagy 36. és 48. le-iratott orvosságban vagyon minden reménység. Ha a' száján eleget nem nyelhet-le, akkor klistérben kell bé-vetni Nro. 54. lehet a' Nro. 55. készített italt-is meg-próbálni.

VIII.

A' FÖNEK GYÚLADÁSÁRÓL.

§. 85. Ha az agy-velő, avagy az agy-velőt bé-borító hártyák meg-gyúladnak, akkor a' betegség Fő-gyúladásnak neveztetik.

§. 86. A' beteg szenvedhetetlen nyilálló fő-fájásról, égető forróságról, és türethetetlen szomjúságról panaszkodik; azonban az ábrázat meg-pirosoodik, a' szemek szikráznak, és meg-hevűlnek, 's meg-veresfiednek; a' beteg esze nélkül beszéll, és a' kérdésekre haragoson, 's rohonva felel; igen nyughatatlan; az ágyból ki-akar ugrani, és a' testét ki-takarja, de mit tselekedik, nem tudja; kezeivel pihéket szed; megvadul, kegyetlenkedik, 's haragosodik; senkit sem esmér; a' környűl állókra rohan; némellyeket meg-tép, meg-pofoz, másokat szembe pök; némellykor az esetek meg-gyengűlnek, de azonban a' beteg magában morog, dörög, 's zugolodik; a' fogát tsikórgattya; az emésztetet,

tetet, és a' vizelletet hire, és akarattya nélkül az ágyba botsáttya: gyakran megromlott rosda forma epet hány.

§. 87. Némellykor az ilyen betegek jobban kezdenek lenni, beszélgetnek, 's nevetnek, de azért nékiek hinni nem kell, mert hirtelen az emberre rohannak, meg is tépik, avagy meg-pofozzák, ha meg-foghattyák.

§. 88. Ebben a' veszedelmes betegségben gyakran kell eret vágni; az első ér-vágásban addig kell a' vért botsátani, míg a' beteg nem kezd ajulni. Hivefitő gyenge laxatívát Nro. 49. és lágyító, 's hivefitő kliftért Nro. 6. avagy 46. gyakran kell bé-adni, 's bé-vetni; ha ez nem használ, akkor a' Nro. 42. le-iratott kliftért-is meg-kell próbálni. Jók a' Nro. 2. 7. és 8. le-iratott szerek-is.

§. 89. A' beteg gyakran üllyen-fel; a' lábait ferefzse; a' talpaira kötteffet etzetes kovászt Nro. 13. a' füle töveire téteffen vér-szipókat; hasonlóképpen a' vég hurkán lévő vér-erekre-is, ha fel-dagadtak.

§. 90. Ha a' beteg ezekre könnyekben nem lesz, akkor olyan orvoslás javasoltatik, a' mellyen §. 19. és 53. a' fő-fájás ellen, és a' főbe vízfíza üttetets ellen ditsértetik. Ha ezekre sem könnyebedik, akkor halál a' vége.

IX.

A' SZEMNEK GYÚLADÁSÁRÓL.

§. 91. Mikor a' szemnek hártyái meg-gyúladnak, akkor a' betegség Szem-gyúladásnak hivattatik.

§. 92. A' szemek meg-veressfednek, meg-hevűlnek, égnek, meg-száradnak; a' nap fényt nem szenvedhetik; nagyon fájnak, 's nyilallnak; a' pulsus gyakran gyors, némelykor semmit sem változik.

§. 93. Ebben a' betegségben eret kell vágni vagy egyszer, vagy többszer is, ha súlyos a' gyúladás. Hivesítő, vért vékonyító, és az emésztetet nagyon hajtó orvosságok Nro. 8. és 56. szükséges-

szükségesek. A' Nro. 56. le-irt laxatívát minden harmad nap bé-kell adni, míg a' beteg jobban nem lesz.

§. 94. Igen hasznosok az oszlató füvek Nro. 41. ha fele víz, és piros bórban meg-főzzenek, és azután melegen a' szemekre köttetnek.

§. 95. Mikor a' szem-gyulladás nem igen nagy, akkor a' Nro. 57. és 58. készített orvosságok magokat igen jól víselik.

§. 96. Némellykor ezekre az orvosságokra a' szem-gyulladás nem könnyebbedik, azért-is a' fülek töveire, és a' nyak tífára hólyag-huzó flastromot Nro. 14. kötünk; gyakran a' beteget meg-is köppölyezzük.

§. 97. Ha az ilyen orvoslásra a' fájdalom, és a' gyulladás szűnik ugyan, de még-is a' szemek veresnek, és homályosok maradnak, akkor a' Nro. 59. 60. avagy 61. le-iratott orvosságok igen hasznosok.

§. 98. A' szem - gyúladás gyakran más betegségből, avagy a' vérnek valamitűpőffégitől származik: ilyenkor igen nehezen orvosoltatik, mindazonáltal a' Nro. 62. 63. és 64. fel-találendő orvoságok gyakran használnak.

§. 99. Ha a' szem-gyúladás kemény forró hideggel együtt vagyon, akkor fietve eret kell vágni, és hivesítő, vért vékonyító, 's lágyító orvoságokhoz Nro. 2. avagy 8. fogni; a' láb feredő igen hasznos; minden másod, avagy harmad nap laxatívát Nro. 5. 56. kell be - adni, avagy a' Nro. 49. jóvósolt itallal az hasat nyitva tartani; lehet kliftérezni - is Nro. 6. és 46.

§. 100. Mikor a' meg - gyúladott szemek szárazok, és igen nagyon fájnak, akkor lágyító Kataplásmákkal kell kötni Nro. 57.; mihent a' gyúladás gyengül, a' fájdalom szenvedhető lesz, akkor mingyárt oszlató Kataplásma jóvósoltatik: ilyenkor igen hasznos a' Nro. 65. le - irt orvoság.

§. 101. Ha a' fájdalom és a' forró hideg egészen meg-fűnnek, és a' szemek, még-is veressék, akkor vízfűzverő, őszve-huzó, és erősítő orvosságok Nro. 66. 67. és 68. ditsértetnek.

§. 102. Ha az ér-vágás, vékonyító orvosság, és laxativa után a' forró hideg gyengülni kezd, és a' beteg nem alhatik, akkor minden este a' Nro. 17. le-iratott orvosságot kell bé-adni. A' gyúladásokban mákos orvosságot adni nem tanátfos.

§. 103. Ha külső okból, ütésből, 's. a' t. származik a' szem gyúladás, akkor az hideg víz leg-jobb orvosság: a' meleg, és lágyító Kataplásmák ártalmak.

§. 104. Némellykor valami tífus nedvetség a' szemet fűnnetlen rágya, meg-veresíti, vízkettséget okoz; a' könny fűnnetlen hull; a' szem nagyon ég, és fáj; a' körül való részek-ki-sebesednek: ilyenkor a' Nro. 8. 53. és 64. készített italok leg-jobbak, de úgy, hogy a' szemet-is velek gyakran fereszfűzük. Hasznos kívül a' Nro. 69. és 70. le-

le - iratott orvosság, de minden héten egyszer, vagy kétszer laxálni kell Nro. 5. 56.

X.

A' FŰLNEK GYÚLADÁSÁRÓL.

§. 105. Ha a' fülben lévő részek meggyúladnak, akkor a' betegség Fül-gyúladásnak mondatik.

§. 106. A' beteg szenvedhetetlen, nyilálló, égő, és lúktető fül-fájásról panaszkodik; sokat nyughatatlankodik; nem alhatik; gyakran esze nélkül-is beszéll; a' pulus gyors, és feizült.

§. 107. Ez a' nyavalya többire mindenkor olly veszedelmes, mint a' fő-gyúladás; úgy-is orvosoltatik, a' mint VIII. jevosoltatik.

XI.

A' TOROK-FÁJÁSRÓL.

§. 108. A' melly betegség az étel, és ital le-nyeléft, vagy éppen lehetetlenné, vagy alkalmatlanná, és fájdalmossá teszi, az Torok-fájásnak nevezterik.

§. 109. Gyakran a' torok meggyúlad; azért-is a' beteg mikor valamit le-nyel, nyilalló, és égő fájdalomról panaszkodik.

§. 110. Ha a' gyúladás mélyen nintsen, és a' beteg a' száját jól ki-nyithatja; ha a' nyelvet le-lehet nyomni; akkor szemmel lehet a' veres, feszült, 's égő daganatot látni.

§. 111. Némellykor forró hideggel jár; gyakran természet szerént való pulsuval, meleggel, és szomjúsággal láttatik.

§. 112. Ha a' beteg hirtelen magát meg-találya hivesíteni, és azután megborzad, 's meg-hevül, meg-bádogyad, nehezen, és fájdalommal nyel, szomjúhoz-

júhozni kezd ; ha azonban a' pulsus gyors, és feszült ; akkor a' beteg melegre mennyen ; hideg italt ne igyék, az egész nyakát meleg Kataplásmával Nro. 51. 52. avagy fomentummal Nro. 50. szüntelen melegitse. Hasznos a' Nro. 41. és 50. le-irt specieseket őszve elegyíteni, és azután fomentumot belőlek készíteni. Igen ditséretes a' fetske fészek édes téjben meg-főzve és melegen a' nyakra kötve. Némellykor egyedül a' ló-here fűből készitetett flastrum Nro. 71. kivált ha Kámphorás, eleget használ.

§. 113. Belső orvosságnak lágyító, vékonyító, és gyengén hivesítő orvosságok Nro. 3. 8. 53. és 72. jövofoltatnak. A' szájában jó melegen gyakran tartsan ezekből a' lágyító italokból a' beteg. Illyen orvoslással gyakran szerentsésen meg-gyógyúl a' torok-fájás.

§. 114. Mikor a' beteg véres természetű, akkor gyakran egy ér-vágás mingyárt kezdetben, avagy ha nem bőv vérű, egy laxativa Nro. 5. 45. 49. 56. a' torok-fájást egészen meg-gyógyítja.

§. 115. Ha nagy rész a' torokban, és mélyen benn meg-gyúlad; ha a' beteg igen nehezen, és igen nagy fájdalommal nyel; ha azonban a' forró hideg igen kemény; akkor nem igen könnyen lehet a' betegen segíteni.

§. 116. Ebben a' veszedelmes állapotban minden második órában egyszer eret kell vágni, míg vagy a' beteg jobban lesz, vagy a' pulsus gyengülni kezd. Az első ér-vágásban fok vért kell kivenni, a' másodikban kevesebbet, de nem igen fokkal.

§. 117. A' beteg, ha lehet, fok lágyító, és hivesítő italakat Nro. 7. és 8. igyek; melegen a' szájában tartsan; gyakran gyengén a' torkában rottyagtassan; kívül az egész nyakát meleg lágyító Kataplásmával Nro. 51. avagy 52. bé-kötteffe; minden harmad nap laxatívát Nro. 56. vegyen, míg vagy jobban lesz, vagy a' pulsus gyengülni kezd. Ez helyett Nro. 56. lehet a' Nro. 49. le-iratott orvosságot szüntelen bé-adni, míg a' gyomor, és a' belek jól megűresednek, és a' torokból a' nedvességek le-felé húzódnak. Éttszakára a' lágyító

gyító Kataplásmák helyett, a' Nro. 71. fel találádo flastromat kell a' torokra kötni.

§. 118. Ha a' beteg ezekből az orvosságokból eleget le - nem nyelhet, akkor klis térben kell gyakran bé - vetni. A' Nro. 8. készitetett főtt vizet lehet gyengén a' torokban - is bé - fetskendezni.

§. 119. Ha ezekre a' gyúladás szűnik; a' beteg könnyen kezd nyelni, akkor az eddig jovosolt hivesítő, vért vékonyító, és lágyító orvosságokkal a' beteget addig kell éltetni, mig meg - gyógyul.

§. 120. Ha az eddig jovosolt orvoslás semmit sem használ; ha a' torok gyúladás még kemény, és a' beteg nehezen nyel; ha ér - vágás által elég vér vétetődött - ki; akkor fekete szappant Nro. 73. jó melegen a' nyakra kell kötni.

§. 121. Ha ezek az orvosságok 24. óra alatt eleget nem használnak, akkor az egész nyakat hólyag - huzó flastrommal Nro. 14. sietve bé - kell kötni.

§. 122. Némellykor a' beteg nehezen nyel, egyszer'smind nehezen - is lélekzel. Illyenkor igen nagy a' veszedelem. Belső orvossággal használni nem lehet; mert minden az orrán visszajön: azért a' torok meg - kezd szederjesedni; a' szemek ki felé taszítódnak, és meg - merednek; a' nyelv gyakran meg - dagad, és a' szájból ki - buvik.

§. 123. Ebben az állapotban fietve fok vért kell botsátani, leg - alább minden második órában, ha az erő még el - nem veszett, a' pulsus nem gyengült. Azonban a' beteget szűnetlen kell klistérezni Nro. 6. és a' nyakat lágyító Kataplásmával Nro. 51. szűnetlen melegíteni. A' szájba meleg víz gőzöt eresztenei igen jó; a' száraz köppely - is a' nyakra, és a' nyak körül lévő részekre téve gyakran használ.

§. 124. Ha ezekre 12. óra alatt a' beteg szemlátomást jobban nem lesz, akkor mingyárt az egész nyakat hólyaghúzó flastrommal Nro. 14. bé - kell borítani. Mihent valamit le - nyelhet a' beteg, akkor mingyárt fok lágyító Nro. 8. 53. italakat lágy melegen igyék.

§. 125.

§. 125. Ha ezekre jobban nem lesz a' beteg, akkor többire halál a' vége; mindazonáltal a' bronchotomiát meg lehet próbálni, el-sem-is kell hagyni, ha a' beteg meg-engedi.

§. 126. Gyakran a' torok-gyulladás semmiféle orvosláfra el-nem öszlik, hanem genyetséget csinál. Illyenkor sem eret vágni, sem laxatívát nem kell adni; egyedül lágyító orvosságokkal Nro. 8. avagy 53. élyen a' beteg, és a' nyakát lágyító Kataplásmával izünetlen kötötte.

§. 127. Ha a' torok-daganat fejr, és lágy; ha genyetséggel már teli vagyon; ha a' lágyító meleg orvosságokra, és fetskendezésekre ki-nem fokad; akkor ki-kell vágni, hogy folyán-ki a' genyetség.

§. 128. Ha szép fejr, lágy, s nem tífös a' genyetség, akkor a' Nro. 74. le-iratott orvossággal gargarizálván, avagy fetskendezteffen a' beteg.

§. 129. Ha a' genyetség rosz színű, fekete, rothatt, és tífós; ha a' torkat sok helyeken ki-rágja; ha a' meg-gyúladott réizek barnák, 's feketék; akkor a' Nro. 75. és 76. jovoíolt szerekkel kell orvosolni.

§. 130. Az igaz, és jó indulatú torok-gyúladások, ha kemények, és veszedelmesek-is, de még-is fenévé igen ritkan válnak.

§. 131. Némellykor gonosz indulatú torok-fájások támadnak. Illyenkor a' fájdalom nem igen szurkál, de igen nagyonég; a' meg-gyúladott részeknek színe sötét, veres, avagy barna, és fókákat, avagy barazdátskákat tfinál; a' nyelés kezdetben nem igen nehéz; a' pulsus nem sokat változik; a beteg bádgyadásról, fő-nehezségről, és tñak kevés szomjúságról panaszkodik.

§. 132. Ebben az állapotban az érvágás, és a' laxativa ártalmas; a lágyító gargarismák nem jók. Minden reménység a' gyengén hivesítő, és ofzlátó orvosságokban Nro. 77. 78. vagyon.

§. 133. Ha fetét veres, avagy szederves, és fekete fókák a' torokban láttatnak, akkor a' Nro. 79. le-iratott orvossággal gyakran bé-kell kenni a' beteg reizeket.

§. 134. Ha sebek, fekélyek, varak, kelések, avagy nagyon ki-nőtt vadhúsok a' torokban vagynak, akkor a' Nro. 79 és 80. le-iratott orvosságok igen hasznosok; ha pedig ezek égő tájdalmat okoznának, akkor a' Nro. 81. 82. le-iratott orvossággal a' fájdalmat enyhíteni kell.

§. 135. Némellykor kelésetskéek imitt-amott a' szájban láttatnak; a' közepe feje, a' széjje veres. Az egészséges emberben magokban-is el-múlnak; a' Nro. 74. 78. 79. le-iratott orvosságokkal-is könnyen meg-gyógyítatnak.

§. 136. A' kiknek tífós vérek vagyon, azoknak az egész nyelvek, szájak, és torkok gyakran igen gonosz indulatú fokadékos hárttyával bé-borítatnak. Illyenkor a' Nro. 77. és 78. le-iratott orvosságok igen hasznosok.

§. 137. Ha ez a' hártya igen vastag, 's igen kemény; ha a' betegnek szájában igen bűdös gőz jön; ha a' szájban; és torokban imitt amott szederjes, barna, 's fekete fókák, avagy barázdák láttatnak, akkor a' Nro. 79. és 80. javasolt orvosságokkal kell élni. Belső orvosságnak a' Nro. 36. le-iratott orvosságot szorgalmatosan kell adni. Jó a' Nro. 47. 48., és 55. fel-találendő szer-is.

§. 138. Mihent ez a' hártya le-esik, akkor mingyárt a' bűdös száj-gőz elmúlik; a' barna, és fekete fókák eltűnnek, és mindenütt szép piros hús láttzik. Illyenkor a' felyebb javasolt orvosságokat Nro. 79. és 80. elhagyuk, és másokhoz Nro. 81. 82. és 83. fogunk. A' Nro. 36. avagy 47. 48. dtsért orvosságot addig el-nem kell hagyni, míg a' beteg elég erőt nem kap, és a' rothadásnak jelei el-nem tűnnek.

§. 139. Ha meg-gyógyúl ez az állapot, azután sokáig élyen a' beteg a' Nro. 62. 83. és 84. le-iratott szerekkel.

§. 140.

§. 140. Némellykor hideg, 's vizes daganat a' le-nyeléft alkalmatlanná teszi. Illyenkor a' beteg szomjúságról nem panaszkodik; hideglelés-is ritkan láttatik. A' Nro. 20. jóvosolt olzlató herbathé igen hasznos; a' Nro. 85. le-iratott vízellet hajtó orvosság-is ditséretes. Jól viselik magokat a' laxatívák-is Nro. 56. és 86. Gargarismának jó a' Nro. 20. le-iratott orvosság. Kivül a' nyakra ruha között bab lisztet, és borza virágot Kámpharával melegen szünetlen kell kötni.

§. 141. Ha ezek az orvóságok rövid időn a' beteget meg-nem könnyebíttik, akkor az egész nyakat hólyaghuzó flastrommal Nro. 14. bé-kell kötni. Ha igen nagy a' daganat, akkor a' fel-dagatt részeket skarifikálni kell.

§. 142. Némellykor a' torok-gyulladás után a' tonsillák, és a' torokban lévő glandulák fel-dagadva, 's megkeményedve maradnak. Illyenkor a' Nro. 87. 88. 89. le-irt orvóságokkal fokáig kell a' beteget éltetni.

§. 143.

§. 143. A' hypochondriacus férfiak, és a' hysterika aszfszonyok gyakran olyan torok - szorúlást éreznek, mintha a' gyomorból a' torokba valami golyóbis fel-menne, és a' lélekzetet meg-akarna állítani. Illyenkor bűdös gőzöket, ugymint meg-gyújtó t tollú fűtet, kástor - tinkturát Nro. 103. áfa fétidát, szarvas szarv spiritust, 's a' t. kell a' beteggel szagoltatni mind addig, míg a' golyóbis el-vész, és a' beteg könnyebben lesz.

§. 144. Sokáig élyen a' beteg a' Nro. 90. és 91. le-íratott orvosságokkal. Ezek a' szerek igen hasznosok azoknak is, a' kik nádra - gőrtset; avagy hasonló nyavalya - rontást gyakran szenvednek. Az aszfszonyi; 's leányi rend között ez a' nyavalya igen közönséges.

§. 145. Némellykor a' torok' musculussai el-gyengülnek, és paralyticusok lesznek. Illyenkor a' beteg semmit sem nyelhet-le; azért-is minden második órában tehén-hús levet; tojás-sárgával őszve - veretett édes tejet; árpakása levet; 's a' t. bé-kell klisztérezni mind addig, míg a' beteg jobban nem lesz.

lesz. Hasznos orvosságok a' Nro. 92. és 93. le-irt szerek. Az ér-vágás, ha bőv vérű a' beteg, akkor szükséges; ha kevés vérű, akkor ártalmas.

§. 146. Kivül a' nyakat bé-kell borítani etzetes kovászfizsal Nro. 13. avagy ha ez eleget rövid űdön nem használ, akkor hólyag-huzó flastrommal Nro. 14. Azonban a' nyelv, és a' torok a' Nro. 94. le-irt orvossággal szűnetlen nedvesíttessék.

§. 147. Ha a' beteg nyelni kezd, akkor rickábban kell klitérezni; szorgalmason élyen a' Nro. 18. és 20. javasolt orvosságokkal. Hasznos a' Nro. 90. le irt orvosság, is; avagy ha a' beteg igen gyenge, akkor a' Nro. 91. készített electuarium.

XII.

AZ ÓLDAL-NYILALLÁSRÓL.

§. 148. Mikor a' melynek, kiváltképpen az oldalaknak belső részét beborító hártya meg-gyűlad, akkor a' betegség oldal-nyilallásnak neveztetik.

§. 149. A' beteg alkalmatlan köhengésről, forróságról, szomjúságról, és oldal-nyilallásról panaszkodik.

§. 150. Kezdődik többire mindenkor borzadáással; azután a' beteg meghevül, meg-szomjúhozik, és köhögni kezd; a' melyben imitt-amott nyilalló fájdalmat érez, mely rövid űdön egy helyben meg-áll, és mint egy le-szegződik, minden köhögés, és bé-fele való lélekzés által nagyobbban nyilallik. A' fő-is fáj; a' lélekzés nehéz; a' nyelv meg-szárad, avagy meg-fejéredik; a' pulsus gyors, erős, kemény, és feszült.

§. 151.

§. 151. Ebben a' betegségben gyakran a' beteg nem mér lélekzelni, mivel minden lélekzésre a' nyilallás nevedzik; azért - a' vér, a' tüdőn szabadon által nem folyhat; a' lélekzés megnehezzedik; a' beteg esze nélkül kezd beszélni; gyakran a' tüdő-is meg-gyúlad, és a' beteg más világra menyen.

§. 152. Ha a' tüdő vérrel meg-telelik, 's meg-gyúlad; következendőkép-pen, ha a' vérnek sűrű 's vastag része a' tüdőben marad, akkor a' pulsus meg-kitfinül, meg-lágyúl, 's meg-gyengül; az halál-is nem igen meszíze vagyon.

§. 153. Orvosoltatik nyugadalommal; ér-vágással; hivesítő; vért vékonyító, és lágyító orvosságokkal Nro. 1. 2. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 53. 72. 99. kívül lágyító fomentumok Nro. 50. avagy hasonló Kataplásmák Nro. 51 52. javasoltatnak. Lágyító, és hivesítő klisterrel Nro. 6. az hasat szünetlen nyitva kell tartani.

§. 154.

§. 154. Azon a' karan kell eret vágni, a' mellyik oldal nyilallik. Minden harmadik, avagy leg-tovább minden negyedik órában egyszer az ér - vágás szűkséges, míg a' pulsus nem lagyúl, és a' nyilallás nem szűnik, avagy a' természet nem erőtlenedik.

§. 155. Ha a' gyomorban, és a' belekben valami ki-hajtandó matéria vagy (melynek jeleit a' kemény forró hidegben hiven le-irtuk,) akkor mindigárt az ér-vágás után laxálni kell Nro. 5. 56. avagy 49. A' laxálás után hivesíts.

§. 156. Valamint a' kemény forró hidegben, úgy az oldal - nyilallásban is mindenféle üresülések, 's folyások hasznosok lehetnek, árthatnak is; azért is úgy kell velek bánni, a' mint ottan tanítottuk. Leg-gyakrabban pökés által könnyebbedik az ilyen betegség.

§. 157. Ha a' beteg nagyon köhög, és semmit ki-nem pök, akkor lágyító orvosságokat Nro. 8. 53. lágy melegen bőven igyék.

§. 158. Ha ezekre sűrű nyálafság kezd ki-pőkődni, akkor a' Nro. 33. 34. és 53. le-iratott orvofságok jovosoltatnak.

§. 159. Némellykor ezek-is eleget nem használnak ; a' betegnek melye nagyon herreg. Illyenkor spongiát meleg vízbe, és etzetbe mártunk, 's azután a' beteg orra alá teszünk ; azonban a' láb-ikrára hólyag - huzó flastromot Nro. 14. kötünk.

§. 160. Gyakran gyenge hasmenés támad, és fok taknyos, epés, sárga, 's bűdös emésztet menyen-ki ; a' vizellet-is genyetség forma matériát szállít az üveg fenekére. Illyenkor nem szokott a' beteg fok flegmát ki-pőkni.

§. 161. Ha az ér-vágások, és az eddig jovosolt orvoslás után-is a' beteg nagyon, 's szárazon hurút ; ha a' melye nagyon fáj ; ha semmit sem albatik akkor a' Nro. 30. le-iratott orvofságot meg-kell próbálni.

§. 162. Minekutánna az első három, avagy négy napokon annak rendi szerint eret vágunk; hivesítő, vékonyító, oszlató, és lágyító orvosságokat illendőképpen bé-adtunk, kívül - is megpróbáltunk; ha a' forróság szünik, és a' fájdalom nem gyengül, akkor a' fájós helyre nagy vesicatoriumot Nro. 14. kötünk.

§. 163. Némellykor az oldal nyílallás olyan kemény, hogy a' gyűladás sem ér-vágással; sem belső, sem külső orvossággal el-nem oszlik; a' betegség materiája meg-nem emészthető, következendőképpen a' testből ki sem hajtathatik: azért-is belső klevénytől kell félni.

§. 164. Ha az eddig jovosolt orvoslás semmit sem használ; ha az oszlásnak ideje el-múlik; ha azonban a' fájdalom újra nevekedik, és egyszer'smind az hideglelés estve felé borzadással újra meg-súlyosodik; ha a' beteg nappal gyakran borzadoz, és újra meg-szomjúhozik; ha az ő ajaka, és ortzája gyakran változik, hól piros, hól halavány; ha a' nyelv száraz; a' izomjúság

ság nagy; az hurút gyakor, és alkalmatlan; az álmom nyughatatlan, és tapaszthatóképpen a' beteget bádgyasztja; akkor a' nyilalló oldal kél, rövid údon a' fok genyetség nagy tályogot-is tfinál.

§. 165. Illyenkor az ér-vágás, és az üresítés ártalmas; leg-jobbak, mind belől, 's mind kívül a' lágyító orvosságok Nro. 8. 53. és 51. 52. Ezekkel addig kell orvosolni, míg a' genyetség, vagy pökés, vagy vizellet, vagy emésztet által ki-tisztúl. Ebben az állapotban, ha a' gyakor köhögés miatt a' beteg nem alhatnék, akkor minden este a' Nro. 95. le-iratott tífendefitő orvosságot egyfözerre bé-kell adni.

§. 166. Ha a' beteg fok genyetségnek ki-pökése után egyébképpen jobban lesz, de a' száraz hurútat el-nem veszteti, avagy némellykor igen vékony vizes, és tífős nedvességet pök, akkor a' melynek fekélyeiből könnyen tífő-rothadás lesz, ha az orvos a' beteggel okoson nem bánik, és a' beteg is magára nem vigyáz. Illyenkor elsőben

ben a' Nro. 30. le - iratott orvosságot kell meg - próbálni, és ha erre a' száraz hurút ki - marad, akkor egyebet tselekedni nem kell; de ha ki nem marad, akkor a' Nro. 96. 97. és 98. fel - találándó szerek igen jól viselik magokat.

§. 166. Ha a' kelésnek, és a' megtett kelevénynek, 's tályognak jelei előre mentek. §. 164. és még - is a' genyetség, sem pökés, sem hasmenés, sem vizellet által a' testből ki-nem menyen; akkor a' forró hideg estve felé folyosodik; a' beteg éttfzaka sokat izzad, és az egészséges oldalára nagy gyötrődés, és kemény száraz köhögés nélkül lenem fekhetik. Illyenkor a' genyetség hárttyában vagyon foglalva, és szűnetlen szaporodik.

§. 167. Ebben a' szomorú állapotban egyéb orvosság nintsen; hanem csak a' fel - vágás, és a' genyetségnek az által leendő ki - borsáttása.

§. 168. Ha a' genyetség a' testből ki - nem jőhet, akkor meg - vész, megtípóssedik, 's meg - rothad; a' körül lévő részeket meg - rágja, utólyára ki - is rágja; a' vérbe bé - menyen; minden nedveléseket meg - vesz, és a' test táplálására alkalmatlanná tészen; az ereket gyors mozgásra izgattya, és ekképen az egész testet meg - gyengíti, el - szárazsztya, és hecticat, az az: farsvasztó hideglelést okoz.

§. 169. Némellykor a' genyetség ki felé flet, és magának utat tfinál. Ilyenkor kívül a' bőr fel - dagad: azért is lágyító, és érelő kötésekkel, Kataplasmákkal Nro. 37. 51. 52. fletve érteni, és lágyítani kell; mihent meg - érik, meg - lágyúl, meg - fejeiredik, avagy lüktet, és genyetséggel meg - telik, akkor mingyárt ki - kell vágni, és azután fekélyt tisztító orvossággal Nro. 74. 75. 76. 77. 78. 80. bé - kell fetskendezni, és szorgalmatosan tisztítani. Belső orvosságnak a' Nro. 97. és 98. le - irt seb gyógyító szerek javasoltatnak.

§. 170. Gyakran a' genyetség bé-
öntődik a' melynek üregibe. Illyenkor
a' beteg jobban lenni láttzik, mert nem
gyötrődik úgy, a' mint előbb gyötrő-
dett; az hurút-is szűnik; a' forró hi-
deg-is gyengül, de rövid időn újra
roízizúl lesz; gyakran hurút; nagyon
gyötrődik, és a' gyötrődés miatt ágyba
nem feketik, 's fenn ülve aluszik; na-
gyon hevül, és szomjúhozik; minden-
féle ételre, és italra gyötrődni kezd,
és az ortzáján, 's homlakán izzad;
estve meg-fázik, 's meg-borxad, az-
után igen nagyon meg-hevül, kivált-
képpen a' tenyerén, és a' lába talpán,
meg-is szárad ezekben a' részekben; fel-
éttízaka' táján a' forróság szűnik, a' be-
teg nagyon el-gyengül, és igen bőven
izzad.

§. 171. Ebben a' keserves állapot-
ban a' melyet meg-kell furni a' Chirur-
gia szerént, hogy a' genyetség folya-
ni; mert különben (gyakran így is,) a'
betegnek el-kerülhetetlenül meg-kell
halni.

§. 172. Némellykor a' jelek §. 164. azt mutattyák, hogy az oldal-gyulladás kél, és genyetséget tfinál, de azonban a' beteg különös gyötrődésről, és mely szorulásról panaszkodik; nyers vizel-letet bortsát; úgy hurút, mintha catarr-huffa volna; a' nyakán, és a' fején so-kat izzad; rövid üdö múlva az egész testen kőlös himlő üt-ki.

§. 173. Illyenkor a' beteg, ha meg-könnyebbedik, az eddig jovosolt or-voslást meg-nem kell változtatni; ha pedig a' természet erőtlen volna, ak-kor úgy kell vele bánni, a' mint a' ke-mény forró hidegben V. tanittatott.

§. 174. Halált jelent, ha a' beteg nem könnyebbedik; sokat izzad, és na-gyon meg-erőtlenedik; ha a' nagy nyil-allás hirtelen el-múlik; mert illyenkor a' fene, gáangréna már jelen vagyon, mindazonáltal a' beteggel úgy kell bán-ni, a' mint a' fenés torok-fájásban XI. jovosoltatott.

XIII.

A' TŰDŐ-GYŰLADÁSROL.

§. 175. Midőn a' tŰdő, avagy a' tŰdőt bé - borító hártya meg - gyúlad, akkor a' betegség TŰdő - gyúladásnak neveztetik.

§. 176. A' tŰdő - gyúladás ritkán vagyon egyedül; többire oldal - gyúladással együtt jár. Gyakran nátha, és köszvény hideghez - is adgya magát.

§. 177. A' beteg elsőben fokáig borzad, azután nagyon meg - hevül, meg - szomjúhozik, szünetlen mint a' náthás ember, nagyon gyötrődik, és nehezen lélekzel; a' melye szorúl; a' feje meg - nehezedik; az elméje meg - tom-púl; némellykor esze nélkül beszél; az ábrázat többire piros; a' lehellés igen meleg (a' kézre szoktunk leheltetni) a' nyelv száraz; a' vizellet lang színű.

§. 178.

§. 178. A' pulsus kezdetben gyors, erős, kemény, és fézfűlt; egynehány, nap múlva meg-kitfinűl, meg-lágyul, és meg-gyengűl.

§. 179. A' kemény forró hidegben nintsen úgy meg-terhelve a' tűdő, és azért a' mely nem szorűl úgy meg, nem-is olyan nehéz; a' beteg sem győtrődik úgy, mint a' tűdő gyűladásban.

§. 180. Ebben a' gyűladásban a' beteg úgy köhög, mint a' náthás ember; a' kemény forró hidegben tsak köhენტsel, nem hurút úgy, mint a' náthában.

§. 181. Az oldal-gyűladásban nagy nyilallásról panaszkodik a' beteg; a' a' tűdő gyűladásban vagy semmi, vagy tsak tompa fájdalomról beszéll.

§. 182. A' nátha, és kőszvény hidegben nem győtrődik úgy, nem-is lélekzel olly nehezen; a' lehellés sem meleg; az ábrázat sem olly piros, mint a' tűdő-gyűladásban.

§. 183. Orvosoltatik ér - vágással; vékonyító, hivesítő, lágyító, és oszlató orvosságokkal Nro. 1. 2. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 53. 72. 99. valamint az oldal - nyilallás, és a' kemény forró hideg. Ez az orvoslás hasznos a' nátha, és köszvény hidegben - is; azért - is mihent a' §. 177. le - irt jelek magokat meg - jelenítik, akkor mingyárt az orvosláshoz kell fogni.

§. 184. Akár minémű gyenge lenni láttasék ez a' nyavalya, még - is mingyárt kezdetben minden várakozás, és gondolkodás nélkül eret kell vágni; mert tapasztalt dolog, hogy a' tüdőgyulladás gyakran igen gyenge történetekkel kezdődik, és még - is a' beteget rövid időn más világra küldi, mellyet más hasonló állapotban nem tfelekedik, ha mingyárt kezdetben ér - vágás által elég vér ki - vétetődik.

§. 185. Ha sebes fűtés, tántzolás, lováglás, és elme fel - háborodás után a' test hirtelen meg - hűl, avagy ha az ember nagyon meg - hevűl, és hirtelen hideg italt iszik; gyakran azután szünetlen köhög; mint ha náthás volna, de

de egyébről semmiről sem panaszkodik; a' pulzus természet szerént való; az erő jó; a' forróság, és a' szomjúság csak olyan, mint annak előtte; egy szóval az hurútán kívül semmi természet rendén kívül való változás nintsen.

§. 186. Ez az állapot igen veszedelmes: lassan lassan meg - súlyosodik; a' lélekzés meg - nehezedik; az álm, és az appetitus el - vész; a' beteg este felé meg - borzad, azután meg - hevül, reggel felé meg - izzad, és fokszor más világra indul, viszszá könnyen nem - is térhet az hefticából, és a' tudó - rothadásból.

§. 187. A' kik kohó füstet, és választó víz gőzet naponként a' melyekbe visznek, azok ilyen kőhőgést, és halált gyakran látnak, de még - is magokra nem vigyáznak; készebbek magokat halálos veizedelembe vetni, mintsem az okos orvosnak tanácsát megbetsúlni, s meg - fogadni; tudatlan majmaktól kérnek ugyan némellykor tanácsot, de haszontalan, mert a' vak vakot jó útra nem vezethet.

§. 188. Ha valaki a' §. 184. és 188. le-irt környűl állásokban köhögni kezd, akkor fietve lágyító italakhoz Nro. 8. 53. fogjon, és ha ezekre rövid időn az hurút nem szűnik, akkor minden tovább való várokozás nélkül eret kell vágni, és a' Numero 8. le-irt vért vékonyító, gyúladást oszlató, forróságot hivesítő, és a' feszült részeket meglágyító orvosság mellé kell venni a' Nro. 33. fel-találendő mixturát. Illyen orvoslással gyakran nagy veszedelemtől menekedik-meg az ember.

§. 189. A' tüdő - gyúladás ér - vágással; hivesítő, oszlató, kiváltképpen lágyító orvosságokkal Nro. 7. 33. 34. és 53. ha gyengének lenni láttatik-is, még-is orvosoltatik. Ha a' pulsus igen gyenge, és a' beteg igen erőtlen, akkor az érvágás ki - marad. Minden hevítő, hánytató, és keményen laxáló szerek ártalmasok.

§. 190. Ha a' gyomor meg-vagyott terhelve, akkor nem hánytatót, hanem hivesítő, és igen gyengén laxáló orvosságot Nro. 49. szoktunk bé-adni; mert

mert az hánytató ebben a' nyavalyában
mindenkor veszedelmes.

§. 191. Ha a' beteg minden nap
az emésztettől nem tisztul, akkor lágyi-
tó klisztérek Nro. 6. és 46. javasoltatnak.

§. 192. A' tüdő-gyulladás pökés nél-
kül igen ritkán oszlik-el; némellykor min-
gyárt kezdetben a' beteg sok flegmát pök,
és izemlátomást jobban lesz; gyakran vé-
res barázdák is a' ki-pökött flegmában lát-
tatnak, valamint az oldal nyilallásban, de
ettől meg-nem kell ijedni; mert ez jó jel.

§. 193. Ha a' beteg könnyen hán-
nya a' flegmát; akkor tsak oszlató, és
lágyító orvosságokkal Nro. 7. és 99.
kell őtet éltetni mind addig, míg a' be-
tegség egészen ki-marad,

§. 194. Ha a' flegma nehezen me-
nyen; ha igen sűrű; akkor a' Nro. 33.
és 34. le-irt orvosságokat bé-adgyuk
úgy, hogy a' beteg egy órában mixturát,
másban pedig port vegyen, és igyék
minden órában, vagy a' Nro. 53. le irt-
herbathéből, vagy a' Nro. 99. javasolt
orvosságból lágy melegen.

§. 195.

§. 195. Ha az eddig jovosolt orvoslásra, a' beteg nem könnyebbedik; a' lélekzés nehéz: a' flegma igen sűrű; az elme meg - bomlik; az inak rángatózni kezdenek; akkor a' láb - ikrára hólyag-huzó flastromot Nro. 14. kötünk.

§. 196. Ha meleg vízbe mártott spongiát a' beteg orra alatt tartunk, akkor a' tüdő - gyulladás - is könnyebben eloszlik, a' flegma - is hamarabb megindul, kiváltképpen ha a' meleg víznek fele etzet.

§. 197. A' tüdő - gyulladás gyakran rendesen jár; a' beteg sok meg - ért flegmát pök - ki; a' forróság szűnik, és az erő meg - jön; a' beteg szerentsé - sen meg - gyógyul: némelykor pedig a' pökés hirtelen meg - áll; a' flegma benreked; a' beteg nehezen lélekzel, sokat gyötrődik, meg - álmosodik, eize nélkül beszéll, 's a' t.

§. 198. Illyenkor ha a' forróság újra nevededik; a' pulsus keményedik, és feszül; a' lélekzés nehezedik; akkor min - gyárt eret vágunk, mint kezdetben, és azután sok lágyító, vékonyító, és oszla -
tó

tó orvosságokat No. 33. 34. és 99. a' beteggel itatunk; meleg etzetbe spongiát mártunk, és a' beteg orra alá teszünk; a' lábakra, és a' karakra hólyag-huzó flastromat No. 14. kötünk. Ha ezekre a' beteg jobban lesz, akkor meg gyógyúl; ha semmit sem jobbúl, akkor, ha párisból hozat-is Doctort, még-is meg hal.

§. 199. Mikor nátha-és köszvény hideggel együtt vagyon, akkor izzadással, és kölös himlővel; mászszor orvér, hasmenés, és vizellet által-is szokott jóra válni.

§. 200. Gyakran a' tüdő-gyúladást semmiféle orvoslással el-nem lehet osztlatni; némellykor a' beteg-is magát annak idejében illendőképpen nem orvosoltattya; azért-is a' tüdőben támadnak fenék, tályogok, fekélyek, rothadások, tsomótskák, és meg-keményedések.

XIV.

A' TŰDŐ-FENÉRŐL.

§. 201. Ha a' gyúladás igen kemény ; ha illendőképben nem orvosoltatott ; ha bevitő szerekkel jobban fel-gyujtatott ; ha azután a' pulsus igen gyengye , igen gyors, kitfin's egyenetlen, és ha úgy vér mint valami vékony tűzna szál ; ha az ábrázat meg halaványodik , és bé esik, avagy meg szederjesedik ; ha a' beteg mindent hire, és akarattya nélkül az ágyba ereszt ; ha a' lélekzés hideg ; ha a' lábak, és a' kezek hidegek ; ha barna, avagy fekete, és bűdös matéria pökődik-ki ; ha a' melyen , avagy az egész testen veres avagy szederjes fókák láttatnak ; akkor a' tüdő-gyúladás fenévé vált, és a' beteg bizonyoson meg-hal, akár mitfoda orvos-sággal élyen.

XV.

A' TŰDŐ-TÁLYOGRÓL.

§. 202. Ha a' tŰDŐ-gyúladás el nem
oszlik; ha pökés által jóra nem változik;
ha a' forróság szünetlen jelen vagyon;
ha a' beteg este felé meg borzad, és az-
után újra meg hevül; ha azonban a' pul-
sus valamennyire gyenge, és lágy; ha a'
mely szorúlva, és mintegy nyomva va-
gyon; ha a' beteg minden ok nélkül
gyakran borzadoz; ha fokat szomjúho-
zik; ha az ortza, és az ajak piros, és szá-
raz; akkor a' tŰDŐ meg kél. Ez a' ke-
levény Tályognak mondatik.

§. 203. Ha a' tŰDŐnek nagy része
gyúladott-meg, akkor a' tályog-is nagy
lesz; ellenben pedig ha a' meg-gyúla-
dott hely nem igen nagy, akkor a' ta-
lyog-is nagy nem lehet. Mentől na-
gyobb a' tŰDŐ-tályog, annál veszedel-
mesebb az állapot.

§. 204. Némellykor fok különös
részek a' tŰDŐben gyúladnak-meg; mel-
lyek ha meg-kelnek, akkor fok apró
kelevények támadnak. Ezek a' tályo-
gós

gótskák, ha meg-érnek, azután a' betegnek semmi alkalmatosságot nem okoznak.

§. 205. Az ilyen apró tályagokat fokáig lehet a' tüdőben hordozni; hordozzák-is azok, a' kik az kőhögéssel, és az kőhögés után következő gyéngé tüdő-gyúladással, vagy nem gondoltak, vagy roszszúl bántak; a' kik a' bányákban, istompoknál, kohóknál, a' próba, és a' választó házban naponként forognak.

§. 206. A' kik tüdő-tályogat hordoznak, azok minden nagy mozgás, éneklés, és nagy beszéd után nehezen lélekzelnek; gyakran kőhéntselnek-is, a' pofájok-is némellykor piros. Ha ezek előtt a' beteg fokáig hurútott; ha gyakran borzadozott; ha némellykor izomjúhozott-is, és hevült; akkor bizonyos a' tüdő tályognak jelen létele.

§. 207. Már tudgyuk mind a' nagy's mind az apró tüdő tályognak bizonyos jeleit: azért-is mihent jelen lenni itélyük, akkor mingyárt azon kell igyekezni,

kezni, hogy ki-fokodgyon, és a' genyetség a' tüdőből ki tisztúlyon.

§. 208. Ha a' tüdő - tályog ki-fokad, és a' genyetséget a' melynek ürességibe bé-önti, akkor a' jelek olyanak, mint §. 170., az orvoslás pedig §. 171. fel-találtatik.

§. 209. Ha a' tüdőnek ürességibe bé-fokod, és egyszerre igen sok genyetséget önt-bé, akkor könnyen meg-fulhat, 's meg-halhat a' beteg; ha pedig a' tályog nem igen nagy, következendőképpen egyszerre kevés genyetség öntődik a' tüdőbe, akkor gyakran szerentséssen meg-gyógyúl az - is, a' kit minden ember halálra sententziázat.

§. 210. Némellykor igen sűrű, sűrűkeres, és mint egy meg - keményedett a' genyetség, szintén úgy, a' mint az orlyikokban gyakran meg - sűrűedik, és meg - szarad a' takony. Illyenkor a' beteg a' genyetséget fel - pöki ugyan a' torkába, de onnét tovább nem viheti, ha kézzel valaki ki-nem huzza.

§. 211. Minden tûdő-tályog lágyító, és a' pökést gyengén segítő orvosságot Nro. 8. avagy Nro. 33. 34. és 53. avagy Nro. 99. kíván. Minden órában egy findfiával melegen kell bé-adni. spongiát meleg etzetbe kell mártani, és gyakran a' beteg orra alá tenni, hogy kőhögjön; a' ptrüszszegés - is, és a' nagy beszéd ilyenkor hasznos.

§. 212. Erre az orvoslásra gyakran meg-fokad a' tûdő-tályog; a' beteg sok nyetséget naponként ki-pök; a' lélekzés meg-könnyebbedik; a' forróság szünik; a' pulsus természet szerént való állapottyára viszsza-tér, és a' beteg meg-gyógyúl. A' ki fokott, és a' genyetségtől tisztuló tályog már Fekélynek neveztetik.

§. 213. Némellykor a' tályog még nem fokad fokáig; az alatt a' genyetség még tífősedik, meg-vész, és a' tályognak hárttyáját rágja, izgattya, és új gyűladást okoz. Illyenkor a' beteg melyszorulásról; gyakor kőhögésről, forróságról, szomjúságról, és gyakor borzadásról panaszkodik. Azután a' tályog meg-

meg-fokod; a' beteg fok genyetséget ki-
pők, és laffan laffan egészen meg-gyógyul.

§. 214. Ha több tályogok egyszerre
gyúladnak - meg, akkor az állapot su-
lyosabb; némellykor egyik a' másik
után gyúlad, 's fokod: mindenkor a'
beteg jobban lesz, ha a' gyengetségtől
meg-tisztúlhat.

§. 215. Ebben az állapotban ha a'
forróság, és a' szomjúság nagy; ha a'
pulsus gyors, és kemény; akkor eret
kell vágni, szintén úgy, a' mint a' tüdő-
gyúladásnak elein jovosoltatik, és az-
után gyengén hivesítő, és lágyító orvof-
ságokat Nro. 8. avagy 99. kell a' beteggel
ítatni. Ha a' forró hideg nem kemény,
akkor az ér-vágás ki-maradgyon.

XVI.

A' TÜDÖ-FEKÉLYRÖL.

§. 216. Midőn a' tüdő-tályog megfokod, és a' beteg genyetséget pök, akkor a' betegség Tüdő-Fekélynek nevezetik.

§. 217. Ha a' beteg elein fok genyetséget, és azután naponként kevesebbet pök ki; ha azonban a' melye, és a' lélekzése könnyebbedik; a' pulsus maga természet ízerént való állapottyára egészen visszajár; akkor gyengén erősítő, és seb gyógyító orvosságok No. 97. és 98. avagy 96. és 97. kívántatnak. Igen hasznos előbb a' No. 99. és 97. le-irt orvosságokat együtt adni, és azután lassan lassan lehet a' Nro. 99. jovo-folt lágyító főtt vizet ki hagyni, csak hirtelen ne történnyék a' változás.

§. 218. Ha a' nagy hurút miatt a' beteg éttszaka nem alhatnék, akkor estve tsendősi orvosságot Nro. 17. 24. 30. avagy Nro. 95. adunk. Ezzel az orvoslással igen sokan gyógyúlnak-meg.

XVII.

A' TŰDŐ-ROTHADÁSRÓL.

§. 219. Ha a' tŰDŐ - tályogban lévő genyetség fokáig a' tŰDŐben marad, meg-tŰpősedik, meg-romlik, meg-vész; a' körül lévő részeket meg-rágja, 's ki-rágja; a' vérbe bé - vitetődik; a' vért meg-rontja, meg - veszti, meg - tŰpősi-ti, meg - rothasztya; a' testnek táplálását meg - akadályoztattya; a' beteget meg - gyengitti, el-sarvasztya, és más világra küldi; akkor az állapot TŰDŐ-rothadásnak hivattatik.

§. 220. Minek utánna az ilyen tályog meg-fokod, a' beteg fok bűdös, rothatt, tŰpős genyetséget, és nedveséget pők; gyakran vért-is vét; nem-is tŰdű, mert a' tŰDŐ eretskéji ki-rágód-nak, a' nagy hurút miatt-is gyakran megszakadnak. Ez az állapot igen veszedeelmes, többire mindenkor halállal végződik.

§. 221. Eleint lágyító, ofzlató, a' pökést segítő, rothadásnak ellent álló orvossággal Nro. 99. leg. jobban orvofoltatik: az ér-vágás-is akkor szűkséges, a' mikor a' §. 215. le irt állapot magát elé-adgya. Minekutánna a' genyetségnek nagyobb része már ki tisztult akkor egyedül a' Nro. 96. és 100. le irt orvosságokban vagyon minden reménység. Lehet-meg próbálni a' Nro. 97. és 98. fel-találendő szereket-is.

XVIII.

A' TUDÖNEK TSOMÓTSKAIRÓL. ÉS KEMÉNY DAGANATIRÓL.

§. 222. Némellykor a' tudó-gyúladás sem el-nem ofzlik, sem pökés által ki-nem hanyattatik, sem genyetséget nem tfinál, sem fenévé nem válik, hanem sok tsomótskákat, avagy más fájdalom nélkül, való daganatot támaszt.

§. 223. Ha ezek a' kemény daga-
tok nagyok, akkor a' beteg az ő melyi-
ben nehézséget érez, nehezen lélekzel,
minden mozgásra meg - gyengül, majd
meg - fullad, többire csak a' hátán, avagy
csak az oldalán fekszik, gyakran le - sem
fekhetik, hanem fenn ülve aluszik; a'
pulsus kitűn, és egyenetlen. Nemellykor
fok apró csomók vagynak a' tüdőben,
mellyek szűnetlen szárazon köhögtetik
a' beteget.

§. 224. Ebben a' nyavalyában fok
lágylító italok Nro. 99., és oszlató sze-
rek Nro. 88. 89. és 101. javasoltatnak.

XIX.

A' VÉR-PÖKÉSRŐL.

§. 225. A' melly ember gyakran kőhög, és azonban fok habos, és szép piros vért ki-pök, az VÉR-pökéft szenved.

§. 226. A' vér-pökéft jól meg kell különböztetni a' vér-hányástól; mert a' vér-pökésben a' tudórúl jön a' vér; a' vér-hányásban pedig mindenkor a' gyomorból vetődik-fel.

§. 227. A' ki vért hány, az nem kőhög; piros, és habos vért sem veti ki; a' ki pedig vért pök, az mindenkor kőhög, és mintegy ki-kőhőgi a' szép piros, és az aértől meg-habosodott vért.

§. 238. Ha valaki nagyon gyötrődik; a' melyiben szorúl, és valami fájdalmat érez; nehezen lélekzel; az oldal tsontak alatt feszül; gyakran hurút, és a' mely tsont alatt mint egy tüklandoztatik; akkor vért akar pökni.

§. 229. Minden vér - pökésben a beteg nyugodjék, ne beszélyen, ne katzagjan, ne haragoskodgyék; a' lábait meleg vízbe tegye; a' karjait, és a' izm-jait köttele-meg; a' lábán vágafsan eret, és fok vért véteffen; igyék gyengén hivelítő, tsendesítő orvosságot Nro. 24. 30. gyengén őszve huzó főtt vizet Nro. 43. igen meleg, és savanyú, ételt ne egyék; savanyú, és hevítő italt ne igyék; az háfat lágyító klisterrel Nro. 6. 46. nyitva tartsa.

§. 230. Ha ezekre a' vér-pökés eleget nem szűnik; akkor őszve huzó orvosságokat Nro. 26. 28. 32. bőven kell adni. Lehet meg-próbálni a' Nro. 25. és 29. le-irt szereket-is. Igen jó egy órában az őszve-huzó orvosságokból, Nro. 26. 28. 32. másban a' tsendesítő szerekből Nro. 24. kiváltképpen Nro. 30. a' betegnek bé-adni. Éttszakára, ha a' beteg igen sokat hurút, a' Nro. 95. le-irt orvosságot kell bé-adni.

§. 231. Ha a' vér-pökés meg-szűnik, akkor az erőssen őszve-huzó orvosságokat el-kell hagyni, és tsak a' Nro. 43. élyen a' beteg mig egészen meggyógyúl.

gyógyúl. Rend szerént való itálnak a' tiszta hideg viz leg-jobb hőrpögetve; a' mi a' melyet, és a' tüdőt nagyon meg-erölteti, az ártalmas; nem jók, az igen meleg, és savanyú ételek-is.

§. 232. A' vér pökés után véres flegmát szoktak pökni a' betegek, melynek ki-tisztítására ha elég erőfiek nem volnának, akkor gyengén pöktető orvossággal Nro. 102. élyenek mind addig, mig egészen meg-gyógyúlnak, de azonban a' Nro. 43. jovosolt főtt viz, és a' Nro. 30. le-irt mixtura ki-ne marad-gyanak. Éttszakára ilyenkor-is tsfende-fítő orvosság Nro. 95. kívántatik.

§. 233. Minekutánna a' vér - pökés-is, a' véres flegma ki-vetés-is megszűnik, ha a' beteg elég erős, és éppen femmi alkalmatlanságról nem panaszkodik, akkor több orvosságot ne vegyen, hanem ha valami vér-folyások meg-rekedtek, azokat meg indítsa, ha pedig sem hamorrhoidis, sem hószám, sem ór-vér folyás, sem meg-szokott ér-vágás a' vér pökést nem okozta, akkor vagy minden hónapban, vagy minden ángáriában,

riában, vagy leg-tovább minden fél esztendőben egyszer eret vágunk: mentől gyakrabban az ér-vágás, annál kevesebb vért kell egyszerre ki-venni.

§. 234. Ha gyengén maradna fokáig a' beteg, akkor erősítő orvosságokkal Nro. 36. 48. 55. élyen mind addig, míg jobban nem lesz.

§. 235. Akárminémű kemény, és veszedelmes légyen a' vér - pökés, de még-is ha a' beteg minden ereit el-vesztette, és a' pulsus olyan gyenge, hogy egyik ütést a' máliktól meg-ne leheffen különböztetni, akkor eret nem kell vágni, hanem csak a' tsendesítő, és őszvehuzó orvosságokkal élyen a' beteg.

§. 236. Minekutánna a' vér - pökés meg - szünik, ha a' beteg még-is szűnetlen köhög, és a' melyiben valami égést, és fájdalmat érez; ha a' pulsus gyors, és estve felé mindenkor gyorsabb lesz; akkor a' tudóban sebek vannak, mellyek igen könnyen fekélyé válnak.

§. 237. Illyenkor szoktak a' beteg-
gek taknyos, és egy kevesfé sűrű maté-
riát pökni: némellykor vér - is láttzik
közte. Egynehány nap múlva valósá-
gos genyetség pökedik - ki: ez az je-
lenti, hogy már a' tüdőben fekélyek
vagynek.

§. 238. Ha a' fekély nem nagy, és
a' beteg különben jó egészségu, akkor
a' XVI. Rész szerént lehet egészségre
menni, de ha a' fekély igen nagy; a'
tüdő természet szerént gyenge; a' ned-
veffégek tüpősek; akkor a' körül lévő
részek meg - rágodnak, ki - rágodnak,
és orvosolhatatlan sarvadást okoznak.
Illyenkor a' XVII. Rész szerént kell
orvosolni.

§. 239. Ha a' vér - pökés után a'
beteg szárazan köhögne, és a' forró-
ság nem igen nagy volna, akkor tsende-
fitő, és nedvesítő orvosságok Nro. 24.
30. és 53. javasoltatnak; ha a' forró-
ság, és a' szomjúság nagy; a' pulsus gyors,
kemény, és feszült; akkor er-vágással,
és hivesítő, 's lágyító orvossággal Nro.
7. és

7. és 8. kell orvosolni. Ha ezekre a' forróság szűnik, és a' beteg genyetséget bőven hány, akkor a' Nro. 96. 98. 100. le - irt orvofságok fokot használ-
nak; estve a' Nro. 95. jovosolt orvofsá-
got kell bé-adni.

§. 240. Az izzadás ellen Nro. 35.
és 36. az hasmenés ellen Nro. 28. és 29.
a' láb dagadás ellen Nro. 85. és 45.
gyenge dörgőléffel jovosoltatnak. Ha
a' bűdös, rotthatt, tsipős nedvesség to-
rok-fájást okoz, akkor a' Nro. 77. és
81. le - irt orvofságok ditsértetnek.

XX.

A' FULLADOZÁSROL.

§. 241. Mikor az ember nehezen lélekzél; nagyon gyötrődik; minden szempillantásban a' meg fúlástól fél; ki nyitott szájjal lehell; az orrát, melyit, vállait, és karjait mozgattya, úgy hogy minden lehellésben sipolás, zergés, avagy herregés hallatsék, akkor a' betegség Fulladozásnak, neveztetik.

§. 242. Ha a' Fulladozás igen kemény, akkor az ábrázat fel-dagad; az ajakok meg-szederjesednek; a' szemek ki felé nyomódnak, és meg-veresslednek; enyves izzadás üt-ki az egész testen; a' kezek, és a' lábok meg-hűlnek, a' beteg igen nagyon gyötrődik; és majd minden szempillantásban meg-fullad.

§. 243. A' pulsus gyakran gyors, egyenetlen, és gyenge; némellykor pedig nagy, és feszült, mászor egyenetlen, és félben hagyó.

§. 244. A' fulladozó ember nem mindenkor köhög, mindazonáltal némellykor igen nagyon hurút, és vagy semmit sem, vagy igen sűrű, és mint egy apró golyóbillá lett flegmát pök.

§. 245. Vagynak betegek, a' kik nappal könnyen lélekzenek, de ha le-feküsznek, és el-alusznak, ijesztő álmokat látnak, hirtelen fel-ébrednek; az ágyból ki-ugranak; az ablakhoz futnak, hogy friss levegő eget bé-lehelhessenek; azt azért tselekedik, mert félnek a' megfulladástól.

§. 246. Némellyek tfak bizonyos időben; mások ellenben szünetlen fulladoznak.

§. 247. Valami a' lehellő géget nagyon őszve huzza, meg-nyomja, és meg dugja, az a' levegő eget sem a' tüdőbe bé, sem a' tüdőből ki szabadon nem ereszt; azért-is az ember vigan nem lélekzelhet, következendőképpen el-kerülhetetlenül fulladoz.

§. 248. A' melly emberben az érzékenségnek erei, nervusok, igen gyengék, igen könnyen mindenféle mozgásokra fel-gerjednek, igen irritábilisek; következendőképpen a' kik görtsöket, spaszmulokat gyakran szenvednek, azok sokkal fulladoznak. Az ilyenekben gyakran a' torok úgy meg-szorúl, hogy az aér mint egy golyóbissá válik, és a' beteget lélekezelné nem hadgya, majd megfullasztja.

§. 249. Illyenkor a' Nro. 103. leírt orvosságot szüntelen a' beteg orra alatt kell tartani; jó egy kalán vízben 6. 10. avagy több tseppet-is a' beteg szájába tölteni; én kavés kalánnal szoktam mérni, sohólt még rosszul nem-is szolgált. Ha erre a' fulladozás nem szűnne, akkor a' Nro. 104. fel-található mixtura magát igen jól viseli. A' Nro. 92. és 93. le-íratott kliftérek-is igen jók.

§. 250. Minekutánna a' fulladozó paroxysmus el-múlik, azon kell igyekezni, hogy többszer viszsza ne jöjjen; erre a' tzelra jó orvosságot javasoltatnak Nro. 90. és 91. sokáig kell velek élni.

n. Ez az állapot gyakran tapasztaltatik az hypochondriacus férfiakban, és az hysterica asziszony-állatokban.

§. 251. Vagynak emberek, a' kik ha szárazan, és a' fűzobában ülnek, könnyen lélekzelnek, semmiről nem panaszkodnak; de mihent nedves, és ködös időbe ki-mennek, akkor mingyárt nagyon gyöttrődnek, nehezen lélekzelnek, és igen nagyon fulladoznak: ez a' tudónek gyengeségitől függ.

§. 252. Ebben az állapotban élyen a' beteg a' Nro. 91. és 97. le irt orvosságokkal mind addig, míg meg nem gyógyul; tavaszfázal, és nyárban hegyekre mennyen lakni, gyenge lovaglással, és kotsfázással magát gyakran mozgassa.

§. 253. Némellykor a' tudó hirtelen vérrel meg-telik, és a' beteg fulladozni kezd; ha tudni illik valami vér-folyás, úgymint: or-vér folyás, hószám, 's a' t. hirtelen meg-állítatnak avagy ha a' beteg véres termézetű, és igen nagyon meg-haragszik, meg-ijed, 's a' t.

§. 254. Az ilyen betegek igen nagygyon meg - erőtlenednek ; nehezen lélekzelnek ; az ábrázattok , és a' szemek meg - vereffedik , 's meg - dagad , a' karjak , és a' lábak meg - hűl , a' pulsus egyenetlen , és el - nyomottatott.

§. 255. Illyenkor fietve eret kell vágni minden 12. órában egyszer míg a' lélekzés nem könnyebbedik. Igység a' beteg fok lágyító, vékonyító, oszlató, és gyengén hivesítő orvosságot Nro. 99. A' lágyító klisterek Nro. 6. és 46. ditséretesek. A' lábakat, és a' kezeket meleg ruhával avagy posztóval dörgölni kell.

§. 256. Ha a' beteg jobban lesz , azután egynehány nap élyen a' Nro. 49. le-irt laxatívával. Ha a' vég - hurkán lévő vér' erek fel-dagadtak , akkor azokra jobb vér szipókat tenni , mint sem eret vágni , mindazonáltal az ér - vágás szükséges , hasznos-is mindenkor ebben az állapotban.

§. 257. A' kiknek a' vérek sűkérés , enyves , azok - is könnyen ebbe a' betegségbe esnek ; mert a' sűrű taknyos , vér könnyen meg-reked a' tüdőben ; a' le-

lehellő géjét meg-tölti; az aërt szabadon a' tudóbe be-nem ereszti; de a' tudóban lévő levegő eget-is könnyen kinenem botsáttya, azért a' beteg nagyon győtrődik, nehezen lehell, majd megfullad, meleg szobában nem hálhat, tollú derék-ágyra nem mér fekünni, sokat köhög, és ha valami sűrű, borsó szemhez hasonlító gömbölyég flegmát ki-pökhet, akkor mingyárt könnyebben lélekel, és magát jobban érzi.

§. 258. Ebben az állapotban olyan orvosságok ditsértetnek, a' melyek a' sűrű, sűkeres enyves, és taknyos nedveségeket meg - vékonyíttják, el-oszlattják, és vagy pökés, vagy emésztés, vagy vizellet által a' testből, és a' tudóból kihajtyák. Illyenek a' Nro. 105. és 106. le-írt orvosságok/

§. 259. Erre az orvoslásra gyakran egészen meg-gyógyúl a' beteg, de mégis az alkalmatlan, és sipoló lélekezés né-mellykor hirtelen meg - szoríttja a' beteget, meg-is fűllaszthattja könnyen.

§. 260. Illyenkor a' Nro. 105. és 106. le-irt orvosságokat el-kell hagyni, és azok helyett másokat 104. avagy 107. kell elé venni. Ha ezekre rövid időn jobban nem lesz a' beteg, akkor a' lábikrára hólyag-huzó flástromot Nro. 14. kell kötni, és egymás után a' Nro. 42. le-irt vizzel klisztérezni.

§. 261. Mihent szűnik a' fulladozás, akkor mingyárt ezeket Nro. 104. és 107. el-kell hagyni, és a' Nro. 105. és 106. elé kell venni, az hólyag-huzó flástrom helyét-is fokáig folyni kell hagyni. Ha megint hirtelen fulladozni kezdene, akkor megint a' §. 260. szerént, és ha megint jobban lesz, akkor megint a' §. 258. szerént kell orvosolni, míg a' beteg szépen meg-gyógyul, avagy leg-alább a' veszedelemtől meg-szabadul. Mihent nagyon kezd fulladozni a' beteg, akkor mingyárt friss levegő égre vitettség.

§. 262. Az illyen betegek többire fokáig gyengén maradnak, minden gyenge mozgásra nehezen lélekzelnek, gyakran szív dobogást-is szenvednek.

§. 263. Ez ellen élyen a' beteg foká g a' Nro. 91. le-irt orvofsággal, és magát gyakran mozgassa, 's mezei levegő eget kereffen.

§. 264. Sok betegek arról panaszkodnak, hogy a' fejből valami tífös vékony nedvesség le-foly, a' torkat, és a' melyet tífiklandozza; a' mely' tfont alatt égést okoz. Illyenkor a' beteg igen keményen hurút, és nagyon győtrődik; nehezen lehell, és nagyon fulladoz.

§. 265. Ebben a' környűl állásban lágyító orvofságok Nro. 53. bőv mértékben harmad rész téjjel jovosoltatnak. A' nyak-tfigára hólyag-huzó flastromot Nro. 14. kell kötni.

§. 266. Ha a' tífös vékony nedvességek folyni meg-fzűnnek, és a' beteg még-is nagyon hurút, a' torkában, és a' melyiben tífiklandoztatik, akkor a Nro. 24. és 30. le-irt szerek ditsértetnek.

§. 267. Gyakran a' Podágra, futó kőszvény, és a' nátha matéria a' tüdőbe verődik, és nagy fulladozást okoz. Ilyenkor vékonyító, lágyító, és a' vizelletet gyengén hajtó orvosságok Nro. 8. és 64. javosoltatnak, de bőv mértékben mind addig, míg a' beteg jobban lesz. Azokra a' részekre, a' hól a' kőszvény volt, hólyag - húzó flastro-mot Nro. 14. kell kötni.

§. 268. Ha az ruh roszszúl orvosoltatik, avagy vízfsza verettetik, akkor-is gyakran fulladozás támad. Ilyenkor a' Nro. 108. és 109. fel-találándó szerek igen hasznosok. Jók a' Nro. 8. és 64. le-irt lágyító, vékonyító, és vért tisztító italak-is, ha a' beteg velek fokáig él. A' beteg karjaira, avagy lábaira fontánellát tenni igen jó mindenkor, ha a' fulladozás tüdőbe szállat tífós nedveségtől származik.

§. 269. Némellykor a' fulladozásnak oka egyedül a' tüdő - tályog, avagy a' tüdőnek meg - keményedett tömőtskái; ezekről irtunk a' XV. és XVIII-dik részben.

§. 270. A' fulladozás némellykor származik a' gyomornak meg-terheléstől. Illyenkor hánytató Nro. 4. kívánatik. Ha a' szelektől származik, akkor a' Nro. 110. le-írt mixtura igen dtséretes.

XXI.

A Z H U R Ú T R Ó L.

§. 271. Az Hurút kétféle: ha a' beteg semmit ki-nem pök, száraz; ha valami nedveiséget ki-vét, nedves.

§. 272. A' száraz hurút ellen lágyító orvosságok Nro. 53. javasoltatnak, harmad rész édes téjjel. Ha erre sűrű flegmát, avagy genyetség forma materiát kezd pökni a' beteg, akkor lágyító oszlató, és gyengén pöktető orvosságok Nro. 8. és 99. dtsértetnek: ezek a' nedves hurútat-is meg gyógyítják.

§. 273. Némellykor a' beteg nagyon köheg, forróságról, és szomjúságról panaszkodik; a' pulsus gyors, erős, és feszült; a' mely ég, és na-
G 5 gyon

gyon meg-szorúl: ilyenkor ér-vágással, és a' felyebb jovosolt orvossággal Nro. 99. orvosoltatik.

§. 274. Ha a' flegma igen sűrű, és igen nehezen szakad-fel, akkor a' Nro. 33. 34. és 53. le-iratott szerek igen hasznosok.

§. 275. Minekutánna a' beteg sok flegmát, avagy genyetséget ki-pök, azután hasznos a' Nro. 96. le-irt orvossággal sokáig élni; azonban jó a' Nro. 30. jovosolt mixturával - is gyakran a' beteget éltetni.

§. 276. A' nátha ellen - is lágyító orvosságok Nro. 8. 53. 99. jovosoltatnak, ezek által a' toroknak, és a' melynek égése el-múlik, az orból le-folyó vizes tífűs nedveség meg-sűrűedik; a' beteg rövid üdön sok sűrű flegmát kezd pökni, és szemlátomást jobban lesz.

§. 277. Némellykor a' náthás ember hirtelen hidegre menyen, és azonnal az hurítat el-veszti; azután a' flegma a' tüdőben meg-sűrűedik, meg-keményedik, és majd fulladozást okoz.

§. 278.

§. 278. Az hurút, ha kemény, könnyen tüdő-gyúladást, és vér-pökést támaszthat : gyakran tüdő-rothodást-is szerez.

§. 279. A' kik bányá gőzet, választó viz párát, kohó, és próba-ház fűstet, avagy istomp-port a' tüdőbe be-lehelnek, azok igen sokat köhögneek, és ha ér vágással, 's lágyító orvossaggal Nro. 53. avagy egyszer'smind gyengén hivesítő, és a' tüdő-gyúladást eltávoztató szerekkel Nro. 8. avagy 99. magokan idején nem segítnek, akkor a' tüdő meg-gyúlad, azután könnyen tályogok szármoznak, melyeket a' beteg sokáig magában hordozhat; utólyára tüdő-rothadásba - is könnyen be-es-hetik azokból a' tályogokból.

XXI.

AZ ÁGYÉK-HÁRTYÁNAK GYŰ- LADÁSÁRÓL.

§. 280. Ez a' nyavalya többire mindenkor meg-őli a' beteget; némellykor, de ritkán, szereztséfen meg-is gyógyúl.

§. 281. A' szivnek vermetskéje, és a' mely-tsont állja nagyon ég, és nagyon fáj; az ágyék - hártya, és a' lágy oldalak keményen, 's nagy győtrődéffel fel - huzatnak; a' beteg tfak a' melynek felső részeivel, és igen szaporán, röviden 's nagy nehezen lélekzel; az has, és az ágyék - hártya - is nem mozog; a' beteg fájdalmas tfuklástól kénoztatik; az ábrázaton lévő inak, és húfok, kiváltképpen az ajak körül, rángatódnak, a' beteget katzagtattyák; azonban a' pulsus, a' melly előbb gyors, és kemény volt, meg - gyengül, reszketni kezd, és az halál meg - jelenik.

§. 282. Ebben az állapotban egyedül csak az ér-vágásban vagy on minden reménység: a' vért addig kell bortsítani, míg a' pulsus szabadobban, és erősebben verni nem kezd. Azután hivesítő, vékonyító, lágyító, és oszlató orvosságok Nro. 2. 7. 8. 53. 99. javasoltatnak. A' lágyító meleg kötések-is Nro. 51. 52. és a' lágyító kliftérek Nro. 46. utólyára az hólyag-huzó flastromok-is ditsértetnek.

XXIII.

A' MÁJNAK GYÚLADÁSÁRÓL.

§. 283. Mikor a' máj meg-gyúlad, akkor a' betegség Máj - gyúladásnak mondatik.

§. 284. A' beteg többire nagyon gyötrődik, és nagy fájdalom nélkül mélyen be-nem lélekzelhet; a' jobb felől lévő lágy oldal meg-feszül, és nagyon fáj, mintha valami madzaggal által szorítódnék; ez a' feszülés gyakran a' mely által egészen a' torkig fel-hat; a' beteg bal oldalan nagy alkalmatlanság nélkül nem feketik; ha balra fordul akkor a' jobb

jobb felől lévő oldal-tsontok alatt nehéz terhet, és nyilalló fájdalmat érez, szűnetlen a' köhögésre, hányásra, és a' tsuklásra erőltettedik: a' pulsus gyors, erős, és feszült; az hurút kemény; a' vizellet sáfrány színű; az emésztet fejér; az has fel-puffod, és meg-feszül; a' beteg az ételt utálja.

§. 285. Orvosoltatik ér - vágással; hivesítő, vékonyító, oszlató, és lágyító orvosságokkal Nro. 2. 7. 8. 9. 99. kívül a' jobb felől lévő oldal-lágyot szűnetlen lágyító meleg kötésekkel Nro. 51. 52. kell kötni; a' lágyító lágy meleg klisztérek Nro. 46. bé - vetteffenek; a' gyenge hivesítő, oszlató, és lágyító laxatívák Nro. 49. olyan móddal, hogy egy órában hivesítő főtt vizet, másban pedig laxatívát vegyen a' beteg mind addig, míg hasmenés támad, igen ditséretesek. Igen jó a' máj tájat előbb gyengén meg-kenni a' Nro- III. le - irt irral, 's azután a' meleg lágyító kötőkkel bé - kötni.

§. 286. Ha a' máj - gyulladásban fekvő beteg meg - rühesedik, avagy káshimlőbe elik, akkor az orvosláft meg-nem kell változtatni addig, míg a' gyulladás

ladás el-nem múlik; ha azután - is még
rűhes volna a' beteg, akkor vér-tisztító
orvosságok Nro. 64. és laxatívák Nro.
108. kívántatnak.

§. 287. Ha a' máj meg-kél és ha a'
tályog magának ki-felé a' bőr, és az
hús alá útát tfinál, akkor fietve érelni
kell Nro. 37. 38. és azután ki kell vágni,
addig a' sebet bé-sem kell hagyni nőnni,
míg a' genyetség egészen ki nem tiszt-
túl, és a' sebnek feneke gyógyúlni
nem kezd. Ha ki-felé útát nem tfinál
a' genyetség, akkor bizonytalan a' ki-
menetel; többire meg-hal a' beteg.

A' MÁJNAK MEG-KEMÉNYÜLT DAGADÁSÁRÓL.

§. 288. Mikor a' jobb felöl lévő oldal-tsontok alatt valami keménység, avagy valami feszülés tapasztaltatik, akkor jelen szokott lenni a' májnak dagadása, melly ha semmit sem fáj, megkeményült Dagadásnak neveztetik, ha fáj többire tsak dugulás.

§. 289. Illyenkor sok orvosságokkal Nro. 60. 64. 88. 89. 112. 113. élyen a' beteg; kívül pedig minden nap kétszer, avagy háromszor-gyengén dörögöltesse a' jobb oldal-lágyat a' Nro. 111. le-irt irral mind addig, mig a' feszülés, és a' dagadás el-múlik.

XXV.

A' S Á R G A S Á G R Ó L.

§. 290. Midőn a' szemeknek fejére, és az egész test meg-sárgúl, akkor a betegség sárgaságnak hivattatik.

§. 291. Ebben a' nyavalyában dicsértetnek oszlató orvosságok Nro. 64. 89. 112. 113. ezekre ha a' beteg nem laxáltatik, akkor minden negyedik nap laxatívát Nro. 45. 56. 86. kell bé-adni, míg meg-nem gyógyúl a' beteg.

§. 292. A' kik sárgaságban feküsznek, a' szívnek vermetskéje' táján nagy terhet éreznek, és nagyon gyötrődnek; a' jobb oldal-lágy feszült, és kemény, de ritkán fáj; a' bőr minden részeiben a' testnek, kiváltképpen pedig a' szemeknek fejére nagyon sárga; az emésztet feje, többire nehezen-is tisztul; a' vizellet barna-sárga, zavaras, és a' bele mártott papiroffat sárgán meg-festi; a' beteg enni nem kíván, nem-is igen szomjúhozik; a' pulsus többire mindenkor természet szerént való, avagy lassú.

§. 293. Igen hasznosnak lenni tapasztaltam a' Nro. 114. és egyszer'smind a' Nro. 115. le-irt orvosságot: egy órában decoctumot, másban mixturát szoktam adni; rend szerént való - itálnak - is szolgálhat; jó a' Nro. 62 - is itálnak. Hasznos a' lágyító klister - is Nro. 46. minden harmadik órában, és a' máj' táját a' Nro. 111. le-irt irral gyakran dörögni. Ezekkel az orvosságokkal igen hamar meg - gyógyúl a' sárgaság.

§. 294. Minekutánna a' beteg meggyógyúl, és a' jobb oldal - lágy meggyógyúl, élyen a' beteg erőfitő orvosságokkal Nro. 91. de azonban a' Nro. 101. le - irt oszlató pilulákkal - is szükséges gyakran élni: így a' máj' dagadás egészen el - oszlik, és a' májnak minden részei meg - erősödnek, 's többszer könnyen fel - nem dagadnak; a' nedvességeket magokból ki - hajtyák elég erőflek, öszve gyűlni többszer meg - sem engedik.

§. 295. Némellykor a' pulsus valamivel gyorsabb, mintsem természet szerént szokott lenni; a' beteg - is utálya a' Nro. 114 le-irt mixturát; ilyenkor a' Nro. 115 és 116. javasolt orvosságokkal

kal éltettem a' betegeket, meg-is gyógyultak szerentséfen. Ha minden nap kétszer, vagy háromszor az emésztettől nem tisztult, akkor minden harmadik, avagy negyedik nap laxatívát Nro. 45. avagy 56. és minden nap kétszer lágyító klistért No. 46. kívül pedig a' máj' tájára lágyító, és oszlató irat Nro. III. kell jövesolni.

XXVI.

A' LÉP-DAGADÁSRÓL.

§. 296. Ha a' bal felől lévő lágy oldal, az az: a' bal oldal-tfontok alatt lévő hely fel-puffod, meg-feszül, megkeményedik; ha a' beteg bal oldalt könnyebben fekhetik, mintsem a' jobb oldalán, és ha valami terhet érez a' bal oldal-tfontok alatt, mikor a' jobb oldalán fekszik, akkor jelen vagyon a' lép-dagadás. . Némellykor fáj-is a' bal lágy oldal.

§. 297. Ebben az állapotban nints jobb oszlató orvosság, mint a' Nro. 115. és 116. együtt. Itálnak jó a' Nro. 62. kivül a' bal oldal' lágyra, a' hól a' lép fekszik, szünetlen az austriai provincia-
lis patikáros, könyv szerént készitetett bürök flastromat kell kötni. Ha megkeményedik a' dagadás, és semmit sem fáj, akkor hasznosok a' Nro. 60. 64. 88. 89. 101. 112. 113. 114. le-irt orvosságok, de úgy, ha a' beteg velek
fokáig él. Ha meg-lágyúl, és el-oszlik a' lép' dagadás, akkor kevesebbet kell oszlató szerekkel, és bőven erősítő orvosságokkal Nro. 91. és 117. élni. Ekképpen, és igen szerentséfen orvofoltatik a' lép-dagadás.

XXVII.

A' FODOR HÁJNAK KEMÉNY DAGADÁSÁRÓL.

§. 298. Valamint a' marhában, úgy az emberben - is a' belek valami hártya-ról fűgnek: ez a' hártya fodor, mint az ing - tászli; kőverséget - is tart magában; azért Fodor - hájnak neveztetik.

§. 299. Valamennyi tejes edények, erek (vasa lactea) vagynak, azok mind ezen a' fodor hájon által - mennek; más után a' vér - erekbe bé nem hathatnak.

§. 300. A' tejes nedveség (Chylus) a' tejes ereken vitetődik a' vérbe; más útja nintsen.

§. 301. Ha a' tejes edények megdugúlnak, akkor a' fodor háj fel - dagad, az has fel - fúvódik, és meg - keményedik; a' test rozsízúl táplálódik, meghalaványodik, és fel - puffod; az ember el - lágyúl, és meg - gyengül: gyakran félben hagyó (intermittens) hideglelést - is

szenved. Sok nagy hasú gyermekek ebből az okból hideglelősek, meg - sem gyógyúlhatnak a' közönséges orvoslással.

§. 302. Ebben az állapotban sokkalig élyen a' beteg a' Nro. 64. 89. 114. 115. Kiváltképpen pedig a' Nro. 118. leirt orvossággal: a' savó italnak igen jó; a' Nro. 116. és 117. leirt szerek sem roszszak. Ekképpen, és igen jó ki menetellel gyógyítatik a' fodor háj' dagadás. .

XXVIII.

A' FÉLBEN-HAGYÓ HIDEGLE- LÉSRÖL.

§. 303. A' melly hideglelés egynehány órákan avagy napokon a' beteget egétzen el-hadgya, és azután megint vizsgálja tér, 's a' beteget szintén úgy, a' mint elsőben, gyótri, az, mivel folyását félben hadgya, félben hagyó hideglelésnek neveztetik. Némellyek rázó hidegnek is hívják.

§. 304. Ha minden nap viszfza-tér, minden - napi ; ha egy napot szabadon hágy, harmad - napi ; ha két egész nap a' betegnek semmi baja nintsen, negyed napi hidegnek nevezterik. Vagyon olyan félben - hagyó hideg - is, a' melly semmi bizonyos űdőt nem tart.

§. 305. A' beteg bádgyadni kezd, és gyakran áfitoz, sokat húzódozik ; azután az hát gerintziben meg-borxad ; a' kőrmek meg - szederjesednek ; a' kezek, és a' lábok meg-hűln ; a' bőr alatt lévő vér-erek el-tűnnek, mintha nem - is lettek volna : a' pulsus meg-ki-tfinúl, és igen gyorsan kezd verni ; azonban a' beteg minden külső részeiben meg-fázik ; rövid űdő múlva a' belső részek - is fázni kezdenek, és a' beteg reszket, 's nagyon rázódik, gyakran a' fogát őszve-veri, tífikorgattya, nagyon győtrődik, szomjúhozik, az ételt utállja, némellykor sár vizet, avagy flegmát hány ; a' fő' fájás - is gyakran nagy.

§. 306. Mihent a' fázás szűnik, akkor mingyárt a' pulsus nagyobb, és erősebb lesz ; az ábrázat pirosodik, és a' test egészen meg - melegedik : gyakran

esze nélkül - is beszéll a' beteg. Bizonyos idő múlva a' beteg meg - izzad, 's azután egészen meg - gyógyul.

§. 307. Ez a' forrózás (paroxysmus) vagy egynehány óra, vagy egy nap, vagy két nap múlva megint visszater.

§. 308. Némellykor csak a' lábak hűlnek meg; gyakran csak meg-hevül a' beteg. Sokszor semmi rendet nem tart.

§. 309. Az hideg, avagy fázás alatt igyék a' Nro. 117. le - irt főtt vizből melegen; a' forróság alatt pedig élyen a' Nro. 2. 7. 8. avagy 9. jovoított szerekkel. Hasznos az etzetes kovász - is Nro. 13. a' beteg talpára kötve.

§. 310. A' forróság alatt ha a' fő fájdalom szenvedhetetlen; az hévség igen nagy; a' szomjúság türethetetlen; a' lélekzés nehéz; a' beteg esze nélkül beszéll; az ábrázat igen piros, és a' szemek igen vereffek; a' pulsus feszülni, 's keményedni kezd; az inak rángatodnak; akkor eret kell vágni, és hólyaghúzó

huzó flastromat Nro. 14. kötni a' beteg lábaira, és karjaira.

§. 311. Minekutánna a' forrózás elmúlik, és a' beteg fel-kel, ha a' gyomorban valami ki-hajtandó matéria vagon §. 17. akkor hánytatót kell adni Nro. 4. Ha a' belekben-is valami megromlalt matéria vagon §. 18. akkor laxativa-is Nro. 5. 45. kívántatik.

§. 312. Minekutánna a' gyomor, és a' belek meg-tisztultak, avagy mikor a' gyomorban, és a' belekben semmi ki-hajtandó matéria nintsen, akkor min-gyárt mihent a' forrózás el-múlik, élyen a' beteg a' Nro. 116. és 117. avagy 117. és 118. avagy 117. és 119. le-irt orvosságokkal mind addig, míg a' paroxysmus megint el-érkezik: a' forrózás alatt úgy kell orvosolni a' mint §. 309. 310. jovosoltatot; a' forrózás után megint a' most jovosolt szerekkel kell élni.

§. 313. Ha erre az orvoslásra az hideglelés el-nem múlik, és ha hetedik-szer-is a' beteget ki-leli, akkor, 's nem előbb, a' Nro. 19. 48. 55. 120. avagy 121. le-irt szerekhez bátran, és tellyes

reménységgel lehet fogni : nem kell a' Chinától félni akkor semmit, a' mikor a' gyomor, és a' belek meg-tisztultak; a' máj, lép-, és fodor-háj-dagadás el-ozlatt: Lehet a' Chinát ilyenkor bátran fontonként - is, mint a' kenyeret enni; soha még eddig az ilyen állapotban senkinek kárt nem tett, ezután sem teszen. A' China mentől több, annál hasznosabb; azért bőven kell a' beteggel étetni.

§. 314. A' gyenge gyomrú embernek minden második órában egy kőnting China por sok volna; azért - is minden második órában fél kőntingel meg-kell elégedni.

§. 315. Ha az hideglelés gyengülni kezd, azután minden nap kevesebb Chinát adunk, de a' jobbúlásnak napjától számlálván a' 13. és 14. napokon megint minden második órában a' Nro. 121. le-irt porból bé - adunk; azután még nyoltz nap, de minden nap kevesebbet, ha bé-veszen a' beteg, akkor az hideglelés többször vízsza nem tér.

§. 316. Valamint az étel, úgy a' China-is a' gyomorban, és a' belekben két részre oszlik: az egyik rész orvosi erővel bir; ennek a' vérbe bé-kell menni, és a' testben benn kell maradni, mert külföldben a' testnek nem használhat; a' második rész rossz, haszontalan, földes, és semmi erővel nem bir, ennek az emésztettel öszve kell elegyedni; mivel az ételnek rossz, 's haszontalan részeivel egy helyre mennyen, az emésztettel a' testből ki-is tisztul, ha az hasmeg - nem szorúl. Ostobául tselekednek tehát azok, a' kik a' Chinát a' testből ki - hajtyák; azok - is oktalan, 's tudatlan emberek, a' kik attól félnek, hogy a' China a' testben marad.

XXIX.

A' GYOMOR - GYÚLADÁSRÓL.

§. 317. Midőn a' gyomornak hártái (tunicæ) meg-gyúladnak, akkor a' betegség Gyomor-gyúladásnak neveztetik.

§. 318. Ez a' nyavalya igen veszedelmes ; hirtelen fenévé válik: segiteni tsak alig lehet, mert a' meg-gyúladott gyomor magában semmi orvosságot meg-nem szenved.

§. 319. A' beteg panaszolkodik szűnetlen jelen-való gyomor-égésről, és szenvedhetetlen gyomor - nyilallásról ; mindent a' mit le-nyel, ki-mondhatatlan nagy fájdalommal, és rettentő tsuklással mingyárt, mihent le - nyel, kihány ; nagyon győtrődik, igen nagyon szomjúhozik : a' pulsus kemény, feszült, gyors, és gyakran el-nyomottatott, és őszve huzódott.

§. 320. Ez a' kegyetlen fájdalom, és a' sziv vermetskéjének szorulása némmelýkor addig tart, míg a' beteg meg-nem halaványodik, egész testiben meg-nem

nem izzad, és meg-nem hűl: ilyenkor a' pulsus igen kitfin, és gyors, úgy hogy inkább reszketni, mintsem verni láttassék.

§. 321. Orvokoltatik ér-vágással; hivesítő, vékonyító, oszlató, és lágyító orvosságokkal, valamint az agyék' hártyának gyúladása §. 282.

§. 322. Mingyárt kezdetben eret kell vágni, és addig kell a' vért botsátani, míg a' beteg ájulni nem kezd; minden második órában kell egyszer vért botsátani, ha az erő meg-engedi, míg a' történetek nem gyengülnek, és a' beteg jobban nem lesz.

§. 323. Gyenge hús' levét, vékony árpa kása vizet egynehány gránium tisztított salétrommal kalánanként, és ritkán lehet bé-adni: Némellykor a' Nro. 72. és 53. le-irt orvosságból egy, vagy két kalánnal bé-lehet adni. A' külső lágyító meleg kötések győtrődést okoznak, azért könnyűk legyenek, és gyakran meg-újjíttassanak.

§. 324. Leg - bizonyosobban, és hasznosobban gyakor klisztérekkel lehet segíteni: elsőben a' Nro. 6. le-iratott hivesítő, lágyító, és az emésztetet gyengén tisztító szerek; azután csak lágyító olajos matériák Nro. 46. javasoltatnak; minden második órában egy klisztért bé kell vetni.

§. 325. Ha az ér-vágás által a' forróság, és a' gyűladás gyengül; a' gyakor lágyító klisztérek által a' fájdalom, és a' győtrődés szűnik; a' beteg pedig még-is gyakran hány, akkor nem csak nem szabad, hanem inkább el-kerülhetetlenül szükséges tsendesítő orvosságot Nro. 24. 30. adni egyszerre ugyan keveset, de gyakran.

§. 326. Ha a' beteg az hivesítő orvosságokat Nro. 72. és a' lágyító meleg kötéseket Nro. 51. 52. győtrődés nélkül el-kezdi szenvedni; ha azonban a' pulsus szabadobb, és erősebb lesz, akkor jó a' reménység, nem-is kell az hivesítő orvoslást meg-változtatni, de fok orvosságot a' gyomorba, mindazonáltal nem kell tölteni.

§. 327. A' gyomor gyúladás többi-
re halálos fenévé válik; tályog ritkán
lesz belőle: némellykor szerentsésen el-
is öfzlik.

§. 328. Ha a' fájdalom hirtelen,
mintegy egy szempillantásban el-múlik;
beteg magát jobban érzi, ha azonban
az ábrázat el-halaványodik; a' szemek
bé-esnek; a' pulsus reszket, és úgy vér
mint a' tzerne szál, avagy gyakran meg-
is áll, igen nagyon meg-gyengül; a'
test kívül meg-hűl, akkor rövid időn
meg-hal a' beteg.

XXX.

A' GYOMOR-GÖRTSRÖL.

§. 329. Midőn a' gyomor nagyon
öfzve-húzódik, nagy fájdalmat, és gyö-
trődést okoz, akkor a' nyavalya gyo-
mor-görtsnek neveztetik: némellyek
nádra-görtsnek; mások szív-szorulásnak
hivják.

§. 330. Sok édes, sós, avagy fanyarú víz foly a' szájba; gyakran hányásra - is erőlkedik a' beteg.

§. 331. A' kik a' gyomor-gőrtfét gyakran szenvednek, azok komor kedvűek, szomorúk, víg mulatásban lenni nem igen kívánnak, meg-erőtlenednek, örömöft ülnek, meg-sáppodnak, minden mozgásra nehezen lélekzelnek: az has gyakran meg - szorúl; az emésztet golyóbifokká válik.

§. 332. A' sziv dobog; az hasból valami golyóbis a' torokba fel - menyen, és a' lehellést meg - állittya; a' beteg nem szólhat; a' szemek rútúl forognak; a' pulsus meg - gyengül, némellykor el is vész; az has fel - puffod; a' beteg gyakran el - ájúl, avagy nehéz betegségbe, nyavalya' rontásba esik.

§. 333. Ez a' nyavalya gyakran ájulásnak; némellykor korságnak, nyavalya rontásnak tartatik, kivált a' tudatlan köznéptől.

§. 334

§. 334. Az ájulás hirtelen szokta meg-nyomni a' beteget; a' lehellést, és a' pulst el-nyomja; a' testet meg-halványította és hideg izzadságot nyom-ki. A' gyomor-görts ellenben lassan lassan jön; a' lélekzést meg-nehezíti; a' torkot meg-szorította, a' beteget meg-akartja fullasztani; az ábrázatot meg-pirosította.

§. 335. A' gyomor-görtsöt szenvedő emberek semmiféle érzékenységektől egészen meg-nem fosztatnak; a' torkokba valami golyóbist fel-menni, és ott meg-állani érznek; a' szájak sem habaz. A' nyavalya rontós ember ellenben mindenféle érzékenységeitől meg-fosztatik, és a' szájából fok habat tűr-ki.

hian
§. 336. Ezekből nyilván ki-tetszik, hogy a' gyomor-görts, az ájulás, és a' nyavalya-rontás egymástól különböznek.

§. 337. A' gyomor-görts ellen igen jók a' Nro. 20. 90. 103. 104. 110. 122. 123. le-iratott orvosságok; de úgy, ha a' beteg velek fokáig él.

§. 338. Némellykor a' beteg nagy gyötrődésről; gyomor-szorulásról, fájásról, és rágásról panaszkodik; azonban vagy semmi ételt nem kíván, vagy természet rendin kívül való dolgokat eszik; keserű, rothatt, bűdös, avas, avagy etzetes savanyú gözekeket felbőfög: ilyenkor a' gyomor-görts nem az érzékenységeknek gyengeségektől, hanem a' gyomorban lévő meg-veszett materiáktól származik: azért-is a' §. 337. jövo-folt orvosságok egyedül magokban a' beteget tökéletesen meg-nem gyógyítják.

§. 339. Ha a' szája keserű, a' bőfögés-is keserű és bűdös, rothatt tójas ízagú, avagy olyan, mint a' meg-avafodott vaj, és olaj, akkor etzetes savanyú gyenge laxatívát Nro. 5. avagy 49. avagy minden órában egy kőnting tisztított bor-kőport kell be-adni mind addig, míg a' beteg jól ki-nem tisztul. Minekutánna jól meg-tisztul a' beteg, azután megint a' Nro. 90. 122. 123. leíratott erősítő, és görts-távoztató orvosságok ditsértenek.

§. 340. Ha a' beteg minden ételt utáll, és szünetlen émelygésről, 's hányásra való erőlkedésről panaszolkodik, akkor mingyárt hánytatót Nro. 4. kell bé-adni: erre gyakran egybe, és egészen meg-gyógyúl a' beteg; azután a' Nro. 5. avagy 49. le-iratott szerekkel még egy keveset tisztítani kell, a' tisztítás után megint erősítő, és gőrts-távoztató orvosságok jovosoltatnak. Nro. 90. 91. 122. 123.

§. 341. Mikor a' gyomorban rothatt, és senyvett matéria vagyon, a' melly gyomor' rágást, és gyomor-gőrtset okoz, akkor a' beteg etzetes ételeket, és italakat önként kíván; adni is kell néki bőven. Olvasd a' §. 339.

§. 342. Ha a' beteg etzetes savanyú materiát bőfög, akkor rák - szemes laxatívák Nro. 124. 125. kívántatnak: az ilyen állapotban gyakran krétát, meszet, földet, 's a' t. esznek a' betegek.

§. 343. Némellykor a' gyomor-gőrtset szenvedő ember hideget, és nehéz terhet érez a' gyomrában; semmi ételt nem kíván; az étel után nagyon

győtrődik, fokát bőfőg; a' szája ragadós, enyves; a' vizellet nyers, sárga, és vagy taknyos szálok vagynak benne, vagy az űveg fenekére taknyos matériát szálitt; a' beteg gyakran vizes hig, avagy sűrű taknyos nedvességet hány; a' test meg-sáppad, fel-puffad; a' beteg minden mozgásra alkalmatlan, bádgyatt; többire csak ül; emberek között lenni nem kíván: ilyenkor a' gyomor, és a' belek taknyosok.

§. 344. Ebben az állapotban ha a' beteg gyomor-émelygéről panaszolkozik, és szűnetlen hányásra erőlkedik, akkor az orvoslást hánytatón Nro. 4. kell kezdeni; azután a' taknyot megvékonyító, és a' testből ki-hajtó orvosságok Nro. 5. 45. 56. 106. 124. 125. minden harmad nap kívántatnak: űdő közben igyék a' beteg fok vékonyító; és gyengén erősítő italakat Nro. 20. avagy 117.

§. 345. Én minden harmadik órában egy könting polyerest sőt No. 105 beadtam, és reája mindenkor egy findfia római szék-fű virágból készített herbathét itattam, és fok taknyos matériát
az

az emésztettel ki-takorodni láttam; azután a' beteg szemlátomást jobban-is lett. Mihent a' beteg a' takonytól meg-tisztúl, akkor mingyárt erősítő, és gőrts távoztató orvosságok Nro. 123. avagy 90. 91. javasoltatnak mind addig, míg a' beteg egészen meg-gyógyúl.

§. 346. A' taknyot nagyon vékonyíttyák, és a' testből ki-tisztíttyák a' Nro. 33. 34. 113. 114. 116. 118. 119. le-irt szerek-is: ezekből lehet olyanokat választani, a' mellyeket a' beteg könnyebben bé-vehet, és hasznosobbnak lenni tapasztal.

§. 347. Ez a' nyavalya gyakran részegségtől, és forró musttól-is származik; az ilyenek hogy kellyen bánti más alkalmatossággal bőven iratik, most egyebekre fetik.

§. 348. A' gyomornak meg-keményedett dagadási gyakran gyomor-gőrtset okoznak: ha nagyok, kézzel-is tapasztaltatnak; ha aprók, soha külső jelből meg-nem esmértetnek.

§. 349. Ha a' gyomor, avagy, a' mint mások mondgyák, a' nádra gőrtset fzenvedő emberben az eddig le-iratott okokból semmit nem találunk, akkor a' gyomornak kemény dagadási-ról kell gondolkodni, és mingyárt oszlató orvosságokkal Nro. 60. 64. 88. 89. 101. 105. 112. 113. 114. 115. 116. kell orvosolni: minekutánna elég oszlató orvosságokkal élt a' beteg, azután erősítő szerek jóvósoltatnak Nro. 90. 91. 123.

XXXI.

A Z H Á N Y Á S R Ó L

§. 350. Minden gyomor-gőrtset gerjesztő okok; a' gyomornak, és a' gyomor körül lévő részeknek gyúladásai; a' főnek sebei, ütése; a' szakadás (hermia) hányást okozhatnak: ilyenkor nem az hányás, hanem az hányásnak okai ellen kell orvosságot adni.

§. 351. A' vér-hányás igen veszedelmes betegség; azért - is a' vér-pökéstől jól meg-kell különböztetni.

§. 352.

§. 352. A' vér-pökésben a' tûdőből, kôhögéffel, szép piros, és habos vér vetődik; a' vér-hányásban ellenben a' gyomorból, fekete vér minden hurút nélkül, émelygéffel, és hányással jön-ki.

§. 353. A' sziv' vermetskéje szorúlni kezd; a' bal oldal tfontok, kívált a' lép' táján meg-nehezednek, és megfeszülnek; gyakran jobb felől-is a' máj' táján hasonlóképpen nehézség, és feszülés tapasztaltatik; azután roszszúl lesznek a' betegek, és fekete göröngyes vért, minden kôhögés nélkül, hányni kezdenek.

§. 354. Ha a' lépben májban, és a' gyomorban a' vér meg-gyûl; az erek vagy meg-szakadnak, vagy meg-tagúlnak, akkor vér-hányás támad.

§. 355. A' vér ezekben a' részekben meg-gyûl, ha az ember igen sok, és sűrű vérű, ha a' hószám, és a' vérkorság (hæmorrhais) meg-rekednek.

§. 356. Ha a' pulsus elég erős, akkor eret kell vâgni, vagy tfak egyszer, vagy többszer-is, ha a' szûkség úgy hozza; azután lágyító kliftért Nro. 6. 46.

gyakran bé-kell vetni; gyengén laxáló, és ösztató etzetes savanyú szerek is Nro. 49. azonban javasoltatnak mind addig, míg a' vér-hányás meg-nem szűnik, és a' vér az alfelén ki-nem tisztul.

§. 357. A' vég hurkán lévő ereket meg-kell vizsgálni, és ha fel-vagynak dagadva, akkor meleg viz' gőzzel páraltassanak, vér szipóval, avagy borbély eszközzel fel-nyitassanak; belől lágyító, és a' hémorrhoiát gyengén hajtó orvosságok Nro. 53. 118. adassanak. A' hószám-nak meg-indítására is jók az ilyen orvosságok. Eret vágni a' lában leg-jobb, de azért a' karan is bátran meg-lehet vágni.

§. 358. Ebben az állapotban opiumot, és őszve-huzó orvosságokat könnyen ne adgy; mindazonáltal ha már igen fok vér ki-folyt; ha a' beteg igen el-gyengült, akkor a' Nro. 27. 28. 29. szereket meg-kell próbálni; kívül hideg etzetet, avagy jeges vizet kell a' gyomorra tenni; mind a' máj, 's mind a' lép' táját száraz köppelyekkel meg-kell rakni. Olvasd a' §. 31.

§. 359. Némellykor a' beteg minden tapasztalható ok nélkül hány, akkor jó a' fodor minta herbathé; a' fodor minta spiritus: a' Nro. 110. 126. le-irt orvosságok-is magokat igen jól viselik.

XXXII.

A Z H A S - F A J Á S R Ó L.

§. 360. Az Has - fájásnak sokféle okai vagynak: első a' beleknek gyúladása; második az hasnak meg - hivesülése; harmadik a' belekben lévő meg - romlott matériák; negyedik az has - szorulás; ötödik a' sokáig tartott hasmenés, és vérhas; hatodik oka az has - fájásnak minnerális matéria XXXIII.

§. 361. Ha az has meg - feszül, és a' beteg az hasában egő, nyilalló, alig szenvedhető fájdalmat érez; ha ez a' fájdalom az hasnak tapogatása alatt súlyosodik; a' bé - lehellés által nevededik; ha a' beteg hányásra erőlkedik; ha az has meg - szorúl; a' nyelv vagy meg - szárad, vagy valami fejer nedvességgel

bé-borittatik; ha az hurút nagy; a' forráság kemény; a' pulsus gyors, kemény, feszült, és nagy; a' vizellet kevés, veres, és némellykor igen nagy fájdalmat okoz; akkor az has-fájásnak oka a' beleknek meg-gyúladása.

§. 362. Ebben az állapotban a' fájdalom egy helyben áll, de még-is a' beteg imitt-amott az hasában változó fájdalmat is egyfzer'smind érez.

§. 363. Ez a' gyúladás úgy orvosoltatik, a' mint a' gyomor-gyúladásban §. 320. javasoltatik. Gyakran kell eret vágni, míg a' fájdalom nem szűnik, a' pulsus nem lágyul, és a' betegnek ereje meg-engedi.

§. 364. Az ér-vágás után fok lágyító italak Nro. 8. 53. gyengén hivesztő orvosságok Nro. 2. 72. és lágyító kliftérek Nro. 6. 46. kívántatnak.

§. 365. Kivül az hasat minden harmadik órában lágyító, és oszlató irral Nro. III. gyengén dörgölni kell; azután meleg lágyító kötéffel Nro. 51. 52. bé-kell kötni.

§. 366.

§. 366. Ha az has lágyúl, és a' beteg az has - tapogatást fájdalom nélkül szenvedheti, nem-is győtrődik nagyon; ha a' forróság - is szűnik; a' pulsus lágyúl, akkor a' reménység nevededik, és csak lágyító, 's gyengén hivelítő kliftérekkel Nro. 6. 46. kell orvosolni.

§. 367. Ha az eddig jovosolt orvoslásra a' beteg semmiben jobban nem lesz, akkor az hasra fok száraz köppe-lyeket kell rakni, és ha ezek sem segít-nek hamar, akkor az fájos helyre hólyag-huzó flastromot Nro. 14. kell kötni.

§. 368. Ha az has nagyon meg-vagyon szorúlva, és az eddig jovosolt orvoslásra; a' lágyító kliftérekre meg-nem indul, akkor mihént elég vér ki-bo-tsáttatik, és a' gyulladás szűnik, min-gyárt erősebb kliftérek Nro. 42. 127. és keményebb laxatívák Nro. 56. 128. di-tsértetnek. A' Tobák füstet-is kliftér-ben bé-szoktuk vetni.

§. 369. Ha a' beteg szünetlen hány; ha az hányás sem az ér-vágásra, sem a' lágyító kliftérekre, sem a' meleg lágyító kötésekre nem szűnik; akkor
nagy

nagy a' veszedelem: azért-is fietve megkell állítani. Jó egy órában tífendesítő Nro. 129. másban gyengén laxáló lágyító, és hivesítő Nro. 49. 130. orvoságokat adni, míg az hányás ki-marad, és az emésztet meg-nem lágyúl.

§. 370. Ha az hányás nem szűnik, és az emésztet meg-nem indul, akkor tífuklani kezd a' beteg; az has fel-puffod; az erő el-vész; a' pulsus meg-kitfinül, és meg-gyengül, úgy vér mint a' tzer-na-szál; a' fájdalom egybe el-vész; a' beteg elze nélkül kezd beszélni; avagy nagyon meg-álmofodik, és azután meghül, 's meg hal.

§. 371. Ha meleg napok után, hideg éttzakák jönnek, kivált ha az ember éttzaka jól bé-takarva, avagy felöltözve nintsen; ha sok hideg italakat iszik; ha télben nyári ruhában jár; ha éttszaka, avagy nappal-is hosszszú ideig hideg, és nedves kőből tfinált pádimentomon jár, avagy áll; akkor az has fájni kezd; a' fájdalom gyakran el-múlik, megint elé-kerül, és a' köldök

dők táját gyakran olly kegyetlenül gyôtri, hogy a' beteg el-ajúl, és az egész testben hidegen meg-izzad; ha a' fájdalom enyhül, gyengül, akkor a' beteg magát jól érzi, és sem szomjúságról, sem forróságról nem panaszkodik, az ételt sem utálja, az hasát-is minden fájdalom nélkül lehet tapagotni.

§. 372. Ezekbôl. §. 361., és 371. bizonyosan meg-lehet különböztetni a' a' beleknek gyúladásától származót, has-fájást attól az has-fájástól, a' mely hidegtôl vett eredetet, és gyúladás nélkül vagyon.

§. 373. Illyenkor tartsa magát melegben a' beteg, és igyek gyakran római szék-fû-virágból készitetett herbathét, avagy ellyen a' Nro. 3. 20. leíratott szerekkel. Ruhát kell meg-melegíteni, és szeretsen dió virággal, avagy kömény-maggal jól meg-kell füstelni, s azután az köldökre kötni: azonban római szék-fû-virág herbathét fris lenmag-olajjal klisterben bé-kell gyakran vetni.

§. 374. Ha ezekre a' fájdalom, és a' rágás nem szűnik, akkor gyengén hevítő, és tsfendesítő orvosságok Nro. 104. 107. 110 hamar, és szerentséfen szolgálnak. Így orvosoltatik az a' has-fájás-is, a' melly hypochondriacus férfiakban, és az hysterica-aszszonyokban a' beleknek görtseitől, és azok miatt meg-rekedt szelektől származik.

§. 375. Ha a' gyomorban, és a' belekben meg-romlalt matériák vagynak, akkor vagy hánytatni §. 17. vagy laxálni §. 18. kell; azután ha jól meg-tisztúlnak az első utak, tsfendesítő orvosságokat Nro. 104. 107. 110. 131. kell a' betegnek bé-adni.

§. 376. Némellykor az emésztet meg-keményedik; meg-szárad; a' beteg fokáig arnyék székre nem ül, nagyon győtrődik, az hasában tompa fájdalmat érez: gyakran az has úgy őszve szorúl, hogy a' golyóbisós kemény emésztetet kívül az hasan-is kézzel leheffen tapasztalni; némellykor pedig igen nagyon fel-puffad, de a' puffadás egyenetlen, némelly helyen nagyobbban, más helyen nem olyan nagyon fuvódik fel az has.

§. 377.

§. 377. Ebben a' környül-állásban fok lágyító, és gyengén laxáló, 's oszlató italak Nro. 53. és azután 49. ezek mellett gyakor lágyító kliftérek Nro. 6. 46. és gyenge dörgölések kívántatnak.

§. 378. Ha az emésztet meg-lágyúl ugyan, de még - is ezekre a' lágyító gyenge laxatívákra illendőképpen ki-nem tisztul, akkor erőfőbb laxatívákat Nro. 56. kell adni.

§. 379. Hosszas has - menés, és fokáig tartó vér - has gyakran magok után has - fájást, és has - rágást hagynak, ilyenkor olajos, és nyálos orvosságok Nro. 30. 46. 95. jóvofoltatnak.

XXXIII.

A' BANYÁSZ-KOLIKARÓL.

§. 380. A' melly has-fájás a' gyomorba le-nyeletett értztől okoztatik, az Bányász-, avagy Kohó-kolikának hivattatik.

§. 381. Némelly autorok azt mondják, hogy egyedül tsak óntól származik; mások réztől, óntól, mercuriustól, antimoniumtól, és arsenicumtól eredni gyakran látták. Mindenféle értz ilyen nyavalyát okozhat.

§. 382. Az arany, és ezüst bányászok, ötvések, kép-írók, fazakasok, arannyozók, és több efféle mester-emberek ezt a' betegséget gyakran szenvednek.

§. 383. Ez a' nyavalya a' gyomortáján, és a' köldök körül kezdődik; a fájdalom kezdetben nem igen nagy, nem is tart sokáig, lassan lassan keményedik, és a' beteget tovább győtri; a' beteg ételt nem kíván, szelekről panaszkodik, sokat bőfög, és gyakran hány;
azon-

azonban az has meg-szorúl; az emésztet meg-keményedik, ketske-golyóbissá válik; az has öszve szorúl; a' köldök bé-huzódik, és a' beteg öszve fugarodik, 's olyan fájdalmat érez, mintha a' köldöktől a' hát-girintze felé késsel vágnák; a' beteg meg-erőtlenedik, és el-szárad; a' nyavalya folyosodik; a' vizellet gyakran meg-reked; az alfél öszve szorúl, és fel felé, 's béfelé huzódik, némellykor kliftért sem lehet bé-vetni; azután a' beteg el-szárad; a' karak, némellykor a' lábak-is, el-esnek, minden erőtől meg-fosztatnak. Némellykor sugaradás, avagy reszketés követi ezt a' betegséget.

§. 384. Gyakran a' fájdalom, és a' rágas el-tűnik, azután megint elé-kerül, és a' beteget csak nem kétségbe ejti. Némellykor egy, vagy két nap a' beteg has-fájásról nem panaszkodik, azután megint gyötröttetik; gyakran minden nap visszafátér a' fájdalom, és főkéig egy végben tart; azért-is a' beteg úgy meg-erőtlenedik, hogy minden szempillantásban az haláltól félni kellyen.

§. 385. Ennek a' nyavalyának nem tsak az értz-gözek, és füstök, hanem mindenféle etzet savanyú ételek, és italak-is, mellyek réz edényben, ón tálban, ón tángyéron fokáig vagy főzetnek, vagy tartatnak, és gyakran az új mázos, elég-gé meg-nem égetett föld edények-is; a' fejer ónnal bé-borított eszközök-is; a' mercuriussal meg-fejerített kalánok-is, valóságos okai: ezt a' tanitást igaznak lenni, gyakran tapasztaltam.

§. 386. A' ravasz kortsamárosok, hogy a' savanyú borokat hamar el-adhassák, vagy az hordóba, vagy a' tlepegés alatt álló désába fekete ónat szoktak vetni, melly ha fokáig az edényben áll, úgy meg-édesíti a' bort, mint a' nádméz: a' kik ilyen bort isznak, ebbe a' nyavalyába esnek.

§. 387. A' Kohó munkások, kíváltképpen a' trébelők, ha bort isznak, avagy etzetes ételeket esznek, sokkal hamarább meg-betegednek; mintha vízzel, és édes ételekkel meg-elégedtek volna; a' kik éh gyomorral a' munkára mennek, azok-is hamarább el-kapják az

az has-rágást, mintsem azok, a' kik
előbb jó ételekkel jól laknak.

§. 388. Tejes kávé nádmézzel, és
írós vajjal; zab-kása téjben főve írós
vajjal; fekete kenyér kövér szalonná-
val; fejer málva herbathé tojás fargá-
val, 's nádmézzel; édes téj bőv mérték-
kel igen hasznos fölöstököm az értzel
bánó embereknek. Ebédre kövér tehén
húst, avagy szalonnát kell enni. A'
nyálas szerek minden kövérségnél
hasznosabbak; a' savanyú borok, és
ételek ártalmasok.

§. 389. Lágyító nyálas, és gyengén
laxáló szerek Nro. 133. orvosságnak;
lágyító olajos klystérek Nro. 46. min-
den órában egyszer, vagy kétszer; lá-
gyító meleg kötések Nro. 51. 52. az
hasra szoritva igen hasznosok. Ha egy-
szer a' has meg-indúl, többszer meg-szo-
rúlni nem kell hagyni.

§. 390. Ha ezekre az orvosságokra
az emésztet meg-nem indul, akkor ke-
ményebb laxatívák Nro. 128. és erősebb
klystérek Nro. 127. 141. javasoltatnak.

§. 391. Ha ezekre sem akar szünni az hányás, és a' fájdalom; ha az emésztet meg-nem lágyúl; akkor fél órában tsfendefítő Nro. 129. más fél órában erős laxatívát Nro. 128. kell bé-adni; azonban tobák füstet kell klysterben bevetni, és azután a' beteget meleg feredőben ültetni. Ha el-ájul a' beteg, akkor az emésztet meg-indúl, és a' beteg szemlátomást jobban lesz.

§. 392. Ha az hányás meg-áll; az emésztet meg-indúl, és azonban a' fájdalom nem-szünik, akkor, 's nem előbb opiumot Nro. 95. estvére kell adni; nappal élyen a' beteg a' Nro. 140. leírt orvossággal, míg meg-gyógyul.

§. 393. Ha a' beteg véres természetű; ha a' meg-szokott ér-vágást el-mulatta; ha a' rend szerént való vér-folyások ki-maradtak, avagy rendetlenül folynak; ha a' fájdalom igen kemény, és igen fokáig tart; ha a' beteg forróságról, szomjúságról, és nehéz lélekzésről panaszkodik; ha a' pulsus gyors, erős, kemény, 's feszült, akkor, 's nem mászszor, az ér-vágás mingyárt kezdetben szükséges.

§. 394. A' savanyú etzetes ételek, italok, orvosságok; a' bor; a' tej, a' savó; téfztanémü; savanyú gyümölcsök, ebben a' kólikában ártalmasok, kiváltképpen bőv mértékben.

§. 395. A' lágyító laxatívákat addig kell adni, míg az emésztet meg-nem lágyúl, és olyan nem lesz mint a' káfa; a' ketske golyóbisok azt jelentik, hogy a' betegség még meg-nem gyógyult; azért-is az orvoslást hamar félben nem kell hagyni.

§. 396. Párisban az ilyen kólikában elsőben hánytatnak; azután kemény laxatívát, és erős klystért jóvasolnak. A' kinek tettzik, meg-próbálhattya a' Nro. 4. 128. és 141. le-iratott szereket.

§. 397. Mások hánytatót nem adnak, hanem csak laxálnak, és lágyítanak mind addig, míg a' beteg meg-nem gyógyul. Ezek lafsabban ugyan, de azért bátrabban viszik azt véghez, a' mit a' Párisiak nagy veszedelemmel próbálnak. Ezek élhetnek a' Nro. 133. le-iratott ital.

§. 398. Vagynak őllyanok - is, a' kik semmit sem hánytatnak; keveset - is laxálnak; de a' lágyító, nyálas, és olajos orvosságokat mind belől, 's mind kívül bőv mértékkel mérik; az opiomot sem sajnálják, de még-is mértékletesen. Ezeknek jók a Nro. 56. 53. avagy 140. le-iratott orvosságok; estvére lehet a Nro. 95. fel-találendő italt - is be - adni. Minekutánna az emésztet meg - lágyúl, kámfóros szereket Nro. 40. adnak.

§. 399. Ha az eddig jovosolt orvoslásra a' köldök vízfőz-jön; az has meg-lágyúl, és többé öszve nem húzódik; az emésztet minden nap rendszeren, és lágyon megyen; a' beteg semmi forróságról, fájdalomról, és szomjúságról nem panaszkodik, akkor erősítő, és oszlató orvosságok Nro. 90. 91. 123. 140. kévántatnak, de úgy, hogy a' beteg velek fokáig éllyen; jó a' kámfóros ital is Nro. 40. A' tejes diaeta igen hasznos. Ió az arany-bányáknál meg-romlott embereket vas-bányákhoz adni; bűdös kövös feredőkben Nro. 138. 139. gyakran feresztetni. Ió a Nro. 137. le-irt, és az hangyabójból tfinált feredő - is. Az el-esett tagokat erősítő irral Nro. 134. 135. 136.

136. gyakran kell dörgölni; a' réz fajokkal készített feredő - is hasznos. Az electrizatio leg - gyakrabban segít.

XXXIV.

AZ HAS - MENÉSRŐL.

§. 400. Midőn az ember gyakrabban ül árnyék - székre, mintsem szokása volt, ha azonban fok hig emésztet minden rágas, és fájdalom nélkül tőle mennyen, akkor a' betegség Has-menésnek neveztetik.

§. 401. A' forró hidegben történő has - menés úgy orvosoltatik, a' mint §. 33. le - iratott.

§. 402. Ha az has - menés a' testnek meg - hivesítéstől származik, akkor a' beteg tartsa magát melegen; igyék gyakran római szék - fü - virág, avagy fodor minta - herbathét; kössen az hasára melegített, és szeretsen dió virággal, avagy kömény - maggal meg - füstelt ruhákat. Ebben az állapotban minek - előtte az emésztet meg - indul, az has úgy

úgy kezd fájni, mint a' hidegtől eredett kölikában.

§. 403. Ha erre az orvosláfra meg-nem szünik az has-menés, akkor minden reggel, és estve a' Nro. 131. le-irt orvosságot kell bé-adni mind addig, míg a' beteg meg-nem gyógyúl.

§. 404. Ha a' gyomornak, és a' beleknek terhétől §. 17. és 18. ered, akkor reggel hánytatót Nro. 4. estve pedig a' Nro. 131. le-irt terjéket kell bé-adni; ha más nap az has-menés szünik, akkor több orvosság nem kívántatik; ha pedig szünni nem akar, akkor más nap reggel a' Nro. 45. le-irt laxatívát estve megint terjéket Nro. 131. kell bé-adni szintén úgy, a' mint §. 403. mondtuk.

§. 405. Igen hasznos a' Nro. 132. le-irt orvosságot reggel, a' Nro. 131. jovosolt terjéket pedig estve a' betegnek bé-adni; más nap megint lehet elé venni, ha a' beteg jobban nem lesz.

§. 406. Ha az has-menés ezekre meg-nem szünik; ha fokáig tart, és a' beteget nagyon meg-gyengíti, akkor a' Nro.

a' Nro. 28. 29. 31. avagy 32. bizonyos-
són használ.

§. 407. A' melly has-menés igen
fokáig tart, és a' beteget nagyon meg-
gyengitti; az eddig jovosolt orvoslásra-
is meg-nem gyógyúl, azt hánytatóval,
avagy izzasztóval kell meg-próbálni.

§. 408. Ha a' beteg elég erős, reg-
gel vegyen hánytatót Nro. 4; az há-
nyás után három óra múlva ebédet le-
het enni, de vékony, és könnyen meg-
emészthető ételekből. Itálnak sűrű fetét
veres bort, mellyben szerezsen dió ál-
lyon, kell jovosolni. Estvére vagy sem-
mit, vagy igen keveset kell enni; ét-
szakára a' Nro. 142. le-irattott italt
bé-kell adni.

§. 409. Más nap az hánytató ki-ma-
rad; a' Nro. 143. készített klystért reg-
gel, és estve bé-kell vetni; a' Nro. 144.
le-irattott flastrommal az egész hasat bé-
kell borítani; a' Nro. 145. fel-találendő
orvosságból reggeltől fogva egész est-
vé-ig minden órában két kalánnal kell
bé-adni.

§. 410. Harmad nap úgy kell orvofolni, a' mint első nap ; negyed nap úgy ; a' mint másod nap ; ötöd nap megint úgy, ha az erő meg-engedi, a' mint első nap.

§. 411. Hatodik nap kezdgyen a' beteg olyan szerekkel élni, a' mellyenek Nro. 146. le-íratnak ; négyszer minden nap egy örög magyarónyt kell bé-adni egész egy hólnapig.

XXXV.

A' VÉR - HASRÓL.

§. 412. Midön a' beteg igen gyakran ül árnyék-székre, és mindenkor kémeny has-rágásról, 's has-fájásról panaszkodik, akkor a' betegség vér-hasnak neveztetik.

§. 413. Ebben a' nyavalyában nem menyen mindenkor vér; többire hig, vizes, taknyos, tífös, bűdös, dögös, fekete, rothatt, meg-veszett, genyetséges, és némellykor véres nedveségek folynak.

§. 414. Őszfel leg-gyakrabban jár, kivált ha az idő nedves, a' napok melegek, és az éttzakák hidegek. 1773-dik esztendőben Szathmár Vármegyében nagy kárákat tett; házról házra, faluról falura egész tavaszon, nyáron, és őszön járt, mint a' pestis; fokaktól pestisnek-is tartatott, ha az nem volt-is.

§. 415. Némelly vérhasú betegek nagy forróságról, szomjúságról, fő-fájásról, has-rágásról, és nehéz lélekzésről panaszkodnak: ilyenkor a' nyelv száraz; a' pulsus gyors, erős, feszült, s kemény, valamint a' kemény forró hidegben §. 11. es 12.

§. 416. Láttam olyan vér-hasú embereket-is, a' kik gyakran borzadtak, és meg-hevültek, minden erejektől meg-fosztattak; nehezen lélekzelték: ilyenkor a' pulsus gyenge, kitsin, s úgy vér, mint a' tzer-na-szál, valamint a' rothatt forró hidegben §. 24. 33. és 66.

§. 417. Vagynak vér-hafok, melyekben a' betegek semmi, vagy csak kevés forróságról panaszkodnak; a' pulsus természet szerént való: követ-
ke-

kezendőképpen semmiféle hideg - lelés nem tapasztaltatik.

§. 418. Minekelötte az orvosláshoz fogunk, azt - is jól ki-kell tanulni, hogy most kezdődik - é, vagy már fokáig tartott a' vér - has? Vagyon - é még elég ereje a' betegnek, vagy nints? Véres, genyettséges, rothatt, avagy más - féle materia tisztúl - é? Meg-emésztheti - é a' beteg az ételt, és az orvosságot, vagy nem? 's a' t.

§. 419. Némellykor félben hagyó hideg - leléssel - is §. 303. öszve - foglaltatik a' vér - has.

§. 420. Ha a' beteg véres természetű, és erős; ha a' §. 415. jelen vagyon, akkor orvosoltassék, ér - vágással §. 14. hánytatóval §. 17. és laxatívával §. 405. Minekutánna a' gyomor, és a' belek illendőképpen meg - tisztultak, azután éllyen a' beteg a' Nro. 147. és 148. le - irt szerekkel minden órában. Lehet meg - próbálni a' §. 406. le - irt orvosságokat - is, de azonban a' gyengén hivesítő, vért vékonyító, és a' lágyító italok §. 13.15. és klystérek Nro. 46. ki-ne maradgyanak.

§. 421.

§. 421. Ha rothatt forró hideggel
vagyon §. 416. akkor úgy kell orvo-
solni, a' mint §. 68. 69. 70. és 24. 's
33. jovosoltatik. Illyenkor igen hasznos
a' Nro. 143. készéttett klystér-is.

§. 422. Ha a' vér-has egyedül va-
gyon §. 417. és a' betegség nem régen
kezdődött; ha azonban a' beteg-is elég
erős, akkor reggel hánytatót kell adni
Nro. 4. estvére laxatívát Nro. 132. más
nap reggel tsendesítő orvosságot Nro.
131. avagy 142. Azonban igyék a' be-
teg fött réti kender (gnaphalium) vizet
mézefen; harmad, és negyed nap, me-
gint úgy kell orvosolni, a' mint első,
és másod nap, ha az erő meg-engedi;
ötöd, és hatod nap-is ekképpen kell
continuálni. Minekutánna a' gyomor,
és a' belek eléggé meg-tisztultak, azu-
tán a' Nro. 30. 28. 29. 25. 26. 32. 31.
meg-kell próbálni; ha ezekre nem szü-
nik, a' Nro. 147. és 148. le-iratott sze-
rekhez kell fogni. Meg-lehet próbálni
a' 46. és 149. jovosolt szereket-is.
Némellyek minden negyedik órában egy
kalan vizes rabarbara-tincturát adnak. Ha
a' beteg olyan gyenge volna, hogy
hánytatót, és laxatívát adni nem lehet-
ne,

ne, akkor mingyárt a' Nro. 25. 29. és 32. fel-találendő orvofságokhoz kell fogni.

§. 423. Ha a' vér-has félben hagyó hideg-leléssel jár §. 419. akkor elsőben a' vérhasat §. 422. azután az hideg-lelést §. 312. és 313. kell meg-orvosolni; ha pedig az hideg-lelés igen kemény volna, avagy a' beteg igen el-gyengült volna, akkor egy órában a' Nro. 29. más órában a' Nro. 48. le-íratott orvofságból kell bé-adni mind addig míg a' beteg jobban lesz.

§. 424. A' fött kökény, avagy som-víz italnak; korpa - tzipere ételnek; asztalos enyv korpa-vízzel klystérnek igen jó azoknak, a' kik más orvofsággal nem élhetnek.

§. 425. Az emésztetet hideg vízbe kell eresztetni, azután olyan helyre öntöni, az hól egészséges ember nem jár; a' szobában lévő aért gyakran meg-kell frissíteni, es valami langal meg-tisztítani; a' beteget az egészségesektől el - kell választani, hogy másra ne ragadgyon. Ételnék piritott kenyér, árpa - zab - ris-kása lágyon főve, italnak réti kender, avagy zab-víz, avagy ha a' rothadásnak jelei meg-jelennek, a' Nro. 47. le-íratott ital leg-hasznosabb. Ek-kép-

képpen, 1773-ban, és igen szerentséfen orvosoltam én egy RUMPACH MÁTTYÁS nevű Királyi Chyrurgussal, kinek szorgalmatossága, hivsége, okossága, tudománya és szerentsés orvoslása minden akkori tzifra Borbélyokat, de még sok Doktorkat - is szégyenbe ejtett; és azonnal sok ezer beteget az halálnak torkából visszsa - huzott Nagy - Bánya vidékén.

XXXVI.

A' DÜHÖS KUTYA-MARÁSRÓL.

§. 426. A' melly kutya egyszerre meg - kedvetlenedik; morog szünetlen; komor tekintetű; nyughatatlan; az elédelt utállya; alá 's fel szünetlen nyargal; azonban a' farkát le - eresztí; minden kutya, 's állatba belé kap; mindent mardos; kíváltképpen ha egyszer 's mind a' nyála-is foly, és ha a' viztől is fél; az veszett, avagy dühött kutyának tartatik.

§. 427. Mihent valakit az illyen kutya meg-mar, 's meg-sebez, azonnal a' sebet fel - kell vagdalni, és sós etzettel mosó-

mosogatni; azután a' Nro. 151. le-iratott irral minden nap egyszer a' sebnek széleit körös körül két ujnyira kend-bé, 's köfs reája minden nap reggel a' Nro. 150. le-iratott irból, estve pedig a' Nro. 153. fel-találendő szerekből: Azután adgy-bé minden nap háromszor egy-port Nro. 152. A' sebeket fokáig, két vagy három hétig folytatni kell. Ekképpen, és igen szerentsésen orvósoltatik a' veszett, avagy dühös kutya-marás.

XXXVII.

A' RÜHRÖL.

§. 428. Midön a' bőrön, kiváltképpen az ujjak között, apró hólyagotskák, avagy pattanások támadnak, melyek nagy vizketést okoznak, és ha fel-vakartatnak, varatskákat hagynak hátra, akkor a' nyavalya Rühnek hivatatik. Ha fokáig tart a' Rüh, akkor a' bőrön fok apró keléfsetskék láttatnak, melyek igen nagyon viszketnek.

§. 429. A' Rüh vagy magában támad, vagy másról ragád a' betegre.
Ha

Ha magában támad, akkor rendszerént való italnak igen jó a' Nro. 109. le-iratott gyökerekből készített főtt víz: Orvosságoknak a' Nro. 108. fel-találándó por nagyon ditsértetik. A' rühös tagokat korán reggel meg-kenni, 's dörögölni kell a' Nro. 154. le-irt irral, melly kenést minden másod nap egyszer elé lehet venni, de úgy, ha azonban a' fellyebb jovosolt orvosságokkal szorgalmatoson él a' beteg.

430. Ha a' Rüh másról ragadott a' betegre, akkor elsőben élyen a' beteg a' No. 108 és 109. jovosolt szerekkel mind addig, míg jól ki-tisztúl, azután lehet az egész testet minden másod nap bekenni a' Nro. 154. avagy a' Nro. 151. le-irt kenettel; ennek az utolsó kenetnek egy nyoltzad része, az-az: az egész kenetből három könting, egyszeri kenésre elégfeges.

§. 331. A' beteg édes ételekkel, és italokkal élyen; az hidegtől magát ója; az ingét gyakran változtassa, és minden fel-vételkor kénkö-füstel meg-füstellye.

§. 432. Külső kenetekkel ritkán kell élni, ne hogy viszsza - verődgyék a' Rüh. A' Nro. 108. és 109. jovosolt szerek, a' kénköves feredökkel, úgy-mint a' Budai, Váradi, 's a' t. még a' meg-rögzött Rüh-et-is meg-gyógyittyák.

XXXVIII.

A' SZOMJUSÁGRÓL.

§. 433. Sokan vagynak, a' kiknek egyéb bajok nintsen, hanem tsak az, hogy szünetlen szomjuhozna.

§. 434. Ezeknek vagy igen sürü, vagy igen tsipös a' vérek. Ha sürü, akkor a' pulsus nagy, tellyes, erős, kemény, 's feszült; ha tsipös, akkor a' pulsus kitfin, nem kemény, 's nem feszült.

§. 435. Mikor sürü a' vér, akkor előbb eret kell vágni, 's azután a' Nro. 2. le-irt orvosság, és a' Nro. 7. avagy 156. fel-találándó ital igen hasznos.

§. 436. Midön tsipös a' vér, akkor leg-jobbak a' Nro. 62. 109. 155. és 157. jovosolt italok.

XXXIX.

A' FORRÓSÁGRÓL.

§. 437. Némelly emberek arról panaszkodnak, hogy az ajakok, nyelvek, és a' torkok szárad; azonban gyakran, némellykor szünetlen-is vagy tsak a' fejekben, vagy az egész testekben-is meg-hevülnek; tsendesen nem alhatnak, és nagyon meg-lankadnak.

§. 438. Ezeket úgy kell orvosolni, a' mint fellyebb §. 13 mondtuk. Hasznos az etzetes kovász-is, ha éttzakánként a' beteg talpaira köttetik.

XL.

A' FÁJDALMOKRÓL.

§. 438. Ebben a' tzikellyben rövideden le-iratnak: 1. A' Fő-fájás. 2. A' Szem-fájás. 3. A' Torok-fájás. 4. A' Fog-

A' Fog - fájás. 5. A' Fül - fájás. 6. A' Has - fájás. 7. A' Vég - hurkának fájása. 8. A' Vese - fájás. 9. A' Köszvény. és 10. A' Mely - fájás.

§. 440. A' Fő - fájás ellen §. 19. jó orvoslás javasoltatik. Érvágással; vér-szipókkal; gyakor gyenge laxatívakkal Nro. 5. avagy 49.; leg-jobban orvosoltatik. Hasznosok a' Nro. 158. 159. 160. 161. és 162. le-iratott szerek-is. Jó a' zöld Galamb - fü (verbena) meg-törve, ha az homlokra köttetik. Ha csak bizonyos órákban, avagy napokon kerül elé a' fő-fájás, akkor a' China Nro. 48. 54. és 55. hamar segít. Ha a' gyomorban lévő meg-romlott sár-viztől ered, akkor a' száj keferü; a' gyomor émellyég, és hányásra erőltetik; ilyenkor elsőben hánytatni Nro. 4. azután laxálni kell Nro. 5. avagy 49. A' Főnek beretválása - is jó.

§. 441. A' Szem-fájás §. 91. A' Torok-fájás §. 108. A' Fül-fájás §. 105. Az Has-fájás §. 329. és 360. A' Mely - fájás §. 148. fel-találtatik. Azért azokról semmit sem írok.

§. 442. A' FOG - Fájás ellen ditsértetnek: Laxatívák; etzetes kovász Nro. 13. arra a' karra kötve, a' melly felől a' fog fáj. Kivül jó lágyító, és oszlató meleg kötéseket a' fájós helyre kötni §. 112. 140. Hasznos a' szájban gyakran venni, 's tartani a' Nro. 163. le-irt orvosságból. Az Udyas fogba lehet szek-fü-olajt (caryophyllus offic.) eresztteni, avagy egy pilulát a' Nro. 164. le-irt szerből. Az hideg vas-is használ. Ha a' fognak ki-huzása után a' vér meg-nem állana, akkor fele erős etzet, és fele erős égett-bor a' szájba tartva fokat használ, de leg-jobb ruhát tépni, és a' Nro. 22. avagy 23. le-iratott vízbe mártani, 's azután a' fognak helyét vele teli tölteni, 's bé-szorítani; némellykor a' fognak viszfza-tétele-is fokat használ, tsak jól bé-nyomattasék, és addig a' nyomás, 's szorittás el-ne hagyattasék, mig a' vér-folyás meg-nem áll.

§. 443. A' VÉG - HURKÁNAK fájdalma ellen jó a' len - mag - pogátsa téjben, avagy vízben főve, és melegen a' vég-hurkára téve; hasznos az olajos lágyító klifter-is Nro. 46.

§. 444. A' VESE-FÁJÁS kezdődik az ágyékban, az hól a' vesék vagynak, és le-felé a' szemerem-test-felé megyen; a' vizellet gyakran el-állván, meg-reked, némellykor nagyon-is éget. Ilyenkor eret kell vágni, és azután fok lágyító italakat Nro. 8. igyék, a' beteg. Kivül meleg feredök; és meleg lágyító kötések No. 51. 52. jovosoltatnak.

§. 445. A' KÖSZVÉNY vagy forró hideggel vagyon, vagy tfák magára jár: sokkal súlyosabb, és veszedelmesebb, ha forró hideggel vagyon, mint-sem e-gyedül.

§. 446. Midőn az ember karjait, lábait, avagy más tagjait fájdalom nélkül nem mozgathattya, és azonban a' fájdalom nem külső, hanem belső okból zármozott, akkor a' betegség köszvénynek neveztetik.

§. 447. Ha' ezekkel a' fájdalomokkal a' forró hidegnek jelei pag. 16. öszve-jönnek, akkor úgy orvosoltatik, mint a' forró hideg IV. tizikkelyben pag. 16. Kiváltképpen kezdettől végezetig a' Nro. 165. készitetett orvosságban kell biz-

bizni. Ebben az állapotban jobban kell a' forró hidegre, mint-fem a' köszvény-re vigyázni. Jók a' hivesítő laxatívák-is Nro. 49.

§. 448. Ha a' köszvény forró hideg nélkül vagyon, akkor, ha bőv vérü a' beteg, eret kell vágni; ha pedig nints igen sok vére, vért nem kell bortsátani. Minden nap két, vagy három port Nro. 5. vegyen - bé a' beteg, és igyék reá egy findfia, vagy pohár herbathét Nro. 13. Jó Bodza - liktáriumot (rob. samb.) a' herbathébe tenni. Ebben az állapotban igen hasznosok a' Nro. 64. 84. 85. le - irt orvosságok - is. Gyakran használt a' Nro. 166. jovosolt mixtura-is.

§. 449. Kivül gyenge dörgölések jovosoltatnak; az hideg árt; a' meleg nem jó. Ha esteve a' fájdalom igen nagy, akkor reggel, mihent a' fájdalom szünik, opiumot Nro. 95. kell adni, hogy nyugodgyék a' beteg.

§. 450. Gyakran az ember fenn - jár ugyan, de még-is a' köszvénytől fem-miképpen meg - nem menekedhetik; az eddig jovosolt orvoslásra - is meg - nem

gyógyúlhat: Illyenkor fokáig éllyen a' beteg tejes ételekkel, és a' Nro. 167. 168. 169. le-irt orvofsággal.

XLI.

AZÉR - VÁGÁSRÓL.

§. 451. A' Borbély gyakran vág eret ott-is, az hól nem kellene, rész szerént azért, mert nem tudgya az ér-vágásnak hasznát, és kár-tévő erejét; rész szerént pedig azért, mert szereti a' pénzt: annakokáért hasznos lesz, rövideden meg - magyarázni azokat az állapotokat, a' melyekben az ér - vágás szükséges, és hasznos.

§. 452. Az ér-vágás tfak két állapotban szükséges, és hasznos: 1 - szer Akkor, a' mikor a' vér meg-bövíti; 2 - szor: Akkor, a' mikor az emberi test nedvességei meg-sűrűdnek, és a' gyuladásra igen hajlandók, avagy már meg-is gyulattak. Más állapotban az ér-vágás ártalmas, avagy leg-alább haszontalan; azért-is meg-nem kell engedni, hogy a' pénzt-kereső Borbély eret vágjon.

§. 453.

§. 153. Ha valaki jól él, és igen keveset mozog; ha a' meg-szokott vér-folyások, ugymint: a' hó-szám, arany-ér, 's a' t. ki-maradnak, avagy igen szükön folynak; ha az ábrázat piros, a' szemek veressek, és nehezen forognak; ha a' melegben az ujjak fel-dagadnak, és nehezen hajlanak; ha minden nagy mozgásra a' fő-fáj; ha az ember lankatt, kivált a' mikor melegben jár; ha a' pulsus nagy, lassú, erős, feszült; ha a' szemek gyakran szikrát látnak; ha a' fő nagy, a' nyak rövid, a' mely széles, és a' test száraz, sovány, ösztövé, akkor a' vér igen bőv.

§. 454. Ha az ember forróságról, szomjúságról, száj szárazságról, nyughatatlan álomról; éttzakai hánykodlódásról, nyomásról, fulladozásról, és ijesztő álmokról panaszolkodik; ha nehezen lélekzel, és a' melyében nehéz terhet érez; ha a' pulsus feszült, kemény; ha a' vizellet veres, akkor a' vér sűrű, és minden-féle gyulladásra hajlandó.

§. 455. Mentől több jelek §. 453. és 454. együtt vagynak, annál bátrabban lehet eret vágni minden-féle betegség-

ségben, és egészségben. Ok nélkül eret nem-kell sem az egészséges, sem a' beteg emberen vágni, mert gyakran tapasztaltatott, hogy csak egy ér-vágás-is ott, az hól a' fellyebb említett jelek nem-láttattak, halált hozott.

§. 456. Meg-állapodott idejü emberből lehet bátran 10. vagy 12. uncia vért egyszerre botosítani; az iffiabbak, és gyengébbekből kevesebb-is elég.

XLII.

• A' GYOMORNAK, ÉS A' BELEKNEK TISZTÍTÁSÁRÓL.

§. 457. A' Gyomrot akkor kell tisztítani, a' mikor meg-vagyon valamivel terhelve, olvasd a' §. 17. le-irt jeleket. Erre a' tisztításra szolgálhatnak a' Nro. 4. 170. 171. és 172. 173. A' kinek melyik tettezik, abból vegyen. • A' böv, és sürü vérü emberekben előbb eret kell vágni, és azután hánytatni, ha szükséges az hányás. A' Fő - Gyuladásban, Mely - Gyuladásban, Gyomor - Gyuladásban, 's a' t. hánytatni nem szabad. Soha ok nélkül hánytatót adni nem-kell.

§. 458.

§. 458. Laxatívát akkor kell adni, a' mikor a' belekben valami ki-hajtandó materia vagyon §. 16. és 18. Akkor-is hasznosok a' laxatívák, a' mikor vizes nedveségeket kell hajtani, avagy a' felső részekről a' nedveségeket le-felé kell huzni.

§. 459. A' laxatívák két-félék: Né-melleyek hivesítnek; mások hevitnek. A' forrósággal járó nyavalyákban hivesítő laxatívák kívántatnak: Illyenek találtat-nak a' Nro. 5. 45. 49. 101. 124. 133. A' hideg nyavalyákban, viz-korságok-ban, catharrusokban olyan laxatívákat szoktunk adni, a' mellyek a' vért sebe-sebben forgattyák: Illyenek vagynak Nro. 63. 86. 108. 128. 130. 174. 175. 176. 177. 178. 179. A' kinek mellyik tettzik azt meg-próbálhattya.

§. 460. Mikor az has nagyon meg-va-gyon szorúlva, akkor elsőben lágyító klisztért Nro. 46. és azután nem erős, hanem tsak lágyító gyenge laxatívákat kell adni Nro. 49. Ok nélkül laxálni nem kell.

XLIII.

AZ HIVESITŐ ORVOSSÁGOKRÓL.

§. 461. Hivesítő orvosságoknak azok a' szerek neveztetnek, mellyek az emberi testnek rend - kívül való forróságát meg - enyhittik. Illyenek vagynak Nro. 2. 7. 8. 9. 10. 49. 72. 155. 156. 157.

§. 462. Minden forrósággal járó nyavalya ellen lehet egy órában a' Nro. 2. le - irt mixturából; más órában pedig a' Nro. 8. készitetett decoctumból a' betegnek bé - adni. Rend szerént való italnak szolgálhat a' Nro. 7. 155. avagy 156. Ezek az orvosságok egyszer 's mind a' sürü vért - is meg - vékonyittyák.

XLIV.

A' LÁGYÍTÓ ORVOSSÁGOKRÓL.

§. 463. Lágyító orvosságoknak azok a' szerek hivatatnak, a' mellyek az embereknek el - száradott részeit, ugy - mint a' száraz nyelvet, torkot, 's a' t. meg - lágyittyák, és meg - nedvesítik. Illyenek jovosoltatnak Nro. 8. és 53.

§. 164.

§. 464. Minden-féle betegségben, ha a' forróság nagy, és ha a' nyelv szárad, úgy-mint a' forró hidegekben, gyulladásokban, 's a' t. lágyító szerek ditsértetnek.

XLV.

A' ROTHADÁS ELLEN VALÓ ORVOSSÁGOKRÓL.

§. 465. Rothadás ellen való orvosságoknak azok mondatnak, a' mellyek meg-nem engedik, hogy az embernek részei meg-velszzenek, 's dögöfödgyenek.

§. 466. Mikor a' beteg még meg-nem gyengült, és a' pulsus még erős, akkor leg-jobbak a' savanyó orvosságok. Illyenek vagynak Nro. 1. 47. és 155. Minden-féle forró nyavalya könnyen meg-rothad, azért illyenekkel bővön kell élni.

§. 467. Ha a' beteg nagyon meg-erőtlenedik, és a' pulsus meg-gyengül, meg-kitfinül, akkor a' gyengén ösztönözö, es erősítő szerek jobban viselik magokat, mintsem a' savanyók. Illyenek vagynak Nro. 18. 19. 20. 21. és 39.

XLVI.

XLVI.

GELESZTÁK ELLEN VALÓ OR-
VOSSÁGOK.

§. 468. A' Gelesztáknak leg - bizonyosabb jele az, ha az emberből már egyszer Geleszták el - mentek; többire az has - is nagy; az órr - is viszket; a' beteg - is gyakran hurut, gyomor, és has - rágásról - is panaszolkozik.

§. 469. A' Geleszták ellen fok - féle orvosságok javasoltatnak (à Nro. 180. usque ad finem) ; némellyeknek egy használ, más ellenben semmit sem téfzen: azért mindeneket okoson kell megpróbálni, a' gyermekeknek igen keveset elsőben, azután többet - is lassan szaporítván a' dozist, lehet adni. A' Disznórépából (arthanita) készitetett irat, lehet az hasra kenni.

V É G E.

A Z

ORVOSSÁGOKNAK

MAGYAR, 'S DEÁK

L A I S T R O M A.

Ut alimenta fanis corporibus agri-
cultura, sic sanitatem aegris medicina
promittit.

A. Corn. Celsus. lib. I. in
initio Praefationis.

Nro. 1.

Végy. 8 Lót jó etzetet; 16 Lót tiszta mézet. Főzd méz sűrűségre. Ez etzetes-méz.

No. 2.

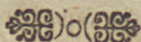
V. 1 Könting tisztított Salétromat; 2 Lót etzetes mézet; 12 Lót borza - virág - vizet. Elegyisd öszve, 's agy-bé minden második órában két kálánnal.

No. 1.

Recipe. Acet. bon. unc. jv.
Mell. pur. unc. viij.
M. coque in consistentiam mellis. Est Oxymell simplex.

No. 2.

R. Nitr. pur. dr. j.
Oxymell, simplic. unc. j.
Aqu. flor. samb. unc. vj.
M. sumat æger omni bihorio duo cochlearia.

No. 3.

V. 1 Marék borza-
virágot ; annyi
málva-levelet. Vag-
dald öszve herba-
thénék.

No. 3.

R. Flor. samb.
Fol. malv. aa. m. j.
M. c. pro The.

No. 4.

V. 30 Gránium ipe-
cacuanbát ; 10.
Gránium tisztított
Salétromat. Tsi-
nály port.

No. 4.

R. Ipecacuanh. gr.
xxx.
Nitr. pur. gr. x.
M. f. pulvis pro
dosi.

No. 5.

V. $\frac{1}{2}$ Könting tisztí-
tott borkövet ; an-
nyi kettős sót. Tsi-
nály port. Kettöt,
avagy bármot egy
nap kell bé-adni.

No. 5.

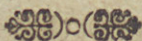
R. Cremor. tart.
Arcan. dupl. aa.
dr. β .
M. f. pulvis pro do-
si. Detur talis bis,
aut ter de die unus.

No. 6.

V. 16. Lót kút vi-
zet ; 4 Lót len-mag

No. 6.

R. Aquæ fontanæ
unc. viij.

olajat; annyi mé-
zet; I Könting-
tisztatott salétro-
mat. Elegyisd ösz-
ve klisternek.

No. 7.

V. 6 Lót drpa-sze-
met; I pint tiszta
vizet. Főzd fél
óraig. Szűrde-le, s
adgy hozzá: I Kön-
ting tisztított sa-
létromot; 4 lót e-
tzetes mézet. Szól-
gályán italnak.

No. 8.

V. 2 Lót fejer mál-
va gyökeret; 2 ma-
rék fejer málva le-
velet. Vagdald ösz-
ve, és főzd $\frac{1}{2}$ óráig.
Szűrjle I és $\frac{1}{2}$ mesz-

Ol. lin.

Mell. aa. unc. jj.

Nitr. pur. dr. j.

M. pro enemate.

No. 7.

R. Hord. crud. unc. jjj.

Aqu. pur. libr. jv.

Coq. per $\frac{1}{4}$ hor. col.
adde:

Nitr. pur. dr. j.

Oxymell. simplic.
unc. jj.

M. pro potu.

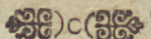
No. 8.

R. Rad. alth. unc. j.

Fol. alth. m. jj.

Conf. coq. s. q. aqu.
per $\frac{1}{2}$ hor. col.
libr. jß. adde:

Nitr. pur. dr. j.

szely vizet. Adgy-
bozzá 1 könting-
tisztatott salétro-
mat; 4 lót etzetes
mézet. Minden má-
sodik órában egy
findsiával kell be-
adni.

No. 9.

V. 4 Lót pörje gyö-
keret; 1 lót sóska
gyökeret. Vagdald
öszve, 's főzd $\frac{1}{2}$ ó-
ráig. Szűrj-le 1
itze vizet, 's adgy-
bozzá: 1 könting-
tisztatott salétro-
mat; 4 lót tengeri
szőlő syrupot. Min-
den második órában
egy findsiával kell
beadni.

No. 10.

V. 6. Lót zab-sze-
met; 1 pint tisztá-

Oxymell. simplic.
unc. jj.

M. sumat æger omni
bihorio vasculum
tepede.

No. 9.

R. Rad. gramin.
unc. jj.

- - acetos. unc. β.

Cosc. coqu. s. q. aq.
per semihor. col.
libr. jj. adde:

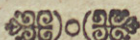
Hitr. pur. dr. j.

Syrup. ribes. unc. jj.

M. sumat æger omni
bihorio vasculum.

No. 10.

R. Aven. crud.
unc. jii.

vizet. Főzd fél ó-
ráig. Szűr-le, 's
adgy hozzá: 1 kön-
ting tisztított sa-
létromat; 4 lót má-
na syrupot. Szol-
gályan itálnak.

No. II.

V. 6 Lót zab-szemet;
1 pint tiszta vizet.
Főzd fél - óráig.
Szűr-le itálnak.

No. 12.

V. 4 Lót pörje gyö-
keret; 2 lót főska
gyökeret; 2 marék
fehér-málva levelet.
Vagdald öszve, 's
főzd fél - óráig.
Szűrj le jjj. mesz-
szely vizet. Minden
második órában egy
fincsiával kell be-
adni.

Aqu. pur. libr. jv.
Coq. per semihor.
col. adde:
Nitr. pur. dr. j.
Syrup. rubr. idæ.
unc. jj.

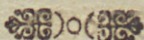
M. pro potu.

No. II.

R. Aven. crud.
unc. jjj.
Aqu. pur. libr. jv.
Coqu. per semihor.
col. d. pro potu.

No. 12.

R. Rad. graminis
unc. jj.
- - acetos. unc. j.
Fol. alth. m. jj.
Consc. coqu. s. q. aq.
per semihor. col.
libr. jjj. D. U.
Sumat æger omni
bihorio vasculum.

No. 13.

V. 1 font savanyú kovászt; 3 lóť konyha sóť; annyi megtóretett mustár magot. Jó erős etzettel tfinály tészttát.

No. 14.

V. 2. Lóť savanyó kovászt. Jó erős etzettel tfinályirat belöle; azután adgy-bozza körös bogár port, bogy légyen flastrom. Kend lágy börré, 's hintsd-bé megint körös bogár porral.

No. 15.

V. 2 Lóť sárga irat; annyi sóťalan irós

No. 13.

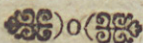
R. Ferm. pan. acid.
libr. j.
Sal. commun.
Farin. sem. sinap.
aa. unc. jβ.
Acet. fortiss. q. s.
ut f. pasta.

No. 14.

R. Ferm. pan. acid.
unc. j.
Acet. fortiss. q. s.
ad consistentiam unguenti, dein adde:
Pulv. Canthar. q. s.
ut f. emplastrum.
Extende super alutam, ac insperge de nouo pulvere cantharidum.

No. 15.

R. Unguent. basilic.
unc. j.

vajat. Tfindly i-
rat, 's kend bé a'
bólyag-buzó flas-
trommal meg rá-
gotott helyet.

No. 16.

V. 1 és fél meszszely
ruta vizet; 3 kön-
ting salamiákat;
4 lórt ruta etzetet.
Elegyisd öszve.

No. 17.

V. 3 Lórt édes man-
dolat. Tfindly egy
meszszely tejet, 's
adgy hozzá: 2 lórt
fejer mák syrupot.
Minden második
órában egy findsiá-
val kell bé adni.

No. 18.

V. 1 Gránium Kam-
phórt; 15 gránium

Butyr. rect. inful.
unc. j.

M. pro inungendo
loco vesicante ve-
xato.

No. 16.

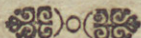
R. Aqu. rut. libr. jß.
Sal. ammon. dr. jii.
Acet. rutat. unc. jj.
M. d. u.

No. 17.

R. Amygd. dulc.
unc. jß.
f. l. a. emulsió col.
libr j. adde;
Syrup. papav. alb.
unc. j.
M. sumat æger omni
bihorio vasculum.

No. 18.

R. Camphor. gr. j.
Lap. Cancr. gr. xv.

rák szemet. Tfinály
port's adgy bé min-
den második órd-
ban egyet.

No. 19.

V. 2 Lót vékony Chi-
na port ; 20 lót
ruta vizet ; 6 lót
jó bort ; 4 lót fo-
dor minta syrupot.
Minden második
órában két kalán-
nal kell bé adni.

No. 20.

V. 1 Marék ruta fü-
vet ; annyi vizi
fokbagymát ; annyi
méh-füvet ; annyi
kakuk füvet. Vag-
dald össze herbát-
nének.

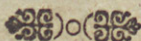
M. f. pulvis, d. ta-
lis omni bihorio
unus.

No. 19.

R. Pulv: Cort. per.
opt. unc. j.
Aqu. rutæ. unc. x.
Vin. bon. unc. jii.
Syrup. menth.
unc. jj.
M. sumat æger omni
bihorio duo coch-
learia.

No. 20.

R. Hb. rutæ.
- - scord.
- - meliss.
- - serpill. aa.
m. j.
Consc. pro the.

No. 21.

V. 4 I ót jerva gyökér
syrupot; annyi málna
syrupot; 20 tsepp gálitzkö
spiritust; annyi liquór
anodiniust. Elegyisd
őszve, 's édesítsd a'
No. 20 le-iratott
herbatbét.

No. 22.

V. 1 Könting gálitz-
követ; 2 lóttiszta
vizet. Olvazd el.

No. 23.

V. 2 Könting timsót;
annyi tiszta vizet,
a' mennyiben el ol-
vad.

No. 24.

V. 40 Grdnum tisz-
titott salétromat;

No. 21.

R. Syrup. Contraj.
- - rub. idæi aa.
unc. jj.
Spir. vitriol.
Liqu. anod. min.
aa. gtt. xx.
M. pro edulcorando
the No. 20.

No. 22.

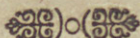
R. Vitriol. alb. dr. j.
Aqu. commun.
unc. j.
Diffolve.

No. 23.

R. Alumin. dr. jj.
Aqu. commun. q.
s. ut dissolvatur.

No. 24.

R. Nitr. pur. gr. XL.
Syrup. Diac. unc. j/6

3 löt szent János
gyökér syrupot ;
12 löt hársfa vi-
rag vizet. Minden
második órában két
kalánnal kell bé
adni.

No. 25.

V. 2 Löt szent Já-
nos gyökér syru-
pot ; 16 löt fodor
minta vizet ; 1 és
fél Könting Cate-
chu tincturát ; 15
tsepp laudanum li-
quidum. Minden
órában két kalán-
nal kell bé adni.

No. 26.

V. 10 gránium kö-
szikla-timsót ; 16
löt pipats virág vi-
zet ; 3 löt sz. János
gyökér syrupot.
Minden órában két
kalánnal kell bé
adni.

Aqu. flor. tili.

unc. vj.

M. sumat æger omni
bihorio duo coch-
learia.

No. 25.

R. Syr. Diac. unc. j.

Aqu. menth.

unc. vjij.

Tinct. terr. catech.

dr. jß.

Laud. liqu. syd.

gtt. xv.

M. sumat æger omni
hora duo cochlea-
ria.

No. 26.

R. Alum. rup. gr. x.

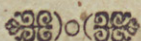
Aqu. flor. rhæad.

unc. vjij.

Syrup. Diacod.

unc. jß.

M. sumat æger omni
hora duo cochlea-
ria.

No. 27.

V. 16 Lót pipats virág vizet; 3 lót szent János gyökér syrupot; 15 tsepp gálitzkö spiritust. Minden órában két kalánnal kell bé adni.

No. 28.

V. 2 Könting arméniai bolúst; 3 lót szent János gyökér syrupot; 16 lót pipats virág vizet. Minden órában két kalánnal kell bé adni.

No. 29.

V. 2 Könting arméniai bolúst; fél könting Catechu port; 3 lót sz. János gyökér syrupot; 1.

No. 27.

R. Aqu. flor- rhæ.
unc. vjjj.
Syrup. Diacod.
unc. jβ.
Spir. vitriol.
gtt. xv.
M. sumat æger omni
hora duo cochlea-
ria.

No. 28.

R. Bol. armen. dr. jj.
Syrup. Diacod.
unc. jβ.
Aqu. flor. rhæ.
unc. v jj.
M. sumat æger omni
hora duo cochlea-
ria.

No. 29.

R. Bol. armen. dr. jj.
Pulv. terr. catech.
dr. β.
Syrup. Diacod.
unc. jβ.

lót fodor minta sy-
rupot; 16 lót fodor
minta vizet. Min-
den órában két ka-
lánnal kell bé adni.

No. 30.

V. 2. Könting dia-
tragacant port; 3
lót szent János
gyökér syrupot; 8
lót pipats virág vi-
zett. Minden órá-
ban két kalánnal
kell bé adni.

No. 31.

V. 2 Könting terjé-
ket; annyi China
extractumat; 3 lót
szeg-fü-virág sy-
rupot; 12 lót méh-
fü vizet. Minden

Syrup. menth.
unc. β.

Aqu. menth.
unc. vjj.

M. sumat æger omni
hora duo cochlea-
ria.

No. 30.

R. Pulv. diatragac.
frig. dr. ij.

Syrup. Diacod.
unc. jβ.

Aqu. flor. rhæad.
unc. jv.

M. sumat æger omni
hora duo cochlea-
ria.

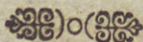
No. 31.

R. Theriac. androm.

Extr. cor. per. aa.
dr. jj.

Syr. flor. tunic.
unc. jβ.

Aqu. meliss.
unc. vj.

órában két kalán-
nal kell bé adni.

M. sumat æger omni
hora duo coch-
learia.

No. 32.

No. 32.

V. I Könting tor-
mentilla port ; 3
lót szent János
gyökér syrupot ;
16 lót pipats vi-
rágvizet. Minden
órában két kalán-
nal kell bé adni.

R. Pulv. rad. tor-
ment. dr. j.
Syrup. diacod.
unc. jß.
Aqu. flor. rhæad.
unc. vjjj.

M. sumat æger omni
hora duo coch-
learia.

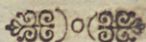
No. 33.

No. 33.

V. I Könting mosat-
lan izzasztó pis-
kóltz port ; 4 lót
tengeri bagymas
etzetes mézet ; 12
lót pipats virág vi-
zet. Minden máso-
dik órában egy ka-
lánnal kell bé adni.

R. Stib. diaph. n.
abl. dr. j.
Oxym. scill. unc. jj.
Aqu. flor. rhæ.
unc. vj.

M. sumat æger omni
bihorio cochle-
are.

No. 34.

V. 1 Gránium mine-
ralis kermest; 20
gránium diatraga-
cant port. Tsi-
nály port, 's adgy
bé minden második
óraban egyet.

No. 35.

V. 1 és fél marék fá-
lyát; vagdald meg,
's tartsd fél óráig
2 és fél meszszely
forró vízbe; azu-
tán szüred-le, 's
adgy hozzá: 3 lót
sálya syrupot.
Minden harmadik
óraban egy findí-
val kell bé adni.

No. 36.

V. 3 Lót China port.
Föld 1 óráig; az-
után szürj-le más-

No. 34.

R. Kerm. min. gr. j.
Pulv. spec. diatr.
frig. scrup. j.
M. f. pulvis. Detur
unus omni biho-
rio.

No. 35.

R. Hb. salv. m. jβ.
Conf. inf. f. q. aqu.
ferv. per semihor.
col. libr. ijβ. adde:
Syrup. salv. unc. jβ.
M. sumat æger omni
trihorio vascu-
lum.

No. 36.

R. Pulv. cor. per op.
unc. jβ.

fél megszűeli vizet,
's adgy hozzá 3 löt
fejer nád mézet; an-
nyi fa-héj vizet.
Minden órában egy
findsiával kell bé-
adni.

Coqu. s. q. aq. per hor.
col. libr. jß. adde:
Sacchar. alb.
Aqu. simpl. Cin-
nam. aa. unc. jß.
M. sumat æger omni
hora vasculum.

No. 37.

No. 37.

V. 4 Löt parásában
sült veres bagy-
mát; 2 löt fekete
szappant; annyi
sárga irat; annyi
diachylon flastro-
mat. Elegyise
öszve.

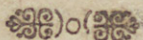
R. Cepar. sub Ciner.
coct. unc. jj.
Sapon. nigr.
Ungu. basil.
Empl. Diachyl. cum
Gum. aa. unc. j.
M. in mortario.

No. 38.

No. 38.

V. 4 Löt lágyító fla-
stromat; annyi
diachylon flastro-
mat; 2 löt sárga
irat; 1 löt meg tö-
retett mustár ma-

R. Empl. de mucil.
- - diachyl. cum
Gum. aa. unc. jj.
Ungv. basil. unc. j.
Pulv. semin. sinap.
unc. j.

got. Elegyisd ősz-
ve gyenge tűznél,
's kend lágy bőrre.

No. 39.

V. 16 Lót ruta vi-
zet; 3 lót rotha-
dás ellen való etze-
tet; 4 lót citrom-
báj syrupot, min-
den órában két ka-
lánnal kell bé adni.

No. 40.

F. 2 lót édes mando-
lát; annyi dinnye
magot; 7 gránum
Kamphorát. Tsi-
naly 1 és fél mesz-
szely tejet, 's az
után adgy hozzá.
lót fejer mák syru-
pot. Minden má-
sodik órában egy
findsiával kell. bé
adni.

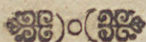
M. leni igne, & ex-
tende super alu-
tam.

No. 39.

R. Aqn. rutæ.
unc. vjjj.
Acet. antisept.
unc. jß.
Syrup. Cort. Citr.
unc. jj.
M. sumat æger omni
hora duo cochlea-
ria.

No. 40.

R. Amygd. dulc.
Semin. Melon. aa.
unc. j.
Campbor. gr. vjj.
f. l. a. emulsio; col.
libr. jß. adde:
Syrup. pap. alb.
unc. jß.
M. sumat æger omni
bihorio vasculum.

No. 41.

V. 4 Lót oszlátó fő-
speciefeket. Főzd,
's azután márt
rubát a' levibe, 's
kösd melegen a'
fejére.

No. 42.

V. 1 Lót dobány le-
velet; 6 könting
fennalevelet. Vag-
dald öszve, 's főzd
egyfertál óráig; az
után fatsarj-ki egy
meszszely vizet, 's
adgy hozzá 4 lot
mézet. Klifternek
vesd-bé.

No. 43.

V. 8 Lót fekete na-
dály gyökeret; 4
lót fejer málvagyö-
keret; 2 lot édes
gyökeret. Vagdald

No. 41.

R. Spec. cephal. re-
sol. unc. jj.
D. pro fomento.

No. 42.

R. Fol. tabac. unc. β.
- - fennæ. dr. vj.
Conf. coq. f. q. aqu.
per quadr. hor. col.
expressæ libr. j.
adde:
Mell. unc. jj.
M. pro enemate.

No. 43.

R. Rad. consol. maj.
unc. jv.
- - alth. unc. jj.
Glycyrrh. unc. j.

dald öszve fött viz- M. Conf. pro De-
nek. cocto.

No. 44.

No. 44.

V Tojás fejért; a'
mennyi tettzik; jó
erös eget bort, a-
vagy pálinkát egy
keveset. Földedény-
ben gyenge tűznél
veszszövel avagy
kalánnal addig
verd, míg ir nem
lesz belöle.

R. Album. ovor.

q. v.

Spirit. vini paucul.

In vase figulino su-
pra lenem ignem
virgis, aut coch-
leari tamdiu agita;
donec unguenti
consistentiam ac-
quirat.

No. 45.

No. 45.

V. 40 Granum sok
basznú söt; annyi
jó rabarbarumat.
Tfinályport, 's add
bé egyszerre.

R. Sal. polychr.

Rhei. elect. aa.

gr. XL.

M. f. pulvis pro doñ.

No. 46.

No. 46.

V. 10 Lót fris ola-
jot; 4 lót traga-

R. Olei recentis

unc. v.

cánt mucilágót.
Tfindly klisztért.

Mucil. gum. tra-
gac. unc. jj.
M. pro enemate.

No. 47.

No. 47.

V. 2 és fél mesz-
szély fött árpa vi-
zet; 1 és fél kön-
ting gálitzkö spi-
ritust; 4 lót mál-
na syrupot. Add
italnak.

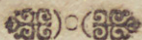
R. Decoct. hord.
libr. jjß.
Spir. vitriol. dr. jß.
Syrup. rub. idæi.
unc. jj.
M. pro potu ordi-
nario.

No. 48.

No. 48.

V. 1 Lót China ex-
tractum; 2 lót
viola syrupot; an-
nyi szent János
gyökér syrupot; 8
lót egész tzitrom
vizet. Minden ó-
rában két kalánnal
kell bé adni.

R. Exrr. Cort. per.
unc. ß.
Syrup. violar.
- - - diacod. aa.
unc. j.
Aqu. totius Citr.
unc. jv.
M. sumat æger omni
hora duo coch-
learia.

No. 49.

V. 4 Lót savanyú
pálma gyümöltzet;
2 lót fehér málna
gyökeret. Vagdald
öszve 's főzd egy
fértál óráig; azu-
tán szűrj-le 1 és fél
mészszely fött vi-
zet; adgy hozzá
1 és fél Könting
tisztított faletro-
mat; 3 lót man-
nát; 2 lót léány som
syrupot. Minden
második órában
egy findsiával kell
bé adni.

No. 50.

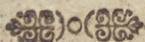
V. 4 Lót fehér málna
gyökeret; annyi
vizi tök gyökeret;
2 marék málna le-
velet; annyi pörje
füvet; annyi vio-
la levelet; 1 marék

No. 49.

R. Tamarind. unc. j.
Rad. alth. unc. j.
Conf. coq. f. q. aqu.
per quadr. hor.
col. libr. jβ. adde:
Nitr. pur. dr. jβ.
Mann. elect.
unc. jβ.
Syrup. berber.
unc. j.
M. sumat æger omni
bihorio vasculum.

No. 50.

R. Rad alth.
- - nymphæ. aa.
unc. j.
Fol. malv.
- - parietar.
- - violar. aa. m. j.

nemes szék fü virá-
got; annyi ló-bere
virágot. Vagdald
öszve, 's főzd 7
meszszely vízben
fél óráig; azután
négy rét fogatt ru-
bát marts belé, 's
küsd a fájós helyre
jó melegen.

No. 51.

V. 1 Fent len-mag
lisztet, avagy po-
gácsát; 12 lóť fe-
jér kennyér belet.
Főzd főtt fejer
málva vízben fél
óráig. hogy legyen
Kataplásma.

No. 52.

V. 8 Lóť lágyító spe-
cieft. Főzd Kata-
plásmának.

Flor. Chamamel.

- - melilot. aa.
m.j.

Conf. coqu. in libr.
vjj. aqu. per semi-
hor. Calido hoc
liquore imbuantur
lintea quadrupli-
cata, & parti do-
lenti admovean-
tur calide.

No. 51.

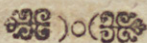
R. Farin. sem. lin.
libr. j.
Micæ pan. alb.
unc. vj.

Coq. in decocti alth.
q. s. ad consisten-
tiam cataplasmatís.

No. 52.

R. Specier. emoll.
unc. jv.

Coqu. s. q. aqu. in
Cataplasma.

No. 53.

V. 6 Lót fejérmálva
gyökeret; 2 marék
fejérmálva levelet;
2 lót édes gyökeret.
Vagdald öszve fött
viznek.

No. 53.

R. Rad. alth. unc. jiiij.
Fol. alth. m. jj.
Glycyrr. unc. j.
M. cons. pro de-
cocto.

No. 54.

V. 8 Lót China port.
Főzd két óráig, 's
azután szűrj - le
egy itze fött vizet.
Özd négy részre.
Minden ötödik órá-
ban egy részszelet
klistérezz.

No. 54.

R. Pulv. cort. per.
opt. unc. jv.
Coq. s. q. aqu. per
duas horas. Colat.
divide in jy. par-
tes. Omni quinta
hora portio una in
anum injiciatur.

No. 55.

V. 6 Lót China port.
Főzd két óráig, 's
azután szűrj - le
egy itze vizet;
adgy hozzá 6 lót
karmasin syrupot.
Minden órában egy

No. 55.

R. Pulv. cort. per.
opt. unc. jiiij.
Coqu. s. q. aqu. per
duas horas, colat.
libr. jj. adde:
Syrup. gram. kerm.
unc. jiiij.

*findsiával kell bé-
adni. Tégy min-
den findsiába 10
gránium Chinasót.*

M. sumat æger omni
hora vasculum
cum granis x. sa-
lis corticis peru-
viani trititando
parati.

No. 56.

No. 56.

*V. 7 Lót laxáló bé-
tsi vizet; 3 kön-
ting sok hasznú
sót. Adgy be egy-
szerre.*

R. Aqu. lax. D. V.
unc. iijß.

Sal. polychr.
dr. iij.

M. pro haustu.

No. 57.

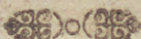
No. 57.

*V. 12 Lót parásaban
sült édes alma be-
let; édes tehéntéj-
jel tsindly Cata-
plásmát; azután
adgy bozzá fél
könting Sáfrán
port. Melegen
kösd a' fájós ta-
gra.*

R. Pulp. pomor. dulc.
sub cineribus as-
sat. unc. vj.

Lact. vacc. dulc.
q. s. ut f. cata-
plasma. Adde.

Croc. pulver. dr. ß.
M.

No. 58.

V. 4 Lót rósa vizet;
2 könting magyar
királyné vizet.
Elegyisd össze.

No. 59.

V. 1 Könting fekete
kükörtlés extractu-
mat; 6 könting
magnesiát. Tsinály
port. Minden nap
háromszor egy kés
hegygyel kell be-
adni.

No. 60.

V. 1 Lót bürok ex-
tractumat; 1 kö-
nting közönséges pi-
lula extractumat.
Tsinály 3 gránnyai
pilulákat. Minden
nap háromszor
hármot kell beadni.

No. 58.

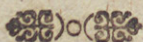
R. Aq. ros. rubr.
unc. jj.
Aq. Regin. Hung.
dr. jj.
M. pro Collyrio.

No. 59.

R. Extr. pulsat. nigr.
dr. j.
Magnes. nitr. dr. vj.
M. f. pulvis tenuis-
simus. Sumat æ-
ger ter de die,
quantum cuspidē
cultri capi potest.

No. 60.

R. Extr. Cicuti
unc. β.
Mass. pilul. extr.
cathol. dr. j
M. f. pilulæ gr. jjj.
sumat æger ter de
die tres.

No. 61.

*V. 2 Lót irós vaját;
1 könting készite-
tett tutzia port;
6 gránium kék gá-
litzkö port; 25
gránium veres præ-
cipitátust. Tsinály
irat.*

No. 61.

*R. Butyr. recent.
unc. j.
Pulv. tutiæ pptæ.
dr. j.
- Vitriol. Cypr.
gr. vj.
Merc. præc. rubr.
gr. xxv.
M. exactissime pro
Unguento.*

No. 62.

*V. Édes téjből készi-
tetett savót ital-
nak.*

No. 62.

*R. Ser. lact. pro po-
tu ordinario.*

Nro. 63.

*V. 24 gránium mer-
curius pilulákat az
austriai provinciá-
lis patikáros könyv-
ből. Tsinály 6 pi-
lulákat, 's add bé
egyszerre minden
harmad nap.*

No. 63.

*R. M. Pil. Merc. P. P.
gr. xxjv.
F. pilulæ No. vj. D. pro
dosi. Repetantur
omni tertia die.*

No. 64.

V. 2 Lót fejemálva
gyökeret: 4 lót
széles lapú gyöke-
ret. Vagdald öszve,
's főzd egy fértál
óraig; adgy hozzá
2 lót édes kömény
gyökeret. Tartsd-
még egy fértál ó-
ráig forró vízben;
azután szürj-le 2
és fél mészszely fött
vizet; adgy hozzá
5 lót földi füst-fü-
syrupot; 3 könting
terra foliata li-
quort. Minden
második órában
egy findsidval kell
bé adni.

No. 65.

V. 6 lót édes alma
belet; 6 lót fejer
kenyér belet; 2
marék borza virá-

No. 64.

R. Rad. alth. unc. j.

- - - bardan.

unc. jj.

Conf. coqu. s. q. aqua
per quadr. hor.
sub finem coctio-
nis adde:

Radic. fenic.

unc. j.

Stent adhuc in fer-
vida infusione per
quadr. hor. col.
libr. jjß. adde:

Syrup. fumar.

unc. jjß.

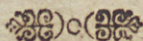
Liq. terr. fol. tart.
dr. iij.

M. sumat æger omni
bihorio vascu-
lum.

No. 65.

R. Pulp. pomor. a-
cid. dulc.

Micæ pan. alb. aa.
unc. iij.

got. Vagdald ösz-
ve, 's főzd Kata-
plásmának; a' fő-
zésnek vége felé
adgy bozzá 10
gránum Kamphort;
20 gránum au-
striaei Sáfránt.
Gyenge ruhában
melegen a' szemre
kell kötni.

Flor. samb. m. ij.
M. Conf. coq. f. q.
aqu. in form. ca-
taplasmatitis, sub fi-
nem coctionis ad-
de:
Camphor. gr. x.
Croc. austriaci.

gr. xx.

M. In molli linteolo
cataplasma oculis
imponatur calide.

No. 66.

No. 66.

V. 12 Lót rósa vizet;
12 tsepp ezüst ge-
lét etzetet. Tsinály
szemnek való vizet.

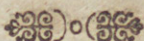
R. Aqu. rosarum,
unc. vj.
Acet. litarg. gtt. xij
M. pro collyrio.

No. 67.

No. 67.

V. Fél könting Zin-
cus virágot; 12
lót rósa vizet. Tsi-
nály szemnek való
orvoságot.

R. Flor. Zinci. dr. β.
Aqu. rosarum,
unc. vj.
M. pro Collyrio.

No. 68.

V. 6 Gránum fejer
gálitzkövet ; 8 lót
rósa vizet, Tfinály
szemnek való vizet.

No. 68.

R. Vitriol. alb. gr. vj
Aqu. rosar. unc. jv
M. pro collyrio.

No. 69.

V. 10 Lót rósa vi-
zet ; 2 lót birs al-
ma-mag mucilá-
gót. Keverd öszve.

No. 69.

R. Aqu. rosar. unc. v
Mucil. sem. cyd.
unc. j.
M. D. U.

No. 70.

V. Tützia irat, a'
mennyi tettzik.

No. 70.

R. Ungu. de tutia.
q. p.
D. U.

No. 71.

V. 2 Lót ló - bere-
fü flastromot.

No. 71.

R. Empl. de melilot.
unc. j.
D. U.

No. 71.

V. 10 gránum tisz-
titott salétromat ;

No. 72.

R. Nitr. pur. gr. x.
Sacchar. gr. xx.

20 gránum nádme- M. f. pulvis. Detur
zet. Tsinály port, talis omni die bis,
's adgy bé minden aut ter.
nap kettőt, avagy
bármát.

No. 73.

No. 73.

V. 8 Lót fekete szap- R. Sap. nigr. unc. jv
pant. Föld péppé. Coqu. s. q. aqu. in
consistentiam
pultis.

No. 74.

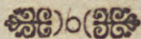
No. 74.

V. 1 és fél meszszely R. Decoct. hord.
főtt árpa vizet; libr. jß.
2 lót rósa mézet. Mell. rosar. unc. j.
Keverd öszve gar- M. pro gargarimate.
garismának.

No. 75.

No. 75.

V. 1 Marék rutat; R. Hb. rutæ.
annyi vízi fok-
bagymát. Vagdald
öszve, 's tartsd for-
ró vízben egy fértál
- - Scord. aa.
m. j.
Confc. infunde s. q.
aquæ fervidæ per

órág. Szürj-le
másfél meszszely
vizet, 's adgy hoz-
zá 3 lót rósa mé-
zet; 2 könting myr-
rha tinçurát. Ke-
verd öszve garga-
rismának.

No. 76.

V. 2 Mar. lürket. Vag
dald öszve, 's tartsd
egy fértál órág
forró vizben; azu-
tán szürj-le 1 és
fél meszszely vizet,
's adgy hozzá 3
lót rósa mézet. Ke-
verd öszve garga-
rismának.

No. 77.

V. 1 és fél meszszely
bórza virág vizet;
3 lót rósa mézet;
annyi sederj syru-
pot; 8 lót frissen

quadr. hor. col.
libr. jß. adde:
Mell. rosar. unc. jß
Tinct. myrrh. dr. jj.
M. pro gangaris-
mate.

No. 76.

R. Hb. cicut. m. jj.
Cons. infund. f. q.
aqu. fervid. per
quadr. hor. col.
libr. jß. adde:
Mell. rosarum,
unc. jß.
M. pro gangaris-
mate.

No. 77.

R. Aqu. flor. samb.
libr. jß.
Mell. rosar. unc. jß.
Syrup. moror.
unc. jß.

kinyomatott fülfü,
avagy házi zöld
levet. *Elegyisd*
öszve.

No. 78.

V. 1 és fél megszszely
borza virág vizet;
3 lót rósa mézet;
annyi viola syru-
pot; 20 tsepp gá-
litzkö spiritust.
Elegyisd öszve.

No. 79.

V. 2 Lót rósa mézet;
20 tsepp só spiri-
tust. *Elegyisd* ösz-
ve.

No. 80.

V. 1 és fél megszszely
borza vizet; 4 lót
szederj syrupot; c

Succ. semperviv.
maj. rec. expr.
unc. jv.

M. pro collutorio.

No. 78.

R. Aq. flor. samb.
libr. jβ.

Mell. rosar.

Syrup. violar. aa.
unc. jβ.

Spirit. vitrioli,
gtt. xx.

M. pro collutorio.

No. 79.

R. Mell. rosar. unc. j.
Spir. sal. acid.
gtt. xx.

M. D. U.

No. 80.

R. Aq. flor. samb.
libr. jβ

fél könting só spi
ritust. *Elegyisd*
öszve.

Syrup. moror.
unc. jj.
Spir. fal. acid.
dr. β.

M. pro collutorio.

No. 81.

No. 81.

V. 1 és fél meszszely
főtt árpa vizet;
4 lóts birs alma
mag mucilágot; 2
lót szent János
gyökér syrupot.
Elegyisd öszve.

R. Decoct. hord.
libr. jβ.

Mucil. sem. Cy-
don. unc. jj.

Syrup. diacod.
unc. j.

M. pro Collutorio.

No. 82.

No. 82.

V. 2 lóts rósa mézet;
annyi birs alma
mag mucilágot.
Elegyisd öszve.

R. Mell. rosar.

Mucil. sem. cydon.
aa. unc. j.

M. D. U.

No. 83.

No. 83.

V. 12 Lóts fehér ré-
pát héjáftól. Vag-
dald meg, 's főzd

R. Rapar. alb. cum
cort. unc. vj.

egy fértál óráig.
Sziürj - le másfél
mészszely fött vi-
zet, gyengén fa-
tsard ki; azután
adgy hozzá 3 lót
szederj syrupot.
Ezzel a' torkat
gyakran kell öble-
getni; lehet min-
den második órá-
ban egy findsiával
le-is nyelni.

No. 84.

V. 5 Lót föld-füst-fü-
vizet; 4 lót kalán-
tevelü fü vizet; 14
lót borza virág vi-
zet; másfél kön-
ting terra foliata
liquor. Elegyisd
öszve. Minden má-
sodik órában két
kalánnal kell bé-
adni.

Conf. coq. s. q. aqu.
per quadr. hor.
col. libr. jß. leviter
expressæ adde:
Syrup. moror.

unc. jß.

M. pro collutorio.
Potest æger etiam
deglutire omni
bihorio vasculum
tepide.

No. 84.

R. Aqu. fumar.
unc. jß.

- - cochlear.
unc. jj.

- - flor. samb.
unc. vj.

Liqu. terr. fol.
tart. dr. jß.

M. sumat æger omni
bihorio duo coch-
learia.

No. 85.

V. 3 Könting rák
szem port; annyi
colchicum etzetet;
3 löt fejer málva
syrupot; 14 löt
édes könting mag
vizet; 2 könting
terra foliata li-
quort; 20 tsepp
édes salétrom spi-
ritust. Minden má-
sodik órában két
kalánnal kell bé-
adni.

No. 86.

V. Fél Könting ja-
lappát; annyi tisz-
titott bor követ.
Tfinály port, 's
add bé egyszerre.

No. 87.

V. 1 Marék bürköt;
annyi borza virá-

No. 85.

R. Lap. Cancror.

Acet. Colchid. aa.
dr. jii.

Syrup. alth. unc. j³

Liq. ter. fol. tart.
dr. jj.

Spir. nitr. dulc.
gtt. xx.

M. sumat æger omni
bihorio duo coch-
learia.

No. 86.

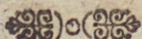
R. Rad. Jalapp.

Crem. tartari, aa.
dr. β.

M. f. pulvis pro
dosi.

No. 87.

R. Hb. Cicut. m. j.
Flor. samb. m. j.

got. Vagdald ösz-
ve, 's tartsd forró
vizben egy fértál
óraig. Szűrj - le
másfél megszely
fött vizet, 's adgy
hozá 3 lóť mézet.
Tartsan a' szájjá
ban lágy melegen
belöle gyakran a'
beteg.

Conf. infund. f. q.
aqu. ferv. per
quadr. hor. col.
libr. jß. adde:
Mell. pur. unc. jß.
M. servet æger fre-
quenter in ore ca-
lide.

No. 88.

No. 88.

V. 1 Lóť búřőķ ex-
tractumot. Třínály
3 gránnyí nebéz
piluláķot Minden
nap kéťťřer, vagy
bářőřřor bářmat
kell bé adni.

R. Extr. Cicut.
unc. ß.

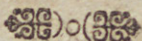
F. Pilulæ gran. iij.
sumat æger ter de
die duas, aut tres.

No. 89.

No. 89.

V. 1 Lóť velentřei
řzappont ; annyi
búřőķ extractumot.
Elegyířđ öřřve, 's
řřínály 3 gránnyí

R. Sapon. venet.
Extr. Cicuti aa.
unc. ß.
M. f. pilulæ gr. iij.

pilulákat. Minden
nap háromszor
hármat kell be
adni.

No. 90.

V. I és fél könting
ammoniacum gum-
mit; annyi gál-
bánt; 15 gránium
Kámfort; annyi
bódtetemet; fél könting
ruffi pilulát;
tengeri gyanta
tináurából an-
nyit, a' mennyivel
3 gránnyi pilulá-
kat tfinálhattz.
Mindennap három-
szor hármat kell be-
adni egy findfia
herbathéval No. 20.

No. 91.

V. I Lót rosda nél-
kül való vas port;
annyi China port;

sumat æger ter de
die tres.

No. 90.

R. Gum. ammon.
- - - galban. aa.
dr. jβ.
Camphor.
Castor. aa. gr. xv.
M. p. Ruffi. dr. β.
Tinct. succin. q. f.
ut f. pilulæ gr. iij.
sumat æger ter de
die tres, super bi-
bendo vasculum
infusi sub No. 20.

No. 91.

R. Lim. mart. n. rub.
unc. β.

I könting tiszta
mirrha port ; 4 löt
fodor minta con-
servát; fodor minta
syrupból annyit, a'
mennyivel Electua-
riumot tsinálbatz.
Minden barmadik
órában egy szere-
tsen diónyit kell bé
adni egy findsia
herbatbével No. 20.

Pulv. Cort. per.
unc. β.

. . . myrrh. elect.
dr. j.

Conserv. menth.
unc. jj.

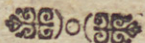
Syrup. menth. q. f.
ut fiat electuarium.
Sumat æger omni
trihorio ad ma-
gnitudinem nucis
moschatæ, cum va-
sculo infusi sub
No. 20.

No. 92.

V. I Könting olasz
üti - fü virágot.
I marék szék - fü
virágot. Vagdald
öszve, 's tartsd
forró vízben egy
fértal óráig; az-
után szűrj - le 12
löt vizet, 's add
klistérnek.

No. 92.

R. Flor. arnic. dr. j.
- - chamom. m. j:
Cons. inf. f. q. aqu.
ferv. per quadr.
hor. col. unc. vj.
D. pro clysmate.

No. 93.

V. 20 gránium Kám-
fort; 1 lót arabiai
gummi mucilágót.
Márvány mosár-
ban morfold el, 's
azután adgy hoz-
zá 12 lót szék-fü-
virág vizet. Ele-
gyisd öszve kli-
stérnek.

No. 94.

V. 2 Lót rósa mé-
zet; 3 könting ka-
lán levelü-fü spiri-
tus. Elegyitsd
öszve.

No. 95.

V. 1 Gránium tiszta
laudanumot; 2 lót
fris mandola ola-
jot. Elegyisd ösz-
ve estvéli italnak.

No. 93.

Rx. Camphor. gr. xx.
Mucil. Gum. arab.
unc. β.
In mortario marmo-
reo bene tritis, &
mistis adde:
Aq. flor. chamom.
unc. vj.
M. pro clysmate.

No. 94.

Rx. Mell. rosarum
unc. j.
Spir. cochl. dr. iij.
M. D. U.

No. 95.

Rx. Laud. pur. gr. j
Ol. amygd. rec. pr.
unc. j.
M. pro haustu ve-
spertino.

No. 96.

V. 4 Lót fejer mál-
va gyökeret ; 2
lót polygala gyö-
keret ; annyi li-
chent. Vagdald
öszve fött viznek.
Negyedik része egy
itze vízben fél ó-
ráig főzettetik, és
a' le szűrt víz 24
órak alatt fndsián-
ként harmad rész
édes téjjel bé ada-
tik.

No. 97.

V. 1 Könting tisztá
temjént ; annyi
tisztá mastikset ; 1
lót meg-sűrűített
édes gyöker levelet ;
Terpentinával tsi-
náty 4 gránnyi pi-
lulákat. Minden
harmadik órában
kettőt kell be adni ;

No. 96.

R. Rad. alth. unc. ij.
- - polygal.

Lichen, Island. aa.
unc. j.

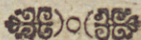
M. conf. pro deco-
cto. Pars quarta in
libr. ij. aqu. coqu.
per semihor. col.
absumitur vascula-
tim intra 24 hor.
cum tertia parte
lactis recentis.

No. 97.

R. Oliban.

Mastich aa. dr. j.
Succin. insp. Gly-
cyr. unc. 3

Therebinth. q. f.
ut f. pilulæ gr. jv.
sumat æger omni
trihorio pilulas
duas, & bibat de-

igyük a' beteg egy
findfia herbathét
réa a' Nro. 98. le-
íratott szerekből.

super j. vasculum
infusi sub No. 98.

No. 98.

No. 98.

V. 1 Marék apró
bojtorján füvet ;
annyi arany vész-
sző füvet ; annyi
ökör fark-fü-virá-
got. Vagdald ösz-
ve herbathének.

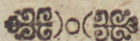
R. Hb. agrimon.
- - virg. aur.
Flor. verbas. aa.
m. j.
Consciffa mista D.
pro the.

No. 99.

No. 99.

V. 2 Lót fejer mál-
va gyökeret ; 4 lót
pörje gyökeret ; 2
marék fejer málva
levelet. Vagdald
öszve, 's főzd fél
óraig ; a z u t á n
szűrj-le egy itze
fűt vizet, 's adgy
bozzá 1 könting
mosotlan izzasztó

R. Rad. alth. unc. j.
- - gram. unc. jj.
Fol. alth. m. jj.
M. conf. coq. f. q.
aq. per semih. col.
libr. jj. adde :
Stib. diaph. n. abl.
Nitr. pur. aa. dr. j.
Oxym. scill. unc. jj.

piskóltz port; an-
nyi tisztított salé-
tromat; 4 lót ten-
geri bagymás et-
zetes mézet. Min-
den harmadik órá-
ban egy findsiával
kell bé adni lágy
melegen.

No. 100.

V. I Lót polygala
gyökér port; an-
nyi China port;
melynek készített
mézzel tsinály lágy
electuariumot. Min-
den második órá-
ban egy küs kalán-
nal kell bé adni.

No. 101.

V. I Könting velen-
tzei szappant; an-
nyi ammoniacum
gummit; annyi bü-

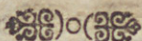
M. sumat æger omni
trihorio valculum
repide.

No. 100.

R. Pulv. rad. polyg.
- - Cort. per. aa.
unc. β.
Mell. pectoral. q.
s. ut s. electua-
rium molle. Sti-
mat æger omni
bihorio parvum
cochleare.

No. 101.

R. Sapon venet.
Gumm. ammon. aa.
dr. j.

rök extractumat;
fél könting Ruffi
pilulákat. Tsnály
proprietas elyxi-
riommal. 3 gránny
pilulákat. Minden
nap hármát há-
romszor kell bé
adni.

No. 102.

V. 4 Lót etzetes mé-
zet; 2 lót szent
János gyökér sy-
rupot. Gyakran
küs kalánnal kell
bé adni.

No. 103.

V. 2 Könting hód-
tetem tincturát; 1
könting szarvas
szarv spiritust. E-
legyisel öszve.

Extr. Cicut. dr. j.
M. P. Ruffi. dr. 6.
Elix. propriet. q.
f. ut f. pilulæ gr.
jjj. sumat æger
ter de die tres.

No. 102.

R. Oxym. simpl.
unc. jj.
Syrup. diacod.
unc. j.
M. sumat æger sæ-
pius parvum coch-
leare.

No. 103.

R. Tinct. Castor.
dr. jj.
Spir. C. C. dr. j.
M. D. U.

No. 104.

*V. 8 Lót ruta vizet ;
 2 lót fodor minta
 vizet ; 20 tsepp
 bód-tetem tinctu-
 rát ; 15 tsepp lau-
 danum liquidumot.
 Minden fértály
 órában két kalán-
 nal kell bé adni.*

No. 105.

*V. 1 Könting sok
 basznú sót. Tsi-
 nály port belöle.
 Minden barmadik
 órában egyet kell
 bé adni.*

No. 106.

*V. 2 Könting tojás
 székivel fel oldaz-
 tatott ammoniacum
 gummit ; 4 lót ter-
 geri bagymás etze-*

No. 104.

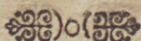
*R. Aqu. rutæ.unc.jv.
 Syrup. menth.
 unc. j.
 Tinct. Castor.
 gtt. xx.
 Laud. liq. syd.
 gtt. xv.
 M. sumat æger omni
 quadrante horæ
 duo cochlearia.*

No. 105.

*R. Sal. polychr.
 dr. j.
 F. pulvis pro dosi.
 Sumat æger omni
 trihorio unum,*

No. 106.

*R. Gumm ammon.
 vitello ovor.
 sol. dr. jj.
 Oxym. scill. unc. jj.
 Sal. polychr. dr. jß*

tes mézet ; 1 és
fél könting sok
basznú sót ; 16 löt
édes kömény vizet.
Minden második
óraban két kalán-
nal kell bé adni.

No. 107.

V. 16 Löt ruta vi-
zet ; 3 löt fodor
minta syrupot ; 20
tsepp salamiák áni-
sos spiritust , 15
tsepp laudanum li-
quidumot. Minden
fél óraban két ka-
lánnal kell bé adni.

No. 108.

V. 1 Könting scam-
moneumot ; 1 löt
büdös kö virágot ;
annyi fejer magné-
siát. Tsinályport.
Minden nap há-

Aqu. foeniculi
unc. viij.

M. sumat æger omni
bihorio duo coch-
learia.

No. 107.

R. Aqu. rut. unc. viij.
Syrup. menth.

unc. jß.

Spir. sal. ammon.
anis. gtt. xx.

Laud. liq. syd.
gtt. xv.

M. sumat æger omni
media hora duo
cochlearia.

No. 108.

R. Scammon. dr. j.
Flor. sulph.

Magnes. nitr. aa.
unc. ß.

romszor küs ka- M. f. pulvis sumat
lánnal kell beadni; æger ter de die
igyék red a' beteg parvum cochlea-
két findfia fött vi- re, & bibat bina
zet a' No. 109. le- vascula ex infuso
írt Orvosságból. seq.

No. 109.

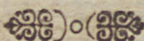
No. 109.

V. 8 Lót széles lapu R. Rad. bardan.
gyökeret; 4 lót fe- unc. jv.
jér málna gyöke- - - alth. unc. jj.
ret; 2 lót édes gyö- Glycyrrh. unc. j.
keret. Vagdald ösz- M. conf. D. pro the.
ve. Egy marék-
nyit egy itze viz-
ben egy fértal óráig
főzni kell.

No. 110.

No. 110.

V. 14 Lót fodor R. Aqu. menth.
minta vizet; 3 lót unc. viij.
fodor minta syru- Syrup. mentb.
pot; 2 könting fo- unc. jß.
dor minta spiritust. Spirit. menth.
Minden második dr. jj.

óraban két kalán-
nal kell bé adni.

M. sumat æger omni
bihorio duo coch-
learia.

No. III.

V. 1 Könting Kám-
phort; Belénd-fü-
olajból annyt, a
mennyiben el-olvod
a' Kámpbor. Adgy
bozzá 2 lóť fejer
málva irat. Ke-
verd öszve.

No. III.

R. Camphor. dr. j.
Ol. Hyosciam. q.
f. ut solvatur,
adde:
Ungu. de alth.
unc. j.

M. D. U.

No. II2.

V. 1 Könting velen-
tzei szappant; an-
nyi ammoniacum
gummit; annyi bü-
rök extractumot;
félkönting Ruffi pi-
lulát; Elixirium
proprietasból an-
nyit, a' mennyivel 3
gránnyi pilulákat

No. II2.

R. Sapon. venet.
Gumm. ammon.
Extr. Cicut. aa.
dr. j.
M. P. Ruffi.
dr. β.
Elix. propr. q. f.
ut f. pilulæ
gr. iij. sumat

csinálhattz. Minden-
nap háromszor háromat
kell be - adni; ha el-
fogy megint újra kell
készíteni.

No. 113.

V. 6. Lót pörje - gyö-
keret; 2. löt Cichori-
gyökeret. Vagdald-
őszve, 's főzd fél-ó-
ráig. Szűrle-le más-
fél megszety vizet,
's adgy - hozza 3.
könting fok - haszná-
sót; 4. löt öt őszla-
tó gyökerekből készí-
tetett Syrupot. E-
legyisd - őszve, 's
adgy - be minden má-
sodik órában egy find-
siával, avagy tsészé-
vel.

No. 114.

V. 1. Lót Velentzei
szappant; 1. font

aeger ter de die
tres

No.

R. Rad. gramin.

unc. jii.

- - Cichor. unc. j.

Confc. coqu. f. q. aq.
per semihor. col.
libr. jf. adde:

Sal. polychr. dr. jii.

Syrup. v. rad. aper.

unc. jj.

M. fumat aeger omni
bihorio vasculum.

No. 114.

R. Sapon. venet.

unc. f.

földi füst - fü - vizet ;
 2. könting leveles bor-
 követ ; 1. és fél kön-
 ting jó rabarbarumot ;
 4. löt földi füst - fü
 Syrupot. Elegyisd-
 öszve , 's adgy - bé
 minden második órá-
 ban két kalánnal.

No. 115.

V. 4. Löt pörje - gyöke.
 ret ; annyi oroszlány-
 fog - fü gyökeret ; két
 márék földi füst - fü-
 vet ; egy márék fe-
 jér - málvá levelet.
 Vagdald öszve. Egy
 máréknyit főzz egy i-
 tze vizben fél - órá-
 ig , azután fatsard-
 ki , 's szüred-le. Min-
 den második órában
 egy findsidval kell bé-
 adni. Ezeket a' spe-
 cieseket lehet gyakran
 meg-főzni.

Aq. fumar.

libr. j.

Terr. fol. tart.

dr. jj.

Rhei. elect. dr. jß.

Syrup. fumar.

unc. jj.

M. fumat aeger omni
 bihorio duo cochl.

No. 115.

R. Rad. gram.

- - - Tarax. aa..
 unc. jj.

Hb. Fumar. m. jj.

Fol. alth. m. j.

M. conf. D. pro de-
 cocto. Manipulus
 unus coquatur in di-
 midia mensura aquae
 communis per semi-
 horam , decolatura
 fortiter expressa bi-
 bat aeger omni biho-
 rio vascul. Coctionis
 cum iisd. speciebus
 saepius potest repeti.

No. 116.

V. 2. Könting sok basz-
 nai söt ; 1. könting
 gálitzköves bor kövöt
 6. löt földi füst-fü
 Syrupot ; 16. löt földi
 füst-fü - vizet. Ele
 gyisd-öszve, 's adgy
 bé m i n d e n má-
 sodik óraban két ka-
 lánnal.

No. 117.

V. 4. Löt pörje-gyöke-
 ret ; annyi oroszlány
 fog-fü-gyökeret ; egy
 máter fodor-mintát ;
 annyi földi füst-fü-
 vet ; annyi pápa-fü-
 levelet ; annyi hideg-
 lelés üzö füvet. Vag-
 dald-öszve, 's főzdd
 meg jól be-fedett e-
 dényben, ugy a' mint
 No. 115. jóvosoltatott.

No. 116.

R. Sal. polychr.
 dr. jj.
 Tartar. Vitriol.
 dr. j.
 Syrup. fumar.
 unc. jjj.
 Aqu. fumar.
 unc. vjjj.
 M. sumat aeger omni
 biborio duo cochl.

No. 117.

R. Rad. gramin.
 - - - tarax. aa.
 unc. jj.
 Hb. menth. crisp.
 - - Fumar.
 Fol. Cardui bened.
 summ. Centaur. min.
 aa. m.j.
 M. confc. coq.vase bene
 clauso, et bibat aeger
 ut No. 115.

No. 118.

V. Fél Könting porist; 2. löt fejer - málva syrupot; annyi földi füst-fü syrupot; 12. löt földi füst-fü-vizet. Elegyisd - öszve 's adgy-bé minden má-sodik óraban két kálánnal j igyék rája a' a' No. 53. le - iratott bherbatheból.

No. 119.

V. 2. Scrupulus fényes kémény - kormot; egy scrupulus galitzkövös borkövöt. Tfindlly port, minden nap ket-töt, avagy bármot kell bé-adni: igyék rája a' beteg egy findfia herbatbét Nro. 117.

No. 120.

V. 2. Könting sok lasz-nú söt; 1. könting

No. 118.

R. Borac. venet. dr. § Syrup alth.
- - - fumar. aa.
unc. j.
Aqu. fum. unc. vj.
M.umat aeger omni bihorio duo cochlea-ria cum vasculo decocti sub No. 53.

No. 119.

R. Fulig Camin.
splen. scrup. jj.
Tartar. Vitriol.
scrup. j.
M. f. pulvis pro dosi.
Dentur tales duo vel tres de die cum vasculo infusi sub Nro. 117.

No. 120.

R. Sal. polychr.
dr. jj.

gálitzkövös borkövöt;
2. löt választott Chi-
na port ; 4. löt földi
füst-fü-syrupot ; 2.
löt fodor-minta syru-
pot ; 1. font földi füst-
fü-vizet. Elegyisd-
őszve, s' adgy-bé
minden második órd-
ban két kalánnal ; i-
gyék a' beteg egy find-
fia herbatbét No. 217.

No. 121.

V. 4. Löt vékony Chi-
na-port, Oszd-el 16.
részre, s' adgy-bé
minden második órd-
ban egyet ; igyék réd-
ja a' beteg egy findfia
herbatlét Nro. 117
Lehet mindeu órában-
is egyet bé-adni, mi-
kor a' forrózások kö-
zött rövid az üdö.

Tartar. Vitriol.

dr. j.

Pulv. subt. Cort.

peru. unc. j.

Syrup. fumar.

unc. jj.

- - - menth. unc. j.

Aqu. fumar. lib. j.

M. sumat aeger omni
bihorio duo cochlea-
ria cum vasculo infu-
si Nro. 117.

No. 121.

R. Pulver. subtiliss.

Chin. opt. unc. jj.

Divide in doses 16.

summat aeger omni
bihorio unum cum
vasculo infusi Nro.
117. Potest etiam o-
mni hora dari, dum
tempus inter paro-
xysmos breve est.

No. 122.

V. 2. Könting Liqueor
 Anodynust ; i. kön-
 ting hód - tetem Ef-
 sentidt ; annyi lau-
 danum Liquidumot.
 Elegyisd - öfzve , 's
 adgy - bé minden má-
 sodik órában 40. tsep-
 pet. Ez igen hasz-
 nos orvosság akkor,
 a' mikor a' görts je-
 len vagyon ; bá el-mu-
 lik a' görts , azután
 belölle semmit sem kell

No. 123.

V. 1. Könting válasz-
 tott myrrhát ; annyi
 dloét ; annyi velen-
 tzei szappant , annyi
 galbanum gummit ; an-
 nyi hód - tetem port ;
 fél-könting safrányt ;
 annyi ördög - szárt ;
 tengeri gyanta essen-
 tziából annyit , a'

Nro. 122.

R. Liqu. Anod. min.
 Hoff. dr. jj.
 Essent. Castor.
 Laud. liquid. Syd. aa.
 dr. j.
 M. sumat aeger omni
 bihorio 40. guttas.

Nro. 123.

R. Myrr. elect.
 Aloes gummof.
 Sapon. venet.
 Gummi Galban.
 Pulv. Castor. aa.
 dr. j.
 Croc. Orient.
 Asae faet. aa. dr. ß
 Essent. succin. q. f.
 ut f. l. a. pil. gr.

mennyivel két gránnyil
pilulákat tsinálbatz.
Minden reggel, és est-
le 10. kell egyszerre
bé-adni. Ez az or-
vosság igen hasznos
akkor, a' mikor a' gör-
tsek egészen el-mul-
tak, de sokáig kell
vele élni.

No. 124.

V. 2. Scrupulus rabar-
barumot ; 1. sbrupu-
lus fok hasznú söt ;
annyi rák szemet. Tsi-
ndlly port, adgy-bé
reggel egyet, és ha
erre eleget nem tisz-
túl ; adgy-bé estve
megint egyet.

No. 15.

V. 1. Lót fok hasznú
söt ; annyi magnésiát ;
annyi rák szemet.
Tsinálly port. Min-

jj. obduc. fol. arg.
Dentur omni mane,
et vespere 10. pro
dosi.

No. 124.

R. Rhei. elect. scr. jj.
Sal. plychr.
Lap. Canc. aa.
scrup. j.
M. f. pulvis pro dosi.
D. talis unus mane
et si aeger satis non
laxetur, detur alter
vesperi.

Nro. 125.

R. Sal. polychr.
Magnet. nitr.
Lap. Cancor. aa.
unc. ff.

den reggel, és este
egy kős kalánnal kell
bé-adni.

No. 126.

V. 2. Lót Gyomor fla-
stromot. Kend lágy
börre, 's kösd a' gyo-
mor tájára.

No. 127.

V. 1. Marék ruta fü-
vet; 2. lót dobány-
levelet; 1. könting
keferű Tser - taplót.
Vagdald - öszve, 's
föld egy meszszely
vizben fél - óráig;
szüred - meg, 's adgy
hozza 3. könting kony-
ha söt; annyi velen-
tzei szappant; annyi
hierapicrdt; 2. lot
fött kapor olaját. Tsi
adly klystért.

M. f. pulvis. Sumatæ-
ger mane; ac vesperi
parvum cochleare.

No. 126.

R. Emplast. de Labda.
unc. j.
D. pro Scuto stomachi-
co.

No. 127.

R. Hb. rutæ. m. j.
Fol. tabac. unc. j.
Agaric. dr. j.
M. Conf. coqu. in a-
quæ libr. j. col. de-
pur. adde:
Sal. gemm.
Sap. venet.
Elect. de Hierapi-
cra.
Ol. Anetthi cost. aa.
unc. j.
M. pro enemate.

No. 128.

V. 16 löt bétfilaxáló vizet;

1. löt fok basznú söt; 1

könting laxáló extracti.

4 löt fejer málva syru-

pot. Minden órában

négy | kalánnal kell bé-

adni, míg az emésztet

meg-nem ldgyül; ha el-

fogy, és az bas meg-nem

indul, akkor megint

újra kell készíteni.

No. 129.

V. 8 löt fodor minta-vi-

zet; 3. könting fodor

minta - spiritust; 40

tsepp laudanum liqui-

dumot. Mingyart két

kalánnal kell bé - adni,

és ha az bányás meg-

nem szünik, akkor

fél óra - múlva megint

két kalánnal kell bé-ad-

ni, míg a' beteg jobban

lesz.

No. 128.

R. Aq. lax. D. Vien.

unc. vjjj.

Sal. polychr.

unc. 6

Extr. Cathol dr. j.

Syrup. alth. unc. jj.

M. sumat aeger omni

hora quatuor cochle-

learia donec satis pur-

getur; repetatur, si

operatio non suce-

dat.

No. 129.

R. Aqu. menth.

unc. jv.

Spir. menth. dr. jjj.

Laud. liqu. Sy,

gtt. xl.

M. sumat aeger illico

duo cochlearia, et si

vomitibus non sistatur,

intra semihoram su-

mat iterum duo coch-

learia donec vomitus

remittat,

No. 130.

V. 2. Lót fennát; 8. lot mannat; 1. lot tisztított salétromot. Tartsd egy óráig két meszszely forró vizben; szűrd-le 's adgy hozzá 6. lot fodor mintba-vizet; 2. lot fa-héj-vizet. Minden órában egy findsiával kell bé-adni.

No. 131.

V. 1. Könting terjéket. Add-bé egyszerre,

No. 132.

V. 2. Scrupulus rabarbarumot; 1. scrupulus myrobalant. Tfindly port, 's add-bé.

No. 130.

R. Fol. Alexand.

unc. j.

Mann. calabr.

unc. jv.

Nitr. pur. unc. f.

Infunde cum aqua fervid. libr. jj. per hor. col. adde:

Aqu. menth. unc. jjj.

- - - Cinnamom.

unc. j.

M. sumat aeger omni hora vasculum coffe-anum,

No. 131.

R. Theriac. androm.

dr. j.

D. pro dosi.

No. 132.

R. Rhei. elect. scr. jj.

Myrobal. Citr.

scrup. j.

M. f. pulvis pro dosi.

No. 133.

V. 4. Lót fejer málva-gyökeret ; 1. marék fejer málva - levelet. Vagdald - öszve, 's főzd fél óráig ; a' főzésnek vége felé adgy-bozzá 2. lót sennát ; egy marék szék - füvirágot ; 8. lót man-nát ; 1 lót tisztított salé-tromot. Tarts - még egy óráig forrá viz-ben ; azután szűrj - le két mészszely vizet, 's adgy - bozzá 3 lót fejer málva syrupot ; annyi szent János-gyöker - syrupot. Min-den órában egy findsi-dyal kell bé - adni mig az emésztet meg-indul, 's meg - lágyul ; azu-tán minden harmadik órában egy findsidyal kell bé-adni , mig a' beteg meg - nem gyó-

No. 133.

R. Rad. alth. unc. jj.
Fol. alth. m. j.
Conf. coq. f. q. aqu. per
semit hor. sub finem
coctionis adde :
Fol. senn. sine stip.
unc. j.
Flor. cham. m. j.
Mann. calabr.
unc. jv.
Nitr. pur. unc. ß.
Stent adhuc in infusio-
ne calida per hor.
col. libr. jj. adde :
Syrup. alth.
- - diacodaa. unc. jß.
M. sumat aeger omni
hora vasculum, do-
nec fatis laxetur,
dein detur omni tri-
horio vasculum, do-
nec aeger sanetur, et
alvum pultaceam
sponte exoneret.

gyül, és az emésztet
magától lágyon menni
nem kezd.

No. 134.

V. 8. Lót inakat erősi-
tő irat; 4. lót fejer
mlva - irat; 6. lót
bangyd - spiritust. Ke-
verd - öszve.

No. 135.

V. 8 Lót fris mandola-
olajat; 1 lót salami-
ak spiritust k e v e r d
öszve.

No. 136.

V. 4 Lót Terpentint;
annyi irós vaját, a'
mennyivel irat tfinál-
batz kö-mosárban.

No. 134.

R. Ungu. nerv.

unc. jv.

- - - - alth.

unc. jj.

Spirit. formicar.

unc. jjj.

M. D. U.

No. 135.

R. Ol. amygd. dulc.

unc. jv.

Spir. sal. ammoniac.

unc. f.

M. D. U.

No. 136.

R. Terebint. comm.

unc. jj.

Butyr. rec. insul.

q. s. ut fiat unguen-

tun in mortario mar-

moreo subigendo.

No. 137.

V. 15 Marek meg-töretett fennyő - magot. Főzd elégséges vízben bé-fedett edényben egy fertály óráig ; azután forró vasat ölts-ki benne gyakran. Tfindly feredöt az el-eset tag-nak.

No.

V. 4. Font óltatlan meszet ; 2. font büdös kövöt. Főzd elégséges vízben fél - óráig. Tfindly feredöt a' paralyticus tagnak. Ha ezt a' vizet egy kád meleg vízbe tölted , akkor az egész testet meg - feresztheted.

No. 139.

V. 2. Font venike barmat ; fél font meg-tö-

No. 137.

R. Baccar. Juniper. contus. man xv. Coq. f. q. aq. vase clauso per quadran. hor. postea restinguat pluries ferrum candens. D. pro balneo membri paralytici.

No. 138.

R. Calc. viv. libr. jv. Sulph. libr. jj. Coqu. f. q. aqu. per semihor. D. pro balneo membri paralytici. Aqua dulci addita paratur pro toto corpore balneum.

No. 139.

R. Ciner. Sarment. libr. jj.

retett bűdös kövöt ;
12. löt rosdás vas-
port ; annyi salétro-
mot ; annyi bor - kö.
sót. Főzd fél-órâig
elegsêges vizben, 's
tfinâly feredôt a' pa-
ralyticus embernek.

No. 140.

V. 4. Löt fejer - málva-
gyökeret ; 2. marék fe-
jer málva - levelet ;
egy marék ökör farkú-
fű - virâgot. Vagdald
öszve, 's főzd eleg-
sêges vizben fél-órâ-
ig, 'a' főzésnek vége
felé adgy - hozzá 2.
löt édes kömény - gyö-
keret ; fél - marék szék-
fű - virâgot. Tartsd
bé-fedett edényben jó
melegen egy fertály
órâig ; azután szürj-
le három mészszely vi-
zet, 's adgy hozzá

Sulph. contus.

libr. f.

Limat. ferr. rubig.

Nitr.

Sal. tart. aa. unc. vj.

Bulliant in f. q. aqu.
per semihor. Pare-
tur balneum pro pa-
ralytico.

No. 140.

R. Rad. alth. unc. jj.

Fol. alth. m. jj.

Flor. verbas. m. j.

M. Consc. coqu. f. qu.
per semihor. sub fi-
nem coctionis adde :

Rad. faenicul. unc. j.

Flor. chamom. m. f

Stent adhuc vase clauso
per quadr. hor. in
fervida infus. col.
libr. jjj. adde :

Stib. diaph. non abl.

dr. j f.

Syrup. Diacod.

unc. jj.

M. f. detur omni

más -fel könting mo-
sotlan izzasztó pis-
koltz - port; 4. löt
szent János - gyökér
syrupot. Elegyisd-ösz-
ve, 's adgy - bé min-
den harmadik órában
egy kávé findsiával
lággy melegen.

No. 141.

V. 12. Löt fött Dobány-
vizet; fel-könting sár-
tök - belet. Elegyisd-
öszve kliſérnek.

No. 142.

V. 12 tsep big laudá-
numot; 3 könting Sz.
János-gyökér-syrupot;
2. löt fodor minta-vi-
zet. Elegyisd-öszve,
's add - bé egyszerre.

No. 143.

V. 2 könting tiszta ter-
pentinát; egy tojás-

trihorio vasculum
caffeanum calide.

No. 141.

R. Decoct. tabac.

unc. vj.

Pulp. Colocyntid.

dr. ß.

M. pro clysmate.

No. 142.

R. Laud. liquid. Syd.

gtt. xjj

Syrup. diacod. dr. jjj.

Aqu. menth. unc. j.

M. I). pro dosi.

No. 143.

R. Terebint. pur.dr. jj.

vitell. ovi No. j.

fárgát ; törd - öszve ;
's azután elegífs-hoz-
zá egy löt terjéket ;
10 löt tehen - tejet.
Tfinály klystért , 's
vesd-bé.

No. 144.

V. 2 löt kenyér-flaflro-
mot ; annyi fáfrány-
flaflromot ; 30. tsepp
fodor minta olajot ;
egy könting peruviai
balsamot ; 2. könting
szeretsen dió olajot.
Tfinály flaflromot.

No. 145.

V. 6 Löt sárga-dinnye-
magot ; egy löt birs-
alma-magot ; más - fél
mefzszely főtt árpa-
vizet. Törd-öszve ;
's rubán fejd - által ,
hogy legyen tej ; az-
után adgy-hozzá 2 löt
veres Órmény földöt ;
4 löt Szent János-

diu simul tritis , et
bene permittis adde :
Theriac. andromach.
unc. ß.
Lact. vaccin. unc. v.
M. f. clyfma.

No. 144.

R. Empl. de crusta pan-
-oxycroc. aa. unc. j.
ol. destill. menh.
gtt. xxx.
Balsam. peruv. dr. j.
ol. nucis mosch. ex-
press. dr. jj.
M. f. emplastrum.

No. 145.

R. Semin. melon.
unc. jijj.
- Cydonior. unc. ß.
Aqu. hord. libr. j. ß.
fiat l.a. emulsio. adde :
Bol. armen. unc. j.
Syrup. diacod. unc. jj.
M. D. U.

gyökér - syrupot. Ele-
gyisd-öszve.

No. 146.

V. 6. könting veres Ör-
mény földet ; egy kön-
ting arabiai gummit ;
2 könting meg - kemé-
nyitetett Japoniai dré-
ca - fa - lev - port ;
3 löt terjéket ; annyi
mák - szrupot , a' men-
nyivel lecláriumot tsi-
nálhattz.

No. 147.

V. 2 Könting Simaruba-
héjat ; 2 mezfzeely vi-
vizet. Föld addig ,
mig 16 löttra apad ;
azután szürd-le , 's
adgy - hozzd 3 löt
fejer mák - syrupot.
Minden második órá-
ban két kalánnal kell
be - adni.

No. 146.

R. Bol. armen dr. vj.
Gumm. arab. dr. j.
pulver.terr. Catechu.
dr. jj.
Theriac. androm.
unc. j. f.
syrup. papav. alb.
q. f. ut f. Electua-
rium.

No. 147.

R. Cortic. Simarub.
dr. jj.
Aqu. pur. libr. jj.
Coqu. ad remanenti-
am unc. vjjj.
col. adde :
Syrup. papav. alb.
unc. j. f.
M. sumat aeger omni bi-
horio duo cochlearia.

No. 148.

V. 2 Lót Sáláb - gyöke-
ret. Tjinaly port be-
lölle; azután tartsd
16 lót forró vizben,
mig fel - olvad; rubán
nyomd - által - 's teád
hidegre, hogy vályék
kötsonnya belölle. Min-
den másödik órában
egy kalánnal kell bé-
adni elsőben citrom-lé-
vel meg - öntözvén, és
egy kevés nádmézzel
bé - hintvén. Ekképpen
lehet meg - készíteni a'
szilva - fa, tserefsnye,
és az arabiai gummit-
is; de még a' birs al-
ma - mag - is, és a' fejer
málva - gyökér, ilyen
móddal készítve igen
jó ott, az ból sáláb
nintsen.

No. 148.

R. Rad. salab. unc. j.
f. pulvis subtilissimus
dein in aqu. fervid.
unc. viijj.
Sera ad extractio-
nem muucilaginis;
postea per linteum
transprime, ét in
quiete fac gelatinam.
f. sumat aeger omni
bihorio cochleare u-
num, succo citri ir-
roratum, et modico
saccharo inspersum.
Possit sic tractari e-
tiam gummi pruno-
rum, ceraforum, a-
rabicum; imo et se-
mina cydoniorum,
et radix althaeae ad
hanc normam bene
prepararentur.

No. 149.

V. Egy könting fűzfa-
levelü - fű - levél - port.
Adgy - minden nap há-
romszor egyet.

Avagy.

V. két scrupulus fűzfa-
levelü - fű - port ; egy
scrupulus vér-gyöker-
port; Elegyisd-öfzve, 's
adgy - be minden nap
háromszor egyet.

Avagy.

V. Fél-könting fűzfa-le-
velü - fű - port ; annyi
Jáponiai dréca - fa-
lev - port. Elegyisd-
öfzve , 's adgy - be
minden nap háromszor
egyet.

Avagy.

V. Fél - könting fűzfa-
levelü-fű port ; annyi
sarkány-vért. Elegyisd-

No. 149.

R. pulv. fol. salicar
dr. j.
Dentur tales pulver.
de die tres.

Vel:

R. Pulv. fol. salicar.
scrup. jj.
- Rad. tormentill.
scrup. j.
M. dentur tales pulver.
de die tres.

Vel:

R. Pulv. fol. salicar.
- terr. catechu.
aa. dr. ʒ
M. dentur tales pulver.
de die tres.

Vel:

R. Pulv. fol. salicar.
- sangy. dracon.
aa. dr. ʒ.

öszve, 's adgy-bé minden nap háromszor egyet.

No. 150.

V. két löt Égyptomi irat; egy löt terjéket; 8 löt kámforos égett-bort. Elegyisd-öszve.

No. 151.

V. két löt eleven kénesöt; félkönting velentzei terpentindt; 4 löt disznó-firt. Dörgöld együtt mind addig, míg ír lesz belöllek.

No. 152.

V. egy scrupulus düböség ellen való médd-port. Minden nap 3szor egyet kell bé-adni.

M. dentur rales pulver. de die tres.

No. 150.

R. Ungv. Aegyptiac. unc. j.
Theriac. andromach. unc. f.
Spirit. vin. camphor. unc. jv.

M. D. U.

No. 151.

R. Mert. viv. unc. j.
Terebint. ven dr. f.
- Axung. porcín. unc. jj.
M. f. longa trituratione unguentum.

No. 152.

R. Pulv. antilyff. mead. scrup. j.
D. U. sumat aeger ter de die pulver. talem.

No. 153.

V. egy löt sárga irát ;
annyi fehér citrom-írot.
Elegyisd-öszve.

No. 154.

V. 2 könting бүдös - kö-
port ; 16 grán. sala-
miakat ; egy löt dísz-
nó-firt. Tíndly irat,
's kend egyszerre az
rűbes testre.

No. 155.

V. Egy pint tiszta kút-
vizet ; 4 löt jó bor-
etzetet ; annyi málna
syrupot. Elegyisd-
öszve itálnak.

No. 156.

V. két löt ki - bejázott
árpát ; negy meszszely
kút - vizet. Főzd fél
óraig ; azután szűrd-

No. 153.

R. Ungy. Basil.
Digestiv. aa. unc. ꝑ.
M. D. U.

No. 154.

R. Pulv. subtiliss. sul-
phur. dr. jj.
sal. ammon. gr. xvj.
axung. porcin. unc. ꝑ.
M. f. ungvent. unica
vice corpori scabioso
inungendum.

No. 155.

R. Aqu. font. mensur. j.
Acet. vin.
Syrup. rubi. idaei aa.
unc. jj.
M. D. pro potu.

No. 156.

R. Hord. excorrt. unc. j.
Aqu. fontan. libr. jv.
coqu. per semihor.
col. adde :

le, 's adgy - hozzá két
könting tisztított sale-
tromot; két löt tiszta
szin-mézet. Elegyisd-
öszve italuak.

No. 157.

V. Hat löt bak-szakál-fü-
gzökeret; annyi apró
malosa-szölöt; egy löt
ki-béjazott árpát; an-
nyi édes gyökeret; hat
mészszely kút - vizet.
Föld fél óráig, azu-
tán szürd-le, 's hadd
meg - hűlni; ha meg-
hűl, elegyisd - hozzá
két, vagy 4 löt citrom-
levet. Szélgüllyon ital-
nak.

No. 158.

V. egy mészszely szapora
fü-vizet; két könting
tisztított salétromot.
Elegyisd-öszve, azu-
tán márts ruhát belé,

Nitr. depurat. dr. jj.
Mell. pur. unc. j.
M. D. pro potu.

No. 157.

R. Rad. scorzoner. —
Passul. minor. aa.
unc. jjj.
Hord. excort.
Glycirchiz. aa. unc. f.
Aqu. commun. lib. vj.
Coq. per semihor. col-
refrigeratae adde:
Succi citr. unc. j. vel jj.
M. D. pro potu.

No. 158.

R. Aqu. destill. verben.
libr. j.
Nitr. pur. dr. jj.
M. D. pro Epithemate
frontali.

's kösd a' beteg' bom-
lokára.

No. 159.

V. egy lót édes salétrom
spiritust; fel könting
peruviai balsamot. Ele-
gyisd-öszve, 's keny
belöle gyakran a' vak
szemekre.

No. 160.

V. egy könting opiumot; 4
scrup. mastix 2 scrupul.
bód-tetemet; annyi sáfr-
ránt; 1 lót terpentint.
Elegyisd - öszve, 's
keny belöle gyakran a'
vak szemekre.

No. 161.

V. kámforos éget bort;
fájdalom ellen való tin-
cturát; és salamiak
spiritust; mindenikből
két két köntinget. Ele-

No. 159.

R. Spirit nitr. dule.
unc. ʒ.
Balsam. peruv. dr. ʒ.
M. D. U. S. inungatur
frequenter tempori-
bus.

No. 160.

R. Opii pur. dr. j.
mastich. scrup. jv.
Castor. et
Croc. aa. scr. jj.
Terebinth. unc. ʒ.
M. f. linimentum f. in-
ungatur frequenter
temporibus.

No. 161.

R. Spirit. vin. camphor.
Tinctur. anodyn.
Spir. sal. ammon. aa.
dr. jj.
M. f. parvi cochlearis

gyisd-öszve, 's azu-
tán kis kalánnal az
orrba gyakran kell
fel-szívni.

No. 162.

V. négy rabarbara - tin-
cturát; egy löt bor-
kövös bor-kövöt. Ele-
gyisd-öszve, minden
második órában egy ka-
lánnal kell be-adni.

No. 163.

V. két löt erős éget-bort;
két könting safrán ef-
fentiát; annyi terjék
essentiát. Elegyisd-
öszve.

No. 164.

V. két grán fog - fájás
ellen való liktáriumot.
Tfindly két pilulát.
Egyet tégy az udvas
fogba, ha el-olvad,
tégy másf-is belé.

menfura in nares fre-
quentér attrahatur.

No. 162.

R. Tinct. rhei. elect.
unc. jj.
Tartar. tartaris. unc. §
M. f. sumat aeger omni
biborio cochleare u-
num.

No. 163.

R. Spir. vin. rectif.
nnc. j.
Essent. croc.
Theriacal aa. dr. j.
M. D. U.

No. 164.

R. Sotirel. parv. gr. jj.
f. pilulae duae f. una
imponatur in dentem
cariosum, et serve-
tur, donec dissolvatur.

No. 165.

V. egy könting tisztított
salétromot; annyi mo-
sotlan izzasztó pis-
kóltz-port; két löt e-
zetes mézet; 16 löt
bodza virág - vizet.
Minden második órá-
ban két kalánnal kell
bé - adni egy findfia
fehér málvá, és pörje-
gyökér főtt vízzel.

No. 166.

V. egy könting gdlitz-
kövös bor-kövöt; két löt
öt osztató gyökér-syru-
pot; 12 löt édes kó-
mény vizet. Minden
második órában két ka-
lánnal kell bé-adni egy
findfia főtt vízzel No.
109.

No. 167.

V. egy grán farkas-gyö-
kér - extractumot; tíz

No. 165.

R. Nitr. pur.

Stib. diaph. non abl.
aa. dr. j.

oxim. simpl. unc. j.

Aqu. flor. samb.
unc. vjjj.

M. f. sumat aeger omni
bihorio 2. cochlearia
cum vasculo decocti
radic alth. et grami-
nis.

No. 166.

R. Tartar. vitriol. dr. j.

Syrup. v. rad. aper.
unc. j.

Aqu. foenicul. unc. vj.

M. sumat aeger omni bi-
horio duo cochlearia
cum vasculo decocti
spec. No. 109.

No. 167.

R. Extract. aconit. gr. j.

Sachar. alb. gran. x.

grán nád-mézet. Tsi-
nály port, 's adgy - bé
minden nap bármot
egy findfia fött vízzel
Nro. 109.

No. 168.

V. egy grán farkas gyö-
kér extractumot ; 10
grán tisztított salétro-
mot ; 20 grán rák-
szemet. Tfindly port,
's adgy-bé minden nap
bármot egy findfia i-
tallal No. 109.

No. 169.

V. 3 grán farkas gyökér
extractumot ; bat grán
édes kénesöt ; egy kön-
ting nád-mézet. Tsi-
nály port, 's ofzd bat
egyenlő részre ; adgy
bé minden nap egyet
báromszor egy findfia
itallal No. 109.

M. f. pulvistenuissimus.
dentur de die talestres
cum vasculo spec. No.
109.

No. 168.

R. Extract. aconit. gr. j.
Nitr. pur. gr. x.
Lap. cancror. gr. xx.
M. f. pulv. tenuissimus.
Dentur tales de die
tres cum vasculo spec.
Nro. 109.

No. 169.

R. Extract. aconit. gr. jii.
Mercur. dulc. gr. vj.
Sachar. alb. dr. j.
M. f. pulvis tenuissimus
diu terendo in morta-
rio marmoreo, quidi-
vidatur in sex partes
aequales. s. sumat ae-
ger bis vel ter de die
pulverem unum cum
vasculo decocti spec.
Nro. 109.

No. 170.

V. fél könting hánytató
gyökeret ; egy grán
hánytató bor - kövöt.
Tfindly port egyszeri
bé - adásra.

No. 171

V. 3. grán hánytató bor-
kövöt ; 6 grán tisztí-
tott bor-kövöt ; 4 grán
gálitzkövös bor.kövöt.
Tfindly port egyszeri
bé - adásra.

No. 172.

V. 3 grán hánytató bor-
kövöt ; 10. grán nád-
mézet. Tfindly port
egyszeri bé-adásra.

No. 173.

V. 6 grán hánytató bor-
kövöt ; fél könting gá-
litzkövös bor - kövöt ;
két lót etzetes mézet ;
egymeszelydestillált-vi-

No. 170.

R. Pulv. Ipecacuan.dr.ß
Tartar. emet. gr. j.
M. f. pulvis pro dosi

No. 171.

R. Tartar. emet. gr. jii.
Crem. tart. gr. vj.
Tartar. vitriol .gr. j.
M. f. pulvis pro dosi

No. 172.

R. Tart. emet. gr. jii.
Sachar alb gr. x.
M. f. pulvis. pro dosi.

No. 173.

R. Tart. emet. gr. vj.
Tart. vitriol. dr. ß.
oxym. simpl. unc. j.
Aqu. commun. dest.
libr. j.

zet. Minden fél-ór-
ban két kalánnal kell
bé-adni, m i g eleget
bány.

No. 174.

V. Fél könting laxáló lik-
tariumot. Tfindly öt
pilulát egy széri bé-
adásra.

No. 175.

V. 20. grán Jalappa
gyantát; két könting
fenyő mag-spiritust;
adgy - hozza, mibent
el-olva, egy ló edes
kömény syrupot. Add-
bé egy szerre.

No. 176.

V. 12. grán scammon-
mot; annyi Jalappa-
gyantát; tíz grán ná-
mézet. Tfindly port
egy széri bé-adásra.

M. sumat aeger omni
media hora duo coch-
learia donec satis vo-
mat.

Nro. 174.

R. M. P. extract. catho-
lic. P. P. dr. §.
f. inde pilulae No. V.
pro dosi.

No. 175.

R. Refin. jalap. gr. xx.
Spir. junip. dr. jj.
dissolv. dein adde:
syrup. foenicul. unc. §.
M. pro dosi.

Nro. 176.

R. Scammon.
Refin. jalap. aa.
gr. xjj.
Sachar. alb. § gr. x.
M. f. pulvis tenuissi-
us pro dosi.

No. 177.

V. egy könting Jalappát.
Tfindly port egyszéri
bé-addsra.

No. 178.

V. négy grán Jalappát ;
öt grán édes kenesöt.
Tfindly port egyszéri
bé-addsra.

No. 179.

V. 15. grán scamnoneu-
möt ; 5. grán Jalappa
gyantát 3 grán édes
mercuriust. 20 grán nád-
mézet. Tfindly port
egyszéri bé-addsra.

Nro. 180.

V. egy könting fok basz-
ná söt ; annyi Jalappa
port ; annyi matska
gyöker-port, fel kön-
ting citvor-mag-port ;

Nro. 177.

R. Rad. Jalap. dr. j.
f. pulvis pro costi.

No. 178.

R. Pulv. rad. Jalap.
gr. jv.
Mercur. dulc. gr. V.
M. f. pulvis pro dosi.

No. 179.

R. Scammon. gr. xv.
Resin. Jalap. gr. v.
Mercur. dulc. gr. jij.
Sachar. alb. gr. xx.
M. f. pulvis tenuissi-
mus pro dosi.

No. 180.

R. sal. polychr.
Pulv. rad. Jalap.
- valer. fylv. aa. dr. j.
- - Sem. fanton.
Extract. nuc virid.
aa. dr. f.

annyi zöld éretlen di-
extrañumot; 12. löt
tengeri bagyma istze-
tes mézet. Elegyisd-
őszve, 's adgy-bé na-
gyoknak egy nagy enpi
való kalánnal, a' kif-
sebbeknek pedig egy
kifsebb kalánnal min-
den nap 3-szor avagy
4-szer.

No. 181.

Fél köntig matska-
gyökér - port; annyi
kettős söt; 5. löt man-
na-syrupot; bat löt
varadits - vizet. Ele-
gyisd-őszve, 's adgy-
bé minden második,
avagy harmadik ord-
ban egy vagy két ka-
lánnal.

DEBRECENI MAGYAR KIRÁLYI
TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
KÖNYVTÁRA

950 No. 182/1932

gyarapodási naplósám.

V. egy könting mesterseg-
gel készítettett atzélós

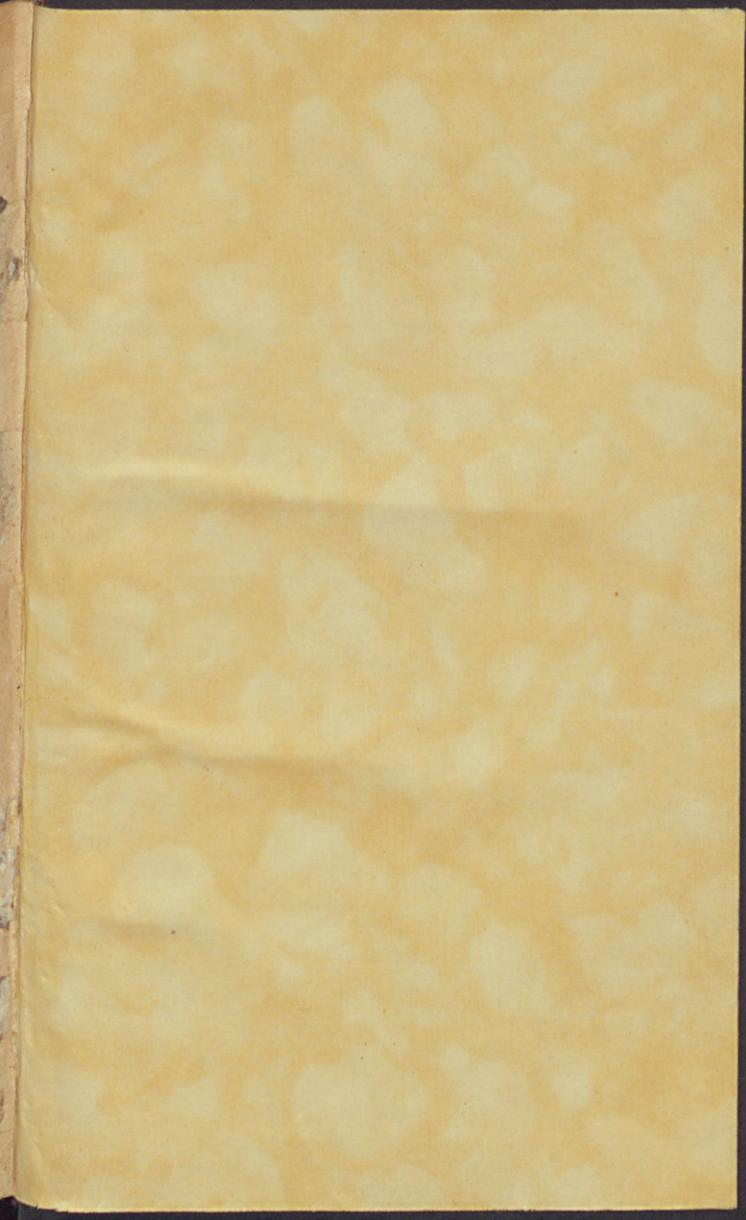
oxym. scillit. unc. v'
M. detur adultis m-
gnum, infantibus ve-
ro parvum cochleare
ter aut quater de die.

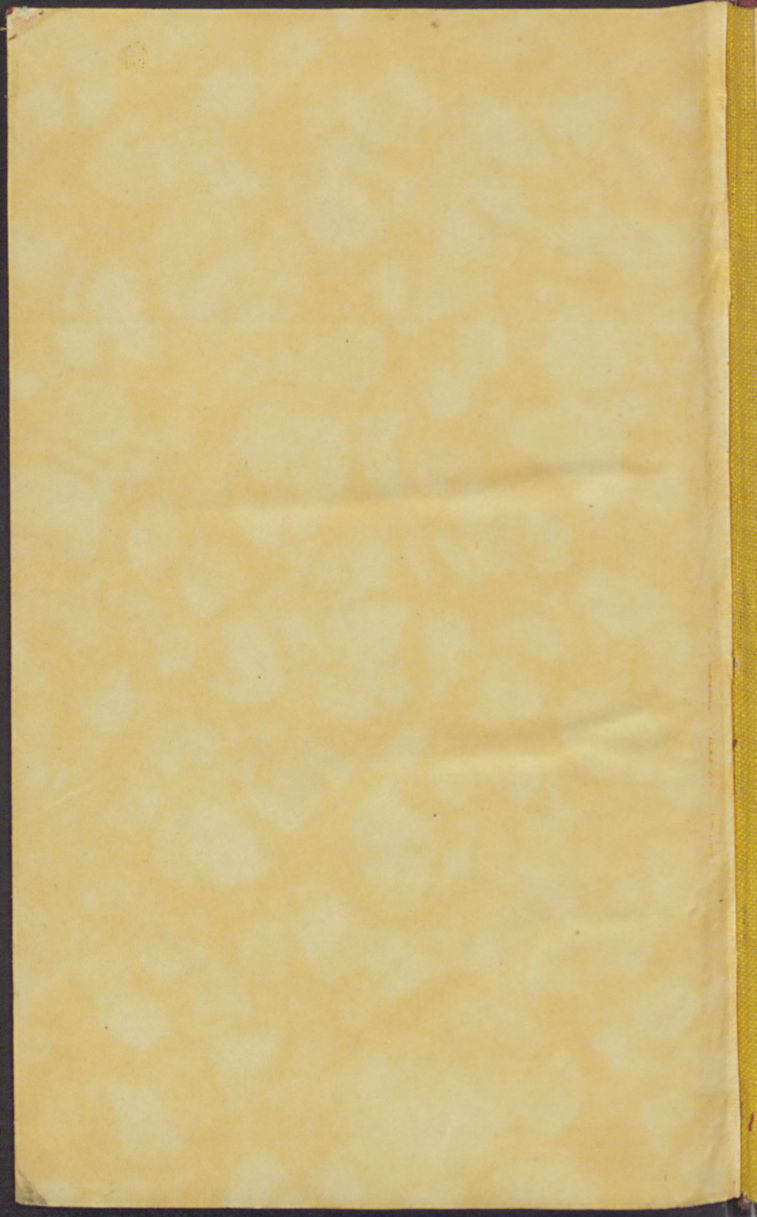
No. 181.

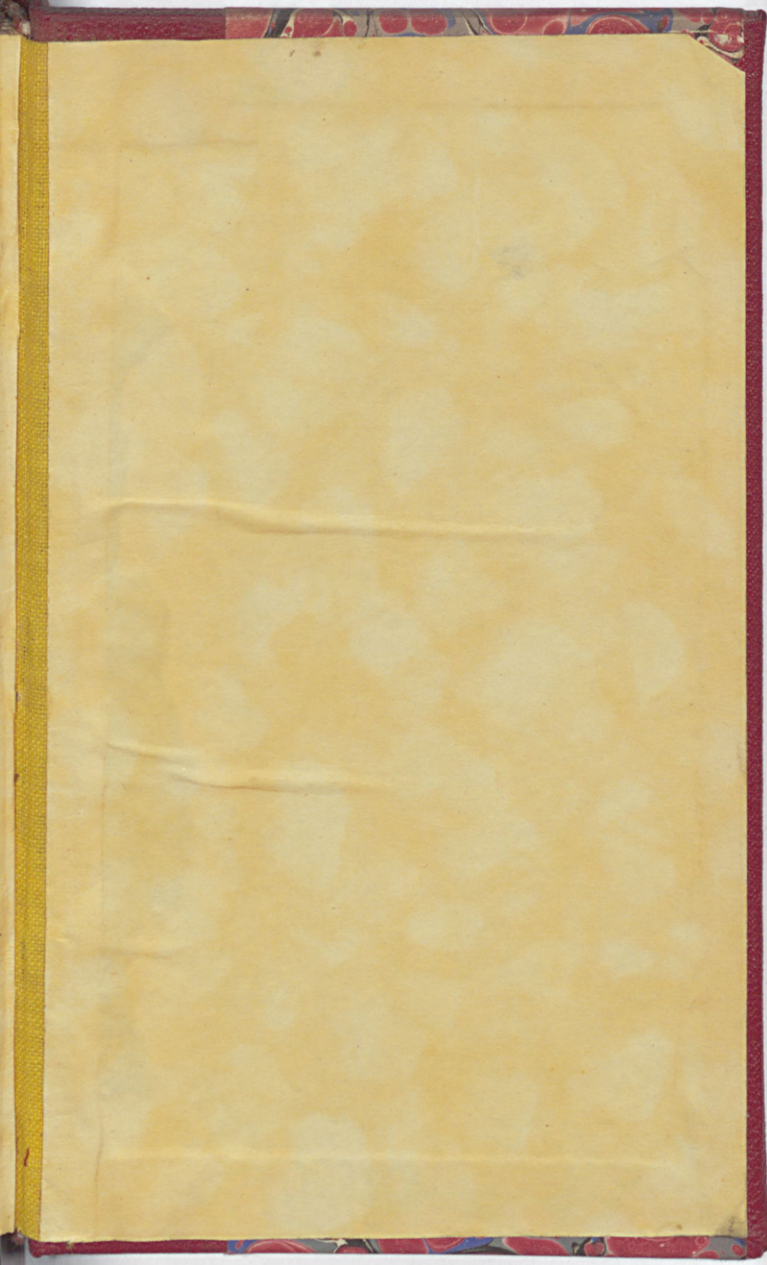
R. Pulv. rad. valerian
fylvest.
Arcan. duplicat. aa
dr. 6
Syrup. mannat.
unc. jj. 6
Aqu. tanacet. unc. jij
M. detur omni biho-
rio, aut trihorio u-
num alterumve coch-
leare.

No. 182.

R. Vitriol. mart. artif.
dr. j.

720367

